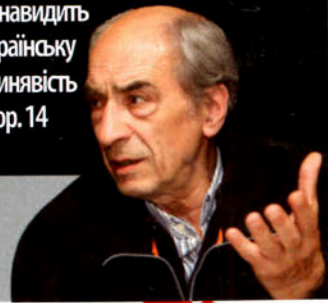

Тиждень

український www.ut.net.ua

Леонід Плющ
ненавидить
українську
слинявість
Стор. 14

№ 2 9 — 15 Листопада

ВТРАЧАЄМО ОДЕСУ

Українські патріоти піддалися на «катериненську» провокацію. Стор. 26

АВТОБУМ

Народ багатіє. Продавці автовок не встигають привозити товар. Стор. 32

РОСІЯ — МОЛОДШИЙ БРАТ УКРАЇНИ

Новий виступ Збігнева Бжезінські. Стор. 56

НАПАДИ НА БАНКИ
СТАЛИ БУДЕННОЮ
СПРАВОЮ. СТОР. 28

Грабують і будуть грабувати

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

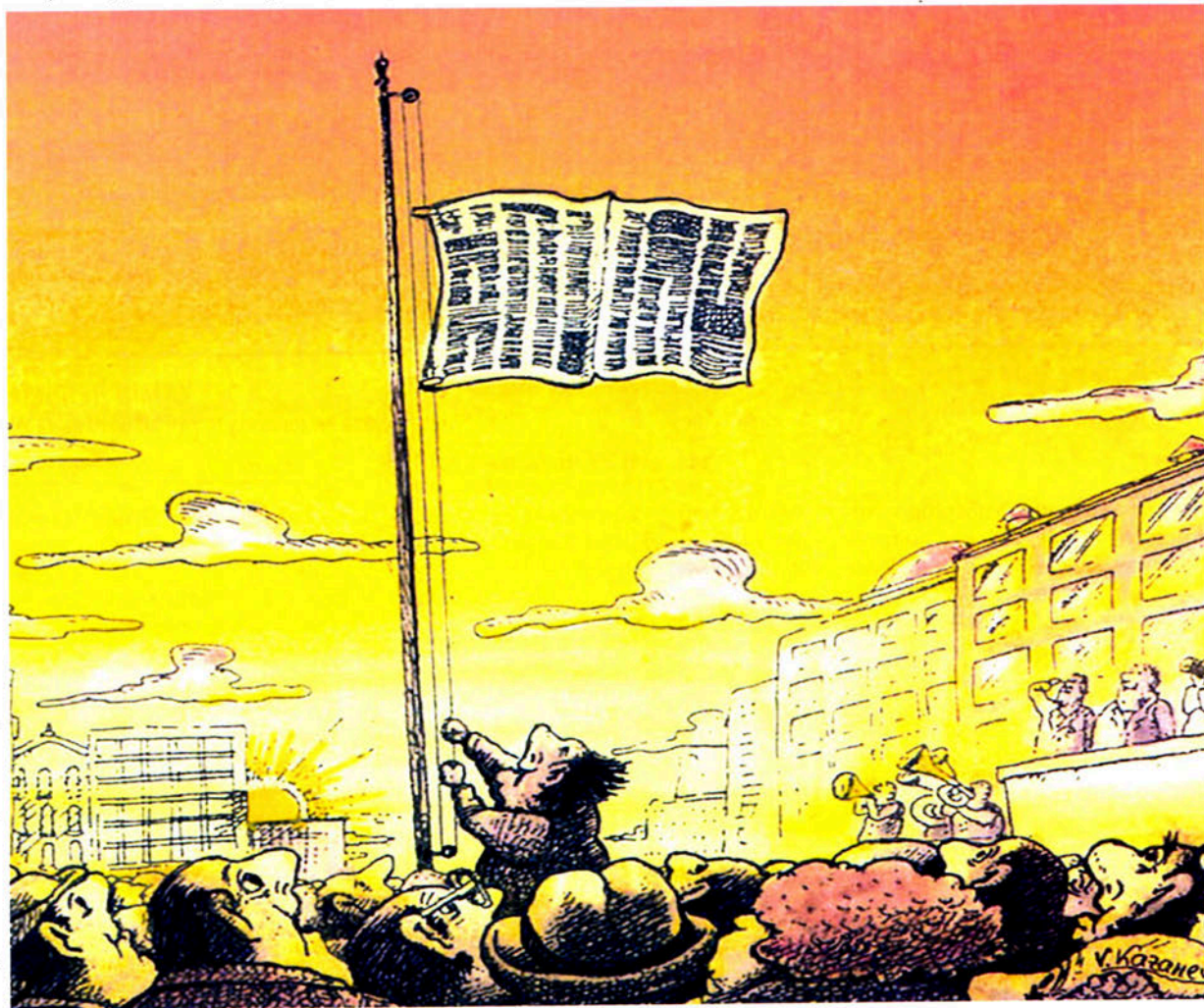
“Зіркові беропи зі Євгенією Захаровою”

22 листопада 2007 р.
Національний цирк України
Адреса: пл. Перемоги, 2.
Початок — о 19.00

Виставка сучасної української карикатури відкрилася у столиці, в Центрі сучасного мистецтва НАУКМА, в межах презентації першого числа часопису «Український

— лауреати найвищих премій найпрестижніших міжнародних фестивалів та конкурсів. Малюнок Володимира Казаневського

Тиждень». У ній взяли участь провідні українські художники, що працюють у цьому жанрі: Володимир Казаневський, Ігор

Лук'яненко, Юрій Кособукін, Орієн Косовський, Василь Вознюк, Олена Цурганова, Сергій Рябовонь, Віктор Кудінін, Дмитро Скаженік, Марина Туровська. Усі вони

Тиждень

Засновник ТОВ «ЕСЕМ Медіа ГмбХ»
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Юрій МАКАРОВ
Заступник головного редактора Роман Кульчинський
Відділ політики Анатолій Бондаренко
Відділ економіки Роман Кульчинський
Відділ розслідувань Андрій Лаврик
Відділ історії та науки Роман КАБАЧІЙ
Відділ культури та спорту Вікторія Поліненко
Інтернет-сторінка Ольга Михайлова
Літературний редактор Ольга АРТУХ
Виконавчий директор Андрій РЕШЕТНИК

Відповідальний секретар Юрій Коломицев
Арт-директор Надя Кельм
Дизайнери Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков,
 Микола Титаренко
Художник Андрій Єрмоленко
Більд-редакція Вікторія Буйнова, Анатолій Белов
Фотографи Валентин Дирман, Євген Котенко
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Стовпова
Відділ реклами Алла Левковська
Відділ розповсюдження Наталя Астаф'єва
Відділ маркетингу Ганна Лебедева
Помічник головного редактора Олена Чекан

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р
 від 13.08.2007 р.
Друк ТОВ «Новий друг»
№ зам.
Наклад 17 000
Адреса редакції 01030, Київ, вул. Б. Хмельницького, 36, кв. 7
Адреса для листування 03040, Київ, вул. Васильківська, 2 А
Телефон (044) 503 3740
Виходить щотижня
Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою
Ціна договірна
Передплатний індекс 99319

«Підиждіть»

Коли я привів у лондонську школу дитину, яка не знала жодного слова англійською, вчителька мені сказала: «У сім'ї, будь ласка, говоріть зі своєю дитиною рідною мовою; нехай вона її збереже, а англійської навчимо її ми».

ХАМІД ДЕЛЬМАСОВ,
екс-голова виконкому партії «Ліберальна Росія»

Розуміння того, що потрібно охороняти будь-які мови і допомагати носіям зберегти їх, у Великій Британії є. Адже не йшлося про підбір персоналу або прийом на роботу. У таких випадках, очевидно, комусь потрібна людина, яка знає англійську, комусь — російську, а комусь — українську. Це природно, правильно, доки стосується роботи, а не примушування людей до повного переходу на певну мову.

В Україні я — так званий російськомовний. Хоча я повністю розумію співрозмовника, який говорить українською. І, можливо, став би говорити й сам. Але мене стримала одна подія. Одного разу від викладача університету я почув: «Підиждіть».

І я вирішив, що зачекаю. Тим більше, що ще ніде — ні в податковій інспекції, ні в інших державних органах, ні у спілкуванні з прикордонниками, митниками або міліцією — від мене не вимагали говорити державною мовою. Всюди, де б я не був в Україні, навіть у найзахіднішій її частині, я не відчуваю дискомфорту від невміння говорити українською. Єдина ситуація, у якій я повинен володіти українською, — це заповнення якого-небудь формуляра. Тоді мені іноді потрібна допомога. Але подібна допомога нерідко потрібна і при заповненні формуляра російською мовою в Росії. Ви ж знаєте, що формуляри в наших країнах — справжні «китайські грамоти».

Останні дві кампанії обрання депутатів Верховної Ради здивували мене

тим, що майже половина політичних сил — претендентів на депутатські крісла з глухим дзвоном били себе у груди, доводячи, що цими самогрудьми вони стали на захист російської мови в Україні. Моє здивування викликане тим, що я, не знаючи української, часто жив раніше і досить довго живу тепер в Україні і ніколи не відчував, що мою російську потрібно від когось захищати.

За багато років я жодного разу не чув в Україні, щоб хтось сказав: «Говоріть українською!» У Росії «говоріть по-руськи!» я чув багато разів, причому не тільки від чиновників, але навіть і від простих громадян. Тривалий час у всьому Радянському Союзі вважалося непристойним спілкуватися не тільки у вищому світі, але й навіть у трамваї рідною мовою, якщо вона не російська.

Російська мова достатньо розвинена і стійка. І надійно захищена як у Росії, так і у країнах СНД — російським і місцевим російськомовним телебаченням, радіо, друкованими ЗМІ та книгами, а також використанням у повсякденному спілкуванні. І майже скрізь є школи з російською мовою викладання. І в цьому я не бачу нічого поганого, це добре. Але російська мова підтримується і розвивається, іноді шкодячи іншим мовам.

У самій Росії за половини неросійського населення немає жодної центральної теле- або радіопрограми, не кажучи вже про канали, що транслюються якою-небудь іншою мовою на-

родів РФ. Адже в Росії одних татар — близько 20 млн, тобто кількість, яка дорівнює майже половині населення України! І вихідців з України — не менше. Коли я вчився у військовій академії, у моєї групи з 15 осіб було 7 росіян і 7 українців. І почитайте список російських прізвищ від А до Я в Інтернеті. Російських — відсотків 30, та і їхніми носіями є або напівросіяни, або взагалі неросіяни.

Отже, захищати в Росії потрібно недержавні, тобто неросійські мови, а в Україні — саме державну, українську. Як це тихо і спокійно робилося за часів Кучми — викладати у школах і вишах починали українською, створювалися ЗМІ українською, держслужбовців зобов'язували говорити українською. Хоча я вважаю, що цього недостатньо. Потрібна державна програма відновлення і розвитку української мови, яка б містила створення навчальних програм, підтримку видання словників, довідників, розмовників, самовчителів та іншої навчальної літератури українською мовою, заохочення роботи українських філологів. Адже навчальної літератури — більше, ніж потрібно, а українською (та мовами інших народів, що живуть у наших країнах) — майже немає. Можливо, коли такої літератури буде досить, у минулому залишаться дивовижні неологізми на кшталт «підиждіть». Або, в усякому разі, не доведеться чути подібне від викладачів університету. ■

У НОМЕРІ

22 **КАНОНІЧНА «5-ТА КОЛОНА»**
Ідеологічна база антиукраїнських рухів — російське православ'я?

38 **ПРИСМАК ВІЙНИ**
Туреччина готова до вторгнення в Ірак

56 **МІСТО МЕЖИ БУГІВ**
Фортеця Меджибожа нічим не поступається Кам'янецькій

ОБРАЗ

1 **Карикатура ТИЖНЯ.**
Малюнок Володимира Казаневського

ОСОБИСТА ДУМКА

2 **«Підиждіть».**
Колонка політемігранта Хаміда Дельмаєва

НА ЧАСІ

4 **Фото ТИЖНЯ.**
Тривожний листопад у Тбілісі

6 **Тенденція ТИЖНЯ.**
Дипломатичний успіх Президента приховали?

ВПРИТУЛ

14 **Повернення дисидента.**
Леонід Плющ у радянській божевільні досліджував російський фашизм

20 **Яко з нами Бог.**
Антон Зікора бачив «православ'я» і «самодержав'я» зсередини

22 **Канонічна «5-та колона».**
УПЦ (МП) — кузня агентів

24 **Православний Комінтерн.**
Хто і як воює проти України

26 **В Одесі, чи в Україні?** «Українська інтелігенція» налякала одеситів

27 **Імперативний мандат.**
Як забрати в депутата значок?

28 **Взяти касу.**
В Україні все частіше грабують банки

32 **Автомобілізація.**
За продажами нових авто Україна випереджає Європу

35 **Кременчуцький фронт.**
Олігархи воюють за Кременчуцький нафтопереробний завод

36 **Усвідомлена необхідність.**
Продавці авто зароблятимуть більше

38 **Присмак війни.** «Курдське питання» об'єднало турецькі еліти

ТЕМА ТИЖНЯ

40 **Змова Гіппократа.**
Лікарі заробляють на державі та пацієнтах

МИ

50 **Вітер Гудімов.** Від рок-зірки — до менеджера

55 **Не горюй.** Александр Геніс знає, як боротися з горем

56 **Старший брат Росії.**
Збігнев Бжезінські виступив із новою промовою про Україну

НАВИГАТОР

60 **Місто межі Бугів.** У давні часи Меджибіж рівнявся з Києвом

66 **Щаслива зірка.** Науковці почали вірити в астрологію

68 **Гірше допінгу.**
Зірок світового тенісу підозрюють у грі на замовлення

70 **Лабіринти прекрасного.** Ярмарок мистецтв «Арт-Київ — 2007»

73 **До митця прийшов митець.**
Сергій Жадан про акул арт-бізнесу

74 **Світло трави.**
Реалізм Ірини Клиби тішить душу

76 **Відгуки.** Вистави, фільми, виставки, книги, музичні записи

78 **Анонси.** Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

80 Кілька слів від журналістів «Українського ТИЖНЯ»

40

ЗДОРОВ'Я АБО ГАМАНЕЦЬ
Медицина для своїх

МАЛЮНОК НА ОБЛАДИНЦІ
АНДРІЙ ЕРМОЛЕНКО

Троянди чи кров?

Хай там як, а репортерська камера — річ суб'єктивна. Залишається вона такою і на проспекті Шота Руставелі у Тбілісі. У цьому ми переконалися на наших останніх карикатурних «майдангах»: за бажання можна отримати картинку на підтвердження правоти будь-якої зі сторін конфлікту. Грузинська опозиція вимагає відставки Міхаїла Саакашвілі, який, у свою чергу, закидає опозиціонерам зв'язок із Росією та місцевими олігархами. Усе це помножене на славнозвісний кавказький темперамент. На боці влади — покращення економічної ситуації в країні, подолання корупції, постійні провокації з Півночі. На боці опозиції — звинувачення в узурпації влади. Усім, хто любить Грузію, і нам, українцям, також, залишається молитися, щоб будь-які протистояння в цій країні закінчилися мирно, в дусі Революції троянд. Адже на фотографії червона пляма виглядає однаково ефектно — чи то квітка, чи то кров...

| НА ЧАСИ |

ОБЛИЧЧЯ ТИЖНЯ

АДА РОГОВЦЕВА
нагороджена орденом Держави

Відзнаку народній артистці вручив Президент України під час бенефісу, присвяченого 70-річчю ювілярки. А. Роговцева удостоєна високої нагороди «за самовіддане служіння Україні на ниві театрального та кіномистецтва».

ЮЛІЯ ТИМОШЕНКО
знає, як працюватиме Парламент

Лідерка БЮТу заявила, що засідання новообраної Верховної Ради відбудеться навіть за умови неявки на нього Партії регіонів. «Ми будемо проводити перше засідання Верховної Ради за будь-яких обставин, тому що 228 депутатів є в демократичній коаліції», — заперчила вона.

ВІЛЬЯМ ТЕЙЛОР
вважає, що Україні не варто поспішати в НАТО

Додаткового часу, на думку посла США в Україні, потребує дискусія в українському суспільстві щодо необхідності приєднання до Альянсу. За 1—2 роки, після проведення інформаційних кампаній, українці зможуть чітко визначитися, чим для них є НАТО, вважає дипломат.

ЮРІЙ БОЙКО
уточнив масштаби газових домовленостей

Міністр палива та енергетики назвав некоректними заяви про занижену ставку за транзит російського газу (1,6 дол. за 1 тис. м³ на 100 км) Україною. «Ми ходимо десь у середнячках», — стверджує міністр.

В'ЯЧЕСЛАВ КИРИЛЕНКО
закликав до відвертості

Лідер НУ-НСу закликав прибічників широкої коаліції, які зараз перебувають у його лавах, заявити про це прямо. «Якщо хтось раптом прозрів і відчув, що він за широку коаліцію, то нехай прямо так і скаже. У нас є ще час, щоб три наступні депутати зі списку увійшли до депутатської фракції «Наша Україна — Народна самооборона», — наголосив він.

Пан чи пропав?

Чому українські журналісти приховали від країни дипломатичну перемогу Президента?

За великим рахунком візит Віктора Ющенка в Румунію на минулому тижні особливих сенсацій не обіцяв. Країна звикла, що закордонні вояжі Президента мають радше протокольно-розважальний характер. Але з Румунією в нас чимало не найприємніших питань:

1. Острів (чи то скеля) Зміїний, від визначення статусу якого залежить, чи можемо ми розраховувати на відповідну частину чорноморського шельфу з його нафтовими родовищами.
2. Жителі Буковини, які стоять у черзі за отриманням румунського громадянства, бо для них воно є автоматичною перепусткою на ринок європейських гастарбайтерів, а для Румунії — аргументом на користь її латентних територіальних претензій.
3. Дельта Дунаю, у якій румуни будують канал, не рахуючись ані з екологією, ані з українським судноплавством, плюс згадані вже територіальні претензії.

4. Криворізький гірничо-збагачувальний комбінат окиснювальних руд (КГЗКОР), у будівництві якого Румунія несподівано відмовилася брати участь. Характерним є те, що будівництво розпочали у

ЦИТАТА ТИЖНЯ

ВОЛОДИМИР ЛИТВИН прокує лічені місяці новообраній Верховній Раді:

На моє глибоке переконання, а інтуїція й аналіз мене ніколи не підводили, нинішня Верховна Рада проіснує не більше півтора року, бо перед президентськими виборами відбудеться

загальна офіційна мобілізація — Верховна Рада формально і неформально поділиться на різні групи, які будуть підтримувати того чи іншого кандидата в Президенти, у зв'язку з цим прийняти якесь ключове рішення буде непросто, і це буде формальна підстава, тим більше, що прецедент вже створено, розпустити цю Верховну Раду.

межах давно вже мертвої Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) у далекому 1985 році, і тепер Румунія хоче, щоб Україна повернула їй вкладений в цей проект 1 млрд дол.

Одне слово, візит виявився непростий, але про його підсумки Україна дізналася не від репортерів президентського пулу, а з передрукованих інтернет-виданням «Корреспондент» матеріалів з румунської преси. Журналісти газети «Nine o'Clock» у статті під красномовним заголовком «Україна принижує нас у Бухаресті» звинувачують власного президента Траяна Бесеску в повній капітуляції за всіма напрямками перемовин з рахунком 3 : 0. Вони стверджують, що Віктор Ющенко виявився агресивнішим за Владіміра Путіна (і це, даруйте мені, чомусь присмю).

Не виключено, що така реакція румунських ЗМІ, — продовження їхнього внутрішньополітичного конфлікту, який мало не закінчився для чинного президента імпічментом, але очевидно також, що проблеми на нашому північно-західно-му кордоні подеколи не менш болючі, ніж на північно-східному. Тим більше, що після повернення із Румунії Ющенко викликав у Секретаріат потенційних інвесторів КГЗКОРу (несхоже, щоб бізнесмени із радістю прийняли повідомлення про подорожчання приватизації комбіната, враховуючи борги, які вимагають повернути). А наступного дня поїхав на Одещину відвідати острів (не скелю!) Зміїний...

Андрій Капустін

43 українські тележурналісти пообіцяли «не продаватися»

Українські медійники розпочали боротьбу із замовними матеріалами в ефірі

На символічну акцію протесту «Не продаємося!», що відбулася в столичному парку ім. Тараса Шевченка, зібралися провідні редактори та кореспонденти телеканалів «1+1», «Інтер», «СТБ», «5 каналу», «Першого національного», «Тонісу» та Сіті. 43 противники «джинси» публічно зобов'язалися не подавати до ефіру замовні матеріали. Активісти медіа-ініціативи стверджують: під час останніх парламентських виборів розмах замовних ма-

теріалів на українському телебаченні набув неймовірних масштабів. Відтак професійні стандарти української журналістики знову опинилися під загрозою.

«Фактично, як і в часи цензури 2002—2004 років, телебачення спотворює уявлення суспільства про те, що відбувається. Як і тоді, ми не готові з цим миритися і виступаємо за встановлення в усіх медіа таких стандартів: право вибору тем і гостей має належати виключно ведучим, редакторам та журналістам, які створюють відповідні телепрограми», — йдеться в заяві.

«Джинса», як і цензура, впаде в той день, коли всі журналісти скажуть: «Ні! Я це не буду робити», — переконаний один із організаторів акції — журналіст Єгор Соколев.

П'ять подій

У КРИМУ НА ПЛАТО АЙ-ПЕТРІ РОЗПОЧАТО ЗНЕСЕННЯ БУДІВЕЛЬ КРИМСЬКИХ ТАТАР.

Штурму близько тисячі «беркутівців» спробували завдати 50 власників кафе і закладів із надання розважальних послуг.

РФ МАЄ НАМІР ЗАСТОСУВАТИ НОВІ МІГРАЦІЙНІ ПРАВИЛА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Тим, хто планує перебувати в Росії більше трьох днів, доведеться стати на міграційний облік. Український МЗС попередив: щодо громадян Росії в Україні застосують аналогічний принцип.

СБУ ПЕРЕКРИЛА КАНАЛ КОНТРАБАНДНОГО ВВЕЗЕННЯ НАФТОПРОДУКТІВ ІЗ РОСІЇ.

У Донецькій області на кордоні з РФ затримали 10 громадян України та Росії під час спроби ввезення 100 т дизпалива вартістю понад 400 тис. грн.

УКРАЇНСКА СЛУЖБА БІ-БІ-СІ НАЗВАЛА 16 НОМІНАНТІВ НА ПЕРЕМОГУ В ЛІТЕРАТУРНІЙ ПРЕМІЇ «КНИГА РОКУ БІ-БІ-СІ — 2007». У списку претендентів — «Тасмунія» Юрія Андруховича і роман «Сьомга» його доньки Софії, «Трохи п'їтьми» Любка Дереша та роман Андрія Кокотюхи «Зоопарк».

«ПЕРЕПУСТКИ» НА ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ В ПЕКИНІ ВИБОРОЛИ ВЖЕ 153 УКРАЇНСЬКІ СПОРТСМЕНИ. За інформацією НОК олімпійські ліцензії нещодавно отримали 2 українські спортсмени зі стрибків на батуті та 4 боксери.

Гроші не винні

В Україні запанувала ще не гіпер-, але вже інфляція

Темпи інфляції в Україні в півтора-два рази перевищують прогноз Міністерства економіки. За попередніми оцінками, до кінця року цей показник може становити 13—14% за розрахункових 7,5%. Знецінення грошей та стрімке зростання цін дали про себе знати у другому півріччі, коли Кабмін напередодні виборів спрямував додаткові кошти на соціальні програми.

Влітку 2007 року Національний банк різко збільшив випуск готівкових грошей. За цей час було надруковано 13,4 млрд грн — це історичний максимум зростання обсягу готівки в країні (торік за аналогічний період — 6,3 млрд грн). Депозити населення в комерційних банках за січень-вересень зросли більше ніж на 30%. Деякі експерти вважають, що інфляційні процеси підготували тильові доходи громадян, пов'язані з масовими додатковими виплатами в межах передвиборчої кампанії.

Водночас неврожай і зростання цін на паливо стали приводом для стрибка споживчих цін, головним чином, на продукти харчування:

олія з початку року подорожчала майже на 50%, молоко — на 15, вершкове масло — на 20, яйця — на 19%. Уряд марно намагався опанувати ситуацію адміністративними методами: за допомогою обмеження цін та заборони експорту окремих видів сільгосппродукції.

Зі свого боку, Національний банк пропонує свої механізми боротьби зі зростанням цін. Зі слів голови наглядової ради Нацбанку Петра Порошенка, антиінфляційною панацеєю може стати випуск урядових депозитних сертифікатів: «Попит на них у кілька разів перевищує пропозицію, і тому такий крок може вилучити надлишкову грошову масу».

Експерти припускають, що причиною обвалу може бути не лише «надлишок» грошей на ринку. Потрібно врахувати зменшення надходжень від зовнішньої торгівлі, від'ємне сальдо платіжного балансу, а також узагалі деформовану структуру української економіки з відсталими галузями споживацького сектору та гіпертрофованим розвитком важкої індустрії на Сході країни.

Гайда на канікули!

Українці готуються гуляти на новорічні свята за кордоном

Половину закордонних путівок на новорічні свята, за інформацією туристичних агенцій, вже розкуплено. Найпопулярнішими є тури до Фінляндії та Ямайки. Непоганий попит на маршрути до Австрії, Туреччини, Словаччини, а також до українських Карпат. Оператори зазначають, що останнім часом українські туристи стали досвідченішими та вимогливішими: перш ніж придбати тур, вони ретельно вивчають в Інтернеті особливості країни, того чи іншого готелю, подробиці екскурсійної програми.

Усіх, кому я винен, вибачаю

Суперечки суб'єктів господарювання як привід для звинувачень України

«Газпром» заявив про повне погашення Україною боргів за постачання російського газу в 2006 та 2007 роках: «РосУкрЕнерго» повністю та своєчасно виконала умови угоди про погашення заборгованості за природний газ... та щодо дивідентів за підсумками діяльності «РосУкрЕнерго» у 2006 році», — повідомила в прес-релізі російська державна монополія, нагадавши таким чином, що вона є співвласником української компанії-посередника. Суперечки між засновником та його дочірньою структурою стали приводом для гучних політичних заяв з боку Росії про неплатоспроможність України одразу після вересневих виборів до Верховної Ради.

ЦИФРА ТИЖНЯ

3,7 млн грн

виділив Уряд на будівництво та реконструкцію об'єктів соціальної сфери у Новобогданівці

Розпорядження про це опубліковане на офіційному сайті Кабінету Міністрів. Понад 3 млн грн надійде безпосередньо у розпорядження Запорізької облдержадміністрації. Але Уряд майже на півмільйона зменшив фінансування ремонтних робіт та відбудови зруйнованого житла новобогданівців. Як відомо, за останні 3 роки займання снарядів на 275-й артилерійській базі ракет і боєприпасів Міноборони поблизу Новобогданівки відбувалось тричі: у травні 2004 року, липні 2005-го та серпні 2006-го. Жертвами вибухів стали 5 осіб, понад 10 було поранено. Мешканці Новобогданівки вимагають перенести місце утилізації боєприпасів, оскільки в результаті вибухів у повітря підіймаються шкідливі речовини.

Порушив — плати!

Ющенко примусить поважати ПДР

Віктор Ющенко виступає за суттєве підвищення штрафів за порушення Правил дорожнього руху, повідомила прес-служба Президента за підсумками його зустрічі з в. о. міністра внутрішніх справ Михайлом Корнієнком. Щодня сотні дорожньо-транспортних пригод, пов'язаних переважно з елементарною недисциплінованістю та невихованістю водіїв, забирають десятки життів українців. Президент поручив Корнієнку підготувати законопроект, який істотно підвищив би штрафи за порушення ПДР і дозволив би вживати санкції безпосередньо на місці події. Державна автомобільна інспекція вже до кінця року готується створити систему штрафних балів для водіїв, а міністерство розробляє нову концепцію роботи відомства. Нагадаємо, що одним із перших указів чинного Президента стало рішення про ліквідацію ДАІ та утворення сучасної дорожньої поліції, спрямованої не на особисте збагачення її працівників, а на суттєве поліпшення безпеки руху. Ініціатива глави держави досі не увінчалася результатом, а статистика аварійності на дорогах щороку стрімко погіршується: станом на початок вересня кількість ДТП збільшилася на 34,8%, кількість аварій із загиблими — на 23%.

Менше податків — більше надходжень

Податкова система країни потребує змін

Українська податкова система — одна з найобтяжливіших у світі, стверджує Всесвітній банк. У повідомленні цієї міжнародної фінансової установи, підрозділи якої активно діють в Україні з початку 1990-х років, зазначено, що в країні сплачується 99 видів податків, а на проходження всіх процедур підприємець витрачає 2085 годин щороку. Вітчизняні бізнесмени в середньому мають віддавати державі близько 60% свого прибутку, тоді як у світі — не більше 40%. Водночас рівень надходжень до бюджету не пе-

ревищує середньоєвропейський показник, що свідчить про наявність в економіці потужного тіньового сектору. Наприкінці липня Міністерство економіки підрахувало, що близько 40% усієї вартості товарів та послуг в Україні виробляється в тіні. Рецепти, запропоновані Всесвітнім банком, традиційні та незмінні: активізація економічних реформ та загальна лібералізація економіки. Раніше Президент також називав українську податкову систему однією із найгірших у світі.

П'ята колона курдів

Депутатів турецького парламенту підозрюють у зв'язках із сепаратистами

Прокуратура Анкари розпочала слідство щодо трьох депутатів прокурдської Партії демократичного суспільства. Парламентарів підозрюють у зв'язках із сепаратистами. Приводом для підозр стала вправність підозрюваних депутатів у перемовинах із Робочою партією Курдистану (РПК) щодо звільнення турецьких військових у Північному Іраку. Захоплених вояків сепаратисти звільнили, однак депутатам, які вели перемовини, тепер погрожують судом.

Нагадаємо, КРП веде озброєну боротьбу за створення незалежної курдської держави на південному сході Туреччини з 1984 року. Унаслідок різних зіткнень у регіоні вже загинуло понад 37 тис. осіб. Ситуація загострилася після проведення курдськими бойовиками атак у прикордонних районах Туреччини з території Північного Іраку. У відповідь Туреччина підтягнула свої війська до кордону і оголосила про можливість вторгнення на територію сусідньої держави для боротьби із терористами [див. також стор. 38].

Під ударом стихії

Від повені в Мексиці постраждало мільйон осіб

Потужна повінь захопила південні штати Мексики. Зливи залишили без даху над головою майже мільйон мексиканців. Найбільше постраждали штати Ч'япас і Табаско. Сильні дощі, що безперестанку йшли протягом двох тижнів, забрали життя близько 10 осіб, кілька десятків пропали безвісті. 80 тис. опинилися у пастці власних будівель, заблокованих водою: її рівень у окремих регіонах сягав 6 м. Затоплено майже 80% території постраждалих штатів, зруйновано 16 мостів.

Метеорологи уже визнали нинішні зливи в Мексиці найряснішими за останні 50 років. Попри намагання влади допомогти населенню, постачання водою і медикаментами постраждалих вкрай погане. Представники Мексиканського Червоного хреста побоюються спалаху холери та інших епідемій у затоплених регіонах. Зрештою, це не стримує мародерів: 44 особи вже арештували за розкрадання 6-ти супермаркетів та кількох будинків у зруйнованих стихією регіонах.

ОЦІНКА

Нігерійський синдром

Протистояння в Криму підживлюється небажанням держави навести лад у розподілі власності

Близьку стаття відомого американського фахівця у сфері вирішення конфліктів Говарда Волпе про Нігерію була написана майже 30 років тому. Темою добротного, насиченого прикладами дослідження стала комуналістська структура нігерійського суспільства, яке у всіх своїх можливих вимірах пронизане невидимими, але достатньо жорсткими соціальними бар'єрами. Десятки етно-мовно-конфесійних груп задають жорсткі рамки для існування кожного мешканця цієї країни, практично унеможливаючи будь-яку самоорганізацію і кооперацію людей, якщо вони представляють різні громади. Варто згадати, що Нігерія — потенційно найбагатша країна континенту, один із провідних видобувників нафти у світі, є водночас одним із найскравіших прикладів тотально корумпованої держави. Вона постійно перебуває у стані, близькому до економічного колапсу внаслідок перманентних сутичок між ворогуючими спільнотами. У кривавих зіткненнях загинули тисячі людей.

Такі катастрофічні реалії, на думку Говарда Волпе, стали закономірним наслідком суспільства гіпертрофованих громад. Запас ненависті, недовіри й відторгнення один від одного у громадян Нігерії насаджуються і культивується лідерами, надаючи можливість спритним брокерам пропонувати на своєрідному ринку ідей все більш радикальні види ненависті до «інших». Жорстоко конкуруючи між собою, навіть у відносно мирні періоди, угруповання прискіпливо слідкують за кожним кроком одне одного, переймаючи і мавпуючи те, що може бути використано для символічного приниження опонента.

Постає питання — і до чого тут Україна? А до того, що, читаючи наукову працю американця, постійно бачиш аналогічні приклади з наших країв, насамперед, з Кримського півострова. Мені можуть відповісти, що в нашій, такій європейській країні такого не може бути, та й у Криму не все так погано. Не рідкість міжнаціональні шлюби, студентська молодь спільно

проводить час у веселих компаніях, люди ходять один до одного в гості, спільно святкують весілля і разом ведуть бізнес. І це все буде правда. Тільки ті само люди чомусь різко змінюють свої погляди, коли починають обговорювати чергове гучне протистояння. А рейдери всіх типів для виправдання в очах суспільства чергового захоплення називають найнятих для цього головорізів «Кзаками» і «защитниками православ'я». Спіраль протистояння, яка почала закручуватися, немов зашморг, робить звичними дедалі радикальніші настрої, захоплює пропозиції різних маргіналів — від російських фашистів до ісламістів. І дарма, що за більшістю конфліктних точок стоять цілком прагматичні інтереси спритних брокерів, головне — як вони подають кожен такий конфлікт, підживлюючи відповідні настрої і стимулюючи специфічне середовище. Фактичне самосування держави від регулювання питань власності множить такі конфліктні точки по всьому півострову. Дописувач форуму «Крим» на сайті «Майдан» (www.maidan.org.ua) повідомив епізод літа минулого року на ринку в Бахчисараї, коли відбулися одні з наймасштабніших за останні 10 років зіткнень. Він спостерігав, як бабуся років 70-ти з кухонним ножом у руках стояла й канючила перед міліціонером: «Пусті, синок, пусті, дай я хоть аднаво татаріна зарезжу...»

Сергій Данилов

ФОТО: ВЕЛЕТ

Мафія смертна?

В Італії ввіймали чільника «Коза Ностри»

Хрещеного батька сицилійської мафії — Сальваторе Ло Пікколо — заарештовано. Правоохоронці схопили «боса всіх босів» на замській віллі неподалік Палермо, де зустрічалися ватажки мафії. Італійська влада переконана: тепер «Коза Ностра» переможена, а, отже, організованій злочинності Італії скоро кінець.

Головний мафіозо переховувався від поліції понад 20 років. За цей час злочини, учинені 65-річним Ло Пікколо, набули таких масштабів, що їхній перелік можна опублікувати окремою книгою. Зрештою, життя і діяльність гідні не тільки кримінальної справи, але і художнього роману. «Барон», так звали його в мафіозних колах, пройшов усі кар'єрні сходинки у мафії — від охоронця до чільника «Коза Ностри». Ним він став минулоріч, після арешту колишнього «хрещеного батька» — Бернардо Провенцано. Але арешт Ло Пікколо навряд чи поставить крапку в історії італійської організованої злочинності: по-перше, в країні діють як мінімум три відносно автономних кримінальних угруповання з кількасотрічною історією; по-друге, як тут кажуть, «мафія безсмертна».

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Я не русофоб

Не Росія мені не подобається. Мені не подобається російська система влади. Це влада без вибору. Сьогодні вона працевлаштує і нагодус. Завтра — заморить голодом або пожене на війну. Як захоче. Змінити її за бажанням тих, ким вона править, неможливо. Не Штати або Західна Європа мені подобаються. Мені подобається їхня система влади. Вона дає можливість суспільству відсіювати політиків, які діють проти інтересів суспільства. За російської влади населення годують із милості, за західної — люди самі собі господарі.

Інженер 02.11.2007 13:13

Не читати, не замислюватися

Капіталізму не потрібні бібліотеки, книги, освічений народ. Зайві знання — зайві проблеми! Коли людина читає книги, то починає замислюватися. При цьому думки дуже нехороші лізуть в голову. Найбільш правильне — суцільне зомбування через ЗМІ. Будь-які брехливі істини можна нав'язати, історію переробити, ціннісні орієнтири змінити! Це казка для класу панів! А тут магазин «Знання»? На Хрещатику? Ну, ні...

spec80 05.11.07 15:26

Споживацьке завзяття

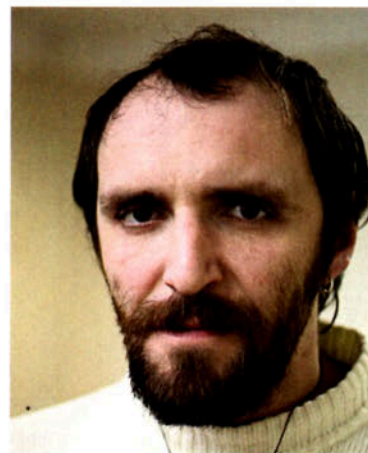
Ніколи мабуть не буде активнішого споживача, ніж совок, котрий був здатен поглинути і перетравити, здавалося, будь-які обсяги споживчих товарів, якість яких була б хоча б трохи вищою, ніж вал. Але цей незадоволений, у принципі, попит був швидше гальмом, а не двигуном економіки.

krbat 01.11.07 23:31

Голосуй не за харизму!

Треба аналізувати слова і дії будь-якого політика перед тим, як за нього голосувати, а не списувати свій вибір на харизму, природжене лідерство і т. п., і т. д. Банальність, можливо, але чомусь складається враження, що не всі цю банальність знають.

Ander 01.11.07 14:38

АНДРІЙ ЕРМОЛЕНКО

художник, «Український ТИЖДЕНЬ»

Старі

Старі — вічні, неначе космос, древні, як земля, — дивляться в замизкані вікна, спостерігаючи, як повільно по склу стікають краплі часу.

Якщо хтось із них іде в потойбічний світ, на варті з'являється новий, і чекає своєї черги. Вони — вартові життя, які спостерігають за нами. Їхній всесвіт — простір квартири та безмежжя спогадів. Часто-густо не розуміючи, чи то було насправді, чи наснилося. Все змішалось: сни, реальність, спогади... на древніх руках переплетіння зморшок — руни, якими занотовувався часопис життя.

Шкіра старої людини кольору воску — папірус довголіття, записи всіх переживань: про дітей, онуків, про все прожите, про те, що ніколи не здійсниться за браком часу. Час, забираючи силу, дає мудрість, забираючи красу, дає досвід та спогади. Вони, старі, живуть поруч із нами, часто нестерпні та надокучливі, як діти, і такі само чисті та світлі — ті, хто вмочили свої персти у води всесвітньої мудрості.

Скільки хвилин до смерті? Здається, це їх не цікавить. Вони, старі, вже не раз переживали смерть. Вона — гість, який приходить і мовчки забирає товаришів, вірних друзів, колишніх ворогів. Забирає їх із собою у глупу ніч. Смерть неписьменна. Вона замість підпису ставить хрестик, і

йде від хати до хати лише для того, щоб колись повернутися. Така її філософія.

Зараз не віриться, що старість підкрадається до нас. І тоді, змучені безсонням, ми будемо дивитися у білу стелю, намагаючись щось пригадати. Потім, шаркаючи кволими ногами, підемо на кухню, будемо брязкати посудом, старанно перемиваючи його, щоб довести, що ми потрібні. А коли прийде день, виганяючи ніч за обрій, втупимося в телевізор вікна, чекаючи когось чи чогось: може мрій, може дитячих снів, може дітей, може онуків. Ми будемо ображатися, що нас забули рідні, і радіти кожному телефонному дзвінку. «Валідолом» замінимо цукерки. Біль стане звичайним-нашим супутником.

Шкода, що час працює лише над тілом, а душу лишає молодою. Одного разу, поглянувши в люстро, побачимо чиєсь старе обличчя, і стане зрозумілим таїнство того, що скоїв із нами час. Замислимося над епітафіями на мармурових пам'ятниках, і кожною клітиною відчуємо гострі голки реквієма. А потім поглянемо востаннє на цей світ і на тих, кожно любив, і підемо у світанок, не залишаючи слідів. Хтось скаже: «Вічна пам'ять». Ми пошепки відповімо: «Вічної пам'яті не буває». Стане легко та вільно.

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: tyzhden@gmail.com

issimo
хутро в інтер'єрі

Stil Haus, Київ, вул. Жиланська, 5-7; Одеса, вул. Канатна, 22

Palazzo, Київ, вул. Саксаганського, 147/5

Центральний Будинок Меблів, Київ, бул. Дружби Народів, 23

Пасаж, Луганськ, вул. Героїв Великої Вітчизняної Війни, 2

Лотос А, Київ, вул. Горького, 152

ТОВ «Декор Трейд Груп» Київ, вул. Басейна, 21 А, тел. +38 044 390 70 10, +38 050 338 00 22, e-mail: issimo@ukr.net

ЛЕОНІД ПЛЮЩ ПРО УКРАЇНСЬКИХ БАНДЮКІВ, НЕОФІТІВ ТА ДОБРИЙ СМАК

Він був радянським математиком, потім — українським дисидентом, політв'язнем, пацієнтом психіатричної спецлікарні КДБ під Дніпропетровськом, політемігрантом. Останні 30 років Леонід Плющ з дружиною живе у Франції, пише книжки і залишається українським патріотом.

РОЗМОВЛЯВ

Юрій Макаров

Ви не були в Україні 20 років. Це пов'язано з тим, що вам щось дуже не сподобалося в попередній приїзд?

— Дійсно, у 1995 році тут була якась жахлива атмосфера. Я тоді майже весь час прохворів, і ця хвороба переважно була психологічна. Все було настільки песимістичне і настільки безнадійне, особливо з представниками мого покоління, що я під кінець зрозумів: краще зустрічатися з молодими. Ви ж пам'ятаєте, який обвальний був 1995 рік. Але причиною, чому я сюди не повертався, були сімейні проблеми... Ми переїздили з Парижа в гори. Я багато працював над своїми книжками. Але внутрішньо я був присутній тут, а коли з'явився Інтернет, все стало ще простіше.

У.Т. А за підсумками, цього разу ваші враження оптимістичніші, ніж ті, на які ви сподівалися?

— За пресою, за Інтернетом ми уявляли ситуацію набагато гіршу, ніж побачили. виявилось, що йдуть якісь внутрішні процеси, навіть оця скажена енергія у Львові, Києві, Одесі, нехай вона часом дуже несмачна, ця енергія, коли нищать архітектуру, роблять не Київ, а...

У.Т. ... Діснейленд?

— ... Так, щось дике, але все одно це енергія, це не болото, в якому Україна звикла жити. Вона бурхлива, **■**

Повернення дисидента

ФОТО: Анатолій Екзар

інколи негативна, але це енергія. І ще тема хамства для мене дуже важлива, радянського хамства. Скажімо, у Львові жодного хамства ми не бачили, в Києві — тільки один випадок поки що, в Одесі щось теж було, але нічого, терпимо... А головне — спілкування з людьми, їхні обличчя, нема цих злих фізіономій. Тобто дуже багато таких деталей, про які не прочитаєш. Ну й, очевидно, ще раз переконуєшся, що перед нами оці заповідані 40 років пустелею, такі вони і будуть...

У.Т. А що має бути в тій пустелі, що ми маємо надолужити, аби повернути в суспільство ці поняття — чемність, повага, закон?

— Я думаю, що врешті-решт ми мусимо в собі виробити це. Ми колись часто їздили в Америку і дивилися, що там є така спадковість... Як мені сказав один чорний: «Моє щастя, що мене батьки забрали з Гарлема, коли мені було 12 років, а якби це сталося пізніше, то я Гарлем все життя носив би з собою». Тобто все це свинство, яке було в Гарлемі... І я бачив в українцях, які жили в Нью-Йорку на межі білих і чорних, як ця «гарлемність» настає, а українці відступають. А в останні роки ми побачили, що йде протилежний процес, — білі вже не бояться змішуватися з чорними... Це ми бачили в Італії, коли, нарешті, там дали бідним, знедоленим людям хороші квартири, то вони почали нищити ванни, руйнувати. Вони не звикли жити в нормальних умовах... Мабуть, оцей цивілізаційний процес мусить пройти... Я розумію, що поки ці мафіозі при владі, нікуди не дінешся, але цей процес десь зупиниться... Вже з'являється в Україні, як мінімум, культурна еліта. Наскільки окультуряться ці бандити, я не знаю, змушені будуть окультуритися. Але це довгий процес.

У.Т. Ви знаєте, серед цієї публіки... Звісно, що бандюків легше помі-

тити, вони яскравіші... Але серед цієї публіки є й випускники технічних університетів, кандидати економічних наук. Вони не чинили активного спротиву 20 років тому, а обмежувалися політичними анекдотами. Але потім вони вийшли на Майдан.

— Ви говорите про бізнесменів, а я про так звану політичну еліту. На Майдані багато людей відчувало себе українцями, не примусово, а багато від кого це чув. Тому я казав про політичну еліту, що в нас її зовсім немає, вона набагато нижча за тих людей, про яких ви говорите, про людей Майдану. Я не бачу жодної партії, у якої є смак — смак у сенсі Сквороди. «Любіть Україну!» — коли я в Радянському Союзі бачив гасло такого типу, то зразу не хотів... Я люблю Україну автоматично, а коли мені кажуть любити свою дружину, то я дивлюсь, де б пошукати щось інше.

У.Т. Що стосується смаку. Для мене ця ваша теза була просто подарунком.

— Це моя ідея фікс зі Сквородою. Коли я прочитав у нього, що «Софія — це смак», я подумав, що це абсолютно точно, а потім вже робив якісь лінгвістичні розвідки, шукав етимологію...

У.Т. То це його вислів? Чи це традиція?

— «Софія» [мудрість] походить етимологічно від «смак». І це для мене дуже важливо, воно перекається з Хвильовим: потрібно плекати свою еліту. Зараз це так само важливо, як у роки Хвильового. У нас нема культурної еліти, вона розстріляна, вона розтрощена, винищена... Купка дисидентів, яка була в 1960-ті роки, — це все ж таки купка. І зараз ми бачимо, як виробляється оця культурна еліта.

У.Т. А що стосується культурної еліти, звідки вона береться?

Я НЕ БАЧУ ЖОДНОЇ ПАРТІЇ, У ЯКОЇ Є СМАК — СМАК У СЕНСІ СКВОРОДИ. Я ПРОЧИТАВ У НЬОГО, ЩО «СОФІЯ — ЦЕ СМАК»... ПОТІМ Я РОБИВ ЛІНГВІСТИЧНІ РОЗВІДКИ: «СОФІЯ» [МУДРІСТЬ] ПОХОДИТЬ ЕТИМОЛОГІЧНО ВІД «СМАК»

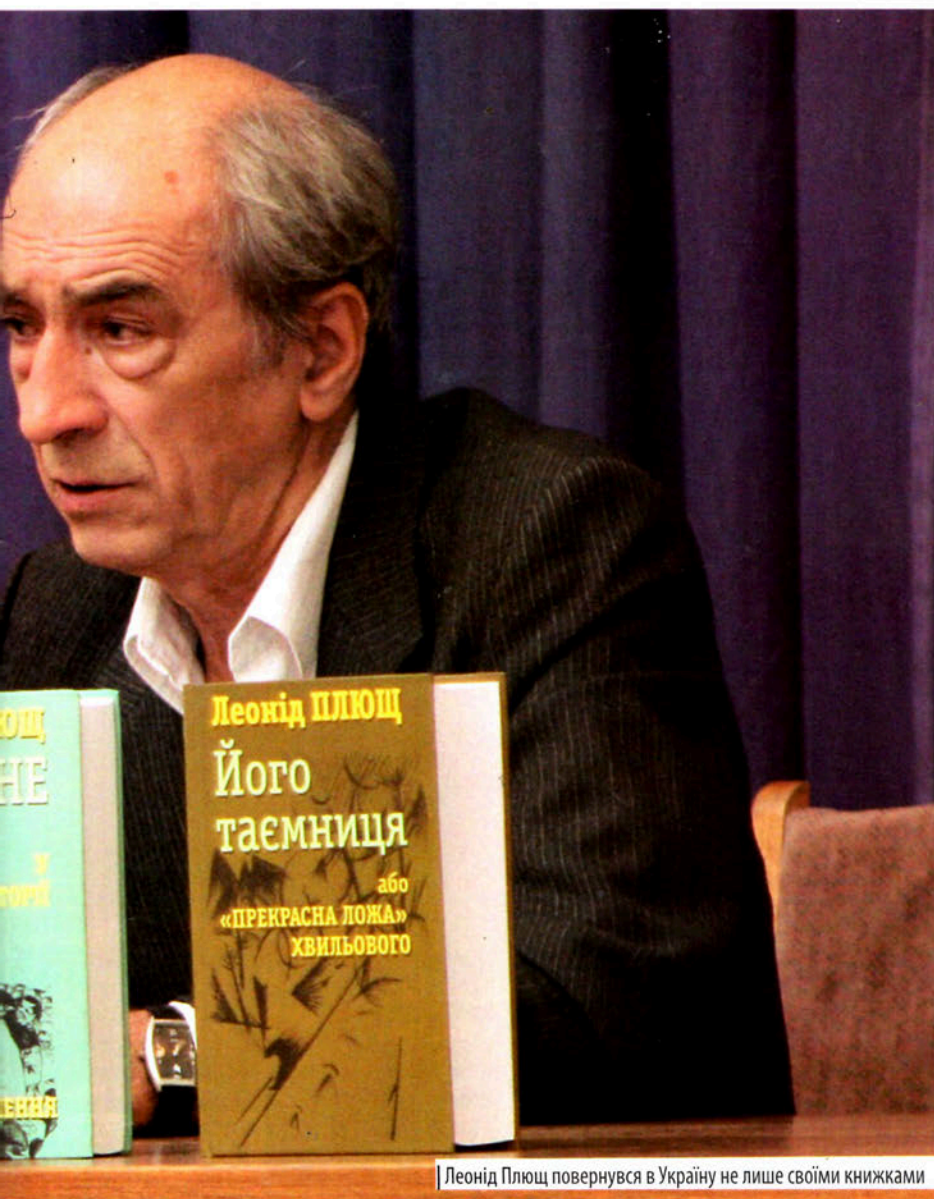

ФОТО: Євген Копченко

— Такі ластівки, як Могилянка, Одеський педагогічний інститут, Католицький університет у Львові, вони вже її виробляють. Інша річ, що над ними будуть нові академіки і всяка шпана, то вже доведеться боротися. Еліту не можна зробити мусовою, але тонкий прошарок її в країні мусить бути. Гадаю, те, що наробило оранжеве начальство, зневірало багатьох людей, зник ідеалізм, але цинізм у маленьких дозах може бути корисним... проти української слинявості...

У.Т. Що таке українська слинявість?

— Дуже багато Хвильовий про це писав: ми весь час плачемо, ми весь час кохаємо, ми весь час дивимось на зірки, а в цей час хтось робить

| Леонід Плющ повернувся в Україну не лише своїми книжками

справу — або військову, або бізнесову.

У.Т. А чому ви, власне, так зацікавилися Розстріляним відродженням? І чому з нього ви вибрали саме Хвильового як предмет дослідження? Чим він вас так зачепив?

— Після Шевченка я якраз думав, чим продовжувати цю лінію. Я тоді вивчав російський фашизм і вважав, що в нього є великий шанс у майбутньому. Я цією темою займався в 1960-ті роки в самвидаві, потім продовжував цю тему в еміграції, написав книгу про розвиток російського фашизму, його коріння в 1920—30-х роках, його коріння в більшовизмі. І особливу увагу приділив євразійській ідеології. Так випадково сталося, що я вибрав тему

«Українське євразійство проти російського». І коли я почав працювати, то дуже швидко зрозумів, що Хвильовий розробив ідею культурної революції, антисталінської культурної революції: не спускати культуру до мас, а підняти маси до культури. Хвильовий був ведучою фігурою в українському відродженні. Тому саме в ньому потрібно було шукати сенс того культурного відродження. Для нас великою подією було знайомство з Вірою Авдієвою — росіяночку, яка працювала у Курбаса як акторка, і від неї ми вперше дізналися, як це чудово було в 1920-ті роки. Вона нам дала присмак українського. Бо, хоча я вже почав українізуватися, але для мене була внутрішня проблема комплексу національної меншовартості.

ОСНОВНІ КНИЖКИ

У карнавалі історії: Свідчення. — Мюнхен, 1978; Київ, 2002 та ін.

Екзод Тараса Шевченка: Навколо «Москалевої криниці»: Дванадцять статтів / Передм. Ю. Шевельова. — Київ, 2001.

Його таємниця або «Прекрасна ложа» Хвильового. — Київ, 2006.

«Людоненависництво (до джерел)». — Київ, 2007.

Ми маємо велику російську культуру і ми побачили, що зовсім недавно в нас була велика українська культура не нижча за російську.

У.Т. Що стосується комплексу меншовартості. Я розумію так, що це штучне незнання. Скажіть, сьогодні є продовження цього комплексу меншовартості?

— Є, особливо у російськомовних українців. Очевидно, тому що вони взагалі нічого не читали. От у мене зараз була сутичка в Одесі з одним українцем аж на ножах, яку я закінчив такими словами: «Ти не читав української літератури і не хочеш, тому нема нам про що говорити». Бо раніше він мені жалівся, що в Одесі нема де купити Забужко. А я кажу: «Ось є українська крамниця, купи і читай. А то хочеш, я тебе познайомлю з розумними, цікавими людьми?» Він мені завжди посилався на ідіотів, а я кажу: «Ти знаєш Жаботинського? Жаботинський казав, що кожна нація має право на своїх ідіотів та негідників. А так — будь ласка, я тебе завтра познайомлю з розумними, та й сам шукай розумних». Вочевидь, він тягнеться до вищої російської культури. Я думаю, що коли сьогодні порівнювати стан молоді української літератури з російською, може я її не так добре знаю, порівняння швидше буде на користь української. Ми зараз були у Львові на форумі, стільки людей приїхало — натовп молоді з усіх кінців України рветься купувати книжки, може інколи і халтуру купляють...

У.Т. Є у вас ще одне зі слів, які ви часто вживаєте: «неофіти, неофітство». Наскільки це притаманно українським інтелектуалам? І наскільки це однозначно — добре, погано?.. ▶

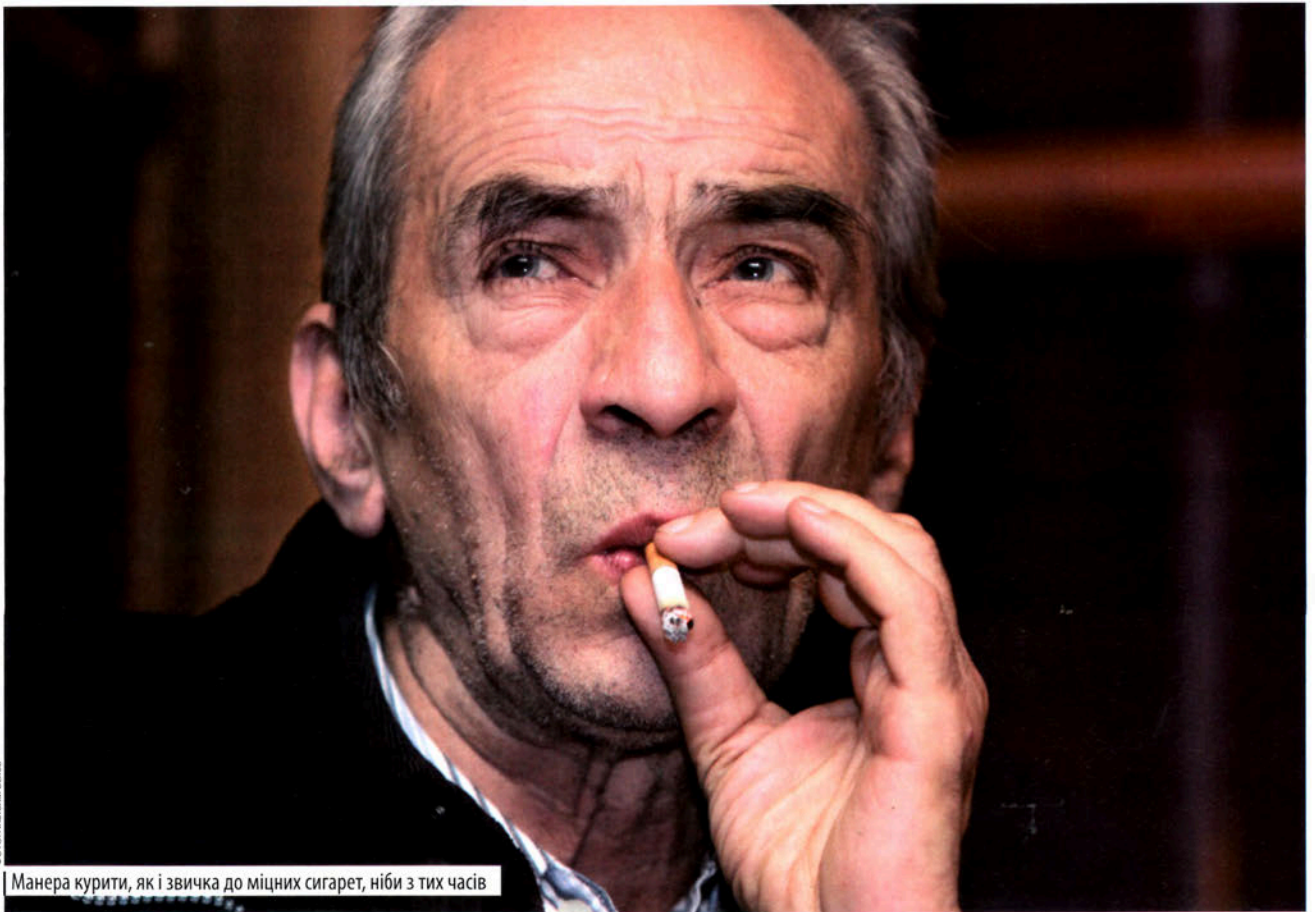

ФОТО: Анастасій Криво

Манера курити, як і звичка до міцних сигарет, ніби з тих часів

ЦИНІЗМ У МАЛЕНЬКИХ ДОЗАХ МОЖЕ БУТИ КОРИСНИМ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ СЛИНЯВОСТІ: МИ ВЕСЬ ЧАС ПЛАЧЕМО, МИ ВЕСЬ ЧАС КОХАЄМО, МИ ВЕСЬ ЧАС ДИВИМОСЯ НА ЗІРКИ, А В ЦЕЙ ЧАС ХТОСЬ РОБИТЬ СПРАВУ

— На жаль, ми справді в дикій ситуації: у своїй країні ми мусимо повертатися до себе, згадувати, що ми українці. Я пам'ятаю розмову з однією знайомою в Ізраїлі та її українським чоловіком. Вона каже: «Зізнайся, у тебе ж мова штучна, для тебе штучна». А він каже: «Зізнайся, що в тебе теж мова штучна — іврит» (тому що вона з Москви). Ми справді в дикій ситуації і проходимо через якесь неофітство. Моє щастя, що я одразу натрапив на такі фігури, як та ж Авдієва, Стащенко, Дзюба, Сверстюк, Стус. Зі Стусом я тільки один раз розмовляв. І коли я вже потім потрапив в українське середовище українофілів... я не проходив стадію українофільства: любити Україну і бути українцем — у цьому є якась перверзія... але все

одно неофітство якесь у мене було.

У.Т. А щодо сучасного неофітства? Я знаю чимало людей, які з четверга на п'ятницю переходять на українську мову, і вони відчують певний дискомфорт, вони не можуть висловитися так повно українською, якби вони, можливо, висловилися б російською, тому що вони більше читали інших текстів, вони виростили на російській літературі. Але вони це роблять, і гідність, з якою це відбувається, підкорює. Ти вже готовий не помічати точність наголосів, висловлювань. Як ви ставитесь до такого неофітства?

— Це нормальний етап нормальних людей. Я завжди боюся українофілів, які раптово відкривають

для себе Україну: зразу починається Трипілля, всі ці вуса, вся ця патріотична дурість. Але це нормальний етап. А от період неофітства, українофільства — тяжкий. У мене був комплекс поганої української мови. І коли тут був суд, у Києві, тут були нації письменники... Дзюба був, багато було... І в мене запитали: «Чому ви говорите російською»? Що я міг пояснити — що тяжко говорити поганою мовою? Але виявилось, що все це можна побороти. Не так це й важко. Особливо, якщо під рукою гарна література.

У.Т. Мені здавалося, що на вас — тому що біографія, тому що дуже специфічний досвід, тому що ім'я — на вас має бути постійний жвавий попит в українській пресі. Я не бачу таких вже слідів вашої присутності — ані інтерв'ю, ані статей. Це тому, що до вас не звертаються, чи тому, що ви цього уникаєте?

— Поки часу нема. Я 4-й том мушу закінчити. І ще в мене в голові 2 книжки, і ще 2 російські книжки про Ільфа і Петрова та про Мандельштама. Це смішно: я починав

ВПРИТУЛ

займатися чимось і виходив на російську літературу. Я займався Стусом і відчув, що там є сліди Мандельштама, хоча в листуванні він дуже часто посилається на Пастернака і ніколи — на Мандельштама. Я знайшов одного свідка, який мені підтвердив, що був період зацікавлення Мандельштамом. І так само з Ільфом і Петровим вийшло. Займався Хвильовим і побачив, що там саме така картина. Це не антропософія, але це розенкрейцерство, алхімія, астрологія. То такі викидиші, бо колись я дав собі слово, що про російську літературу писати не буду, бо там вистачає своїх, кому писати, але якось соґрішив з Ільфом і Петровим і Мандельштамом...

У.Т. І вже є текст?

— Так, є. А короткі статті я не можу писати. Тобто можу, але це потребує дуже багато часу. Просто дуже забагато в мене планів у голові... Бувають такі викиди — я написав про антисемітизм. Просто я роззлився... Це в 1960-ті роки брехали людям, а ми це дозволяємо робити сьогодні: Лук'яненко, Ільєнко...

У.Т. До речі, ті етнічні росіяни, етнічні євреї, які відчувають себе політичними українцями, і, врешті-решт, просто українцями... Інколи це буває смішно — скажеш: «Фінкельштейн — український патріот», і потрібно стримувати усмішку, хоча насправді це так і цілком щиро... Яким чином їх треба сприймати?

— Тут проблема визначення нації. Я думаю, що тепер, коли у нас є держава, а не тільки етнос, націю слід сприймати в розумінні французькому: «ця держава, громадянин цієї держави», а потім вже говорити про якісь етнічні проблеми. Не знаю, з євреями мені якось легше, ніж з росіянами в цьому питанні, хоча якась чвертушка російської крові в мене є... Можна навіть вважати, що половина, бо мама моя вважала себе росіяночку. Яке це має значення? «Ти штучний українець, у тебе штучна українська мова»... Це справді був вибір. Для росіян такого вибору немає. Він людина російської культури, і водночас він людина цієї країни. Якби не загострювали з обох боків це мовне питання, я думаю, проблеми б не було. ■

ДОВІДКА

ПЛЮЩ ЛЕОНІД ІВАНОВИЧ

Математик, публіцист, літературознавець, правозахисник. Народився 26 квітня 1939 року у м. Нарин, Киргизія. Батько загинув на фронті. Закінчив механіко-математичний факультет Київського університету ім. Т. Шевченка. До 1968 року працював у Інституті кібернетики АН УРСР. Брав участь у правозахисному русі, розповсюджував «Хроніку текущих событий», «Український вісник», писав статті та звернення до керівництва СРСР та міжнародних організацій. Після кількох обшуків був заарештований 1972 року, за рішенням суду направлений на примусове лікування до Дніпропетровської спецпсихлікарні з діагнозом «млявоплинна шизофренія». У січні 1976 під тиском світової громадськості вивезений із СРСР, відтоді живе у Франції. Західні психіатри визнали Л. Плюща здоровим.

організатори

КОМФОРТ ІНВЕСТ

генеральний медіа-партнер

РАДІО МАН

Львів 17 листопада

19:00 театр ім. Марії Заньковецької

«KEN міжнародний джазовий мегапроект VANDERMARK "RESONANCE" PROJECT»

Krakow - Gdansk - Lviv

drums (USA) Tim DAISY
trumpet (USA) Steve SWELL
trumpet (Szwecja) Magnus BROO
tenor & soprano saxes (Ukraina) Yuriy YAREMCHUK
bass (Ukraina) Mark TOKAR
tenor & alto saxes (USA) Dave REMPIS
band drums, percussion (USA) Michael ZERANG
alto sax, bass clarinet (Polska) Mikolaj TRZASKA
tuba, bass trombone (Szwecja) Per-Ake HOLMLANDER

пріймас

ексклюзивна медіа-підтримка

партнер проекту

медіа-партнери

UAjazz.Com

РАДІО ЛЬВІВСЬКА ХВИЛЯ 100,8 МГц

Яко з ними бог

ВСЕ ПОЧИНАЛОСЯ З ФАНАТИЧНИХ БАБУСЬ, ЯКІ МОЛИЛИСЯ ЗА ЯНУКОВИЧА. ТЕПЕР ДО НИХ ПРИЄДНАЛИСЯ КАЗАКИ Й ПРОСТО ВІРЯНИ — ВОНИ МОЛЯТЬСЯ ЗА РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ

Російські монархісти в Україні — це не Клуб історичних реконструкторів, а релігійно-політичний рух, що викликає асоціації з «Союзом меча й орала», заснованим Остапом Бендером.

Автор: **Антон Зікора**

Хресний хід на честь свята Казанської ікони Божої Матері стартував, за традицією, із Києво-Печерської лаври. Зранку до Свято-Успенського собору почали стягуватися представники Православного братства Александра Невского, Союза православних братств України, організації «Православний вибор». Серйозні люди. Завжди думав, кого вони мені нагадують, і ось зрозумів — бояринно Морозову з картини Васілія Сурікова. Принаймні погляди у них схожі на погляд цієї жінки — як погляди на життя, так і власне погляд у суто фізичному розумінні. Варто зазначити, що одна з учасниць заходу прийшла до собору босоніж.

Якийсь шалений чоловік розповідає іншому шаленому чоловіку про

небезпеку, що загрожує всьому слов'янському світові із Заходу. Інший, звісно, погоджується зі «свіжою» думкою, але розуміє, що поки протистояти цьому важко. «Бачиш, який ге-морой на Банковій сидить у вигляді Ющенка», — говорить він.

Водночас в одній із церков закінчується служба — і лави православних громадян значно поповнюються. У натовпі з'являються портрети російського імператора Миколи II, якого радянські підручники описували як Миколу-кривавого за розстріл хресного ходу, а Російська православна церква канонізувала. Тут піднімаються прапори імператорської Росії — чорно-жовто-білі кольори символізують так звану триєдиність православ'я, самодержавства та народ-

Варто сказати, що співають православні громадяни дуже гарно.

Хресний хід як політичне явище вперше з'явилося під час Помаранчевої революції. Тоді фанатичні бабусі майже щодня влаштували свої хресні ходи. Пам'ятаю, коли кілька тисяч прибічників Ющенка щільно стояли біля будинку Верховної Ради, і раптом з'явилися ті самі «в'язані берети», несучи хоругви із зображеннями російського царя, та пішли на мітингувальників. Здавалося, зіткнення не уникнути, але помаранчеві стали розступатися. Хтось із пікетувальників намагався вдарити учасників ходу, але вирішивши, що це для останніх буде просто щастям, усі разом взялися за руки. Бійка не відбулася.

«МИ БУДЕМО МОЛИТИСЯ, ЩОБ ТИ ЗДОХ!»

Бійка трапилася пізніше, біля Українського дому, де одного разу проходив якийсь НАТОвський захід, куди я вирішив про всяк випадок зазирнути. Головний вхід у будинок заблокували «нащадки боярині Морозової». Вони

У СВІЙ ЧАС НАРОД НАЗВАВ МИКОЛУ II «КРИВАВИМ» ЗА НАКАЗ ПРО РОЗСТРІЛ ХРЕСНОГО ХОДУ. РОСІЙСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА ВИЗНАЛА ЙОГО СЯТИМ

ності. Розуміння того, що перед нами не Клуб історичних реконструкторів, а люди, які вважають, що серйозно займаються політикою, викликає асоціації з «Союзом меча й орала», заснованим Остапом Бендером. На-стільки усе це нереально виглядає.

Над ходом височіє плакат «Нет — разврату молодёжи в СМІ. Нет — рекламе водки, сигарет, еротіки». До речі, про молодь: її нечисленні представники також є у цьому натовпі. Кілька хлопців у зелених камуфляжах із написами «Союз вірних козаків Русі» грізно позирають на перехожих. А взагалі-то, Юрій Єгоров, голова Православного братства ім. Александра Невского, каже: «Нам бракує людей. Особливо хотілося б бачити у нашому русі більше молоді».

Хід із «песнопеніями» виходить із воріт Лаври, йде по Грушевського.

тримали свої плакати, кричали і взагалі поводитися дуже агресивно.

— Стій! Куди йдеш? — запитала мене одна бабуся.

Я журналіст.

— А який ти журналіст: наш чи НАТОвський?

— Взагалі-то, я — страшенно анти-НАТОВський журналіст, але це запитання викликало у мене зворотню реакцію:

— НАТОвський, звісно!

— От, наволоч!

— Почекайте, ось прилетить Джордж Буш. Він вас усіх забомбить у кам'яний вік. Знаєте, скільки в Америці зброї!

— Ми будемо молитися, щоб ти здох!

Тут бабусям набридла дискусія, і вони кинулися на мене. Важко

Вдаримо ходом по еротичі та сигаретам!

ФОТО: Валентин Дирман

Світ через канонічні окуляри

©ФОТО: Unian

сказати, до чого б це призвело, якби між нами вчасно не став наряд міліції. Перепало і нашому фотографові, який усе це знімав. Ситуацію ускладнював той факт, що разом із бабусями були якісь чолов'яги. Вони хоч і не вирізнялися молодістю, але кожен із них був під два метри на зріст... Ех, що вам знати про двох побитих журналістів...

Цього разу православні громадяни без перешкод пройшли повз Верховну Раду, дійшли до Європейської площі. Тут стало відомо, що на Трьохсвятительській православних очікують унсовці. Намічалася цікава розмова про долю України, про шляхи вирішення багатьох проблем...

Православні піднімаються нагору і бачать, як їм перекривають вулицю три ряди молодих міцних хлопців. Міліцейський спецназ оперативно розділяє опонентів. Націоналісти вимагають, аби учасники ходу перед тим, як пройти головною вулицею країни, зняли прапори Російської Імперії: «Ми їх пропустимо, але хай вони знімуть чорно-жовто-білі пра-

пори». Православні моляться, а націоналісти кричать:

— Смерть ворогам нації!

— Яко з нами Бог! — співають учасники ходу.

Бог зазвичай чує їхні молитви. Пригадую, що відбувалося цього року під час чергової політичної кризи біля Конституційного Суду. На вулиці Жиянській збиралися прибічники як біло-блакитних, так і помаранчевих сил. Без хресних ходів і тут не обійшлося. Прибувши під стіни КС, вони почали молитися. Саме тоді надійшла інформація, що біля суду, поряд з будинком «Укрпромбанку», має влаштувати свій брифінг Юлія Тимошенко. Тоді громадяни стали молитися ще сильніше. І що ви думаєте? Брифінг зірвався. Злі язики говорили, що лідерка БЮТУ проведе виступ біля «Приватбанку», але бабусі заявили, що це їхніх вуст справа. На підтвердження своїх слів вони почали показувати на небо, де побачили ве-

селку, яка, щоправда, посміхалася далеко не кожному.

«Ніколи ще в Києві не забороняли хресний хід!» — кажуть правоохоронцям православні та продовжують молитися. І ось результат: кілька десятків «космонавтів» (бійців «Беркуту» у повному спорядженні) хапають унсовців і заштовхують у машину. Усе це відбувається буквально за 3 хвилини. Трьохсвятительська звільняється: православні рухаються до Софії та пам'ятника Богданові Хмельницькому. Вони покладають квіти «великому синові українського народу» і, радісні, вітають одне одного зі святом. Добро тріумфує, а зло корчиться в оркестровій ямі!

Недільна подія ще раз довела, що в російських монархістів дуже дієві молитви, але якщо вони будуть молитися своєму заступнику безпосередньо, то ефект буде ще сильніший. Звичайно, ікони із зображенням Владіміра Путіна викликатимуть в українців криву посмішку, але до цього православній братії не звикати. ■

Канонічна «5-та колона»

НОГИ ПРОРОСІЙСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ РОСТУТЬ ІЗ ПОЛІТИЧНОГО ПРАВОСЛАВ'Я

Українці змушені захищатися від ідеологічного наступу політичного російського православ'я лише тільки гумором на інтернет-сторінках. Водночас «ісконна віра», виведена в ранг державної ідеології, використовується як інструмент для створення новітньої Російської Імперії.

Автор: **Анатолій Бондаренко**

Прохолодним ранком неділі, 4 листопада, одразу після закінчення служби на території Києво-Печерської Лаври, розпорядники почали шикувати вірян у колони, начебто на хресний хід. Що це за хід, чому на початку колон ішла невелика група молоді з державними російськими та імперськими біло-жовто-чорними прапорами, частина вірян так і не дізналися. Не дізналися вони також, чому їхню колону намагалися зупинити на Трьохсвятительській вулиці кілька десятків українських націоналістів. Останні стояли, перекриваючи вулицю, недовго — київський «Беркут»

тозаки працювали в режимі маршруток. При цьому «Русській марш» пройшов й у Сімферополі, не зважаючи на заборону місцевого суду, і жодних перешкод місцеві міліціонери йому не чинили. Не потрібно ЄСМ та їх акцій зі знищення національних символів — українська міліція у цьому напрямі працює набагато краще.

І хоча у Сімферополі марш проводили «Русській фронт Сергея Шувайнікова», Русская община Сімферополя, Русській національний союз, Конгресс русскіх общін Крима, Русскій блок, «В будущее — с Россіей», а в Києві — Союз право-

«РУССКІЙ МАРШ» НА ЧЕСТЬ СВЯТКУВАННЯ У РОСІЇ «ДНЯ НАРОДНОЇ ЄДНОСТІ» У СТОЛИЦІ УКРАЇНИ ПРОЙШОВ БЕЗПЕРЕШКОДНО

швидко силою запакував їх у автозаки та доставив у відділення міліції, не зважаючи на вчасно подану заявку про проведення акції.

«Русській марш» на честь святкування у Росії «дня народної єдності» у столиці України пройшов безперешкодно. Ось так використали київських вірян московського патріархату УПЦ.

Взагалі в цей день київська міліція робила все, для того, щоб забезпечити його проведення. Ще зранку багато молоді в центрі міста затримували лише за наявність української патріотичної символіки — ав-

славних братств України усі такі організації мають головний ідеологічний складник — політичне православ'я. Це не випадковість, враховуючи, що вони є відгалуженням відповідного російського політичного руху, остаточно сформованого в середині 1990-х років.

«ПРАВОСЛАВНИЙ, СОВЕТСЬКИЙ, РУССКІЙ»

Останнім часом у політичній риторичі російських націоналістів все частіше такі поняття, як «православний», «советський», «руський» об'єднуються в цілісність. Така на перший погляд запальна суміш понять, які

походять із різних, навіть конфліктуючих ідеологічних світів, утворилася внаслідок кількох процесів, які розгорталися в російській культурі та політиці останньої доби. Поперше, це прагнення влади зробити з православ'я нову державну ідеологію, по-друге, це намагання самої церкви бути значимішою у громадському житті та зрештою це поява дедалі агресивнішого середовища націоналістичних активістів, які знайшли в релігії потужний механізм мобілізації та джерело легітимації. У цьому контексті радянська спадщина втрачає свій сутніс-

«Беркут» традиційно в'яже українських правих, забезпечуючи комфорт проросійським радикалам

ний зв'язок із лівими ідеями та атеїзмом і переосмислюється як частина славетної історії «Великої Імперії». З іншого боку, православ'я як переважно російський різновид християнства набуває цінності навіть для затятих атеїстів і надає найвищу моральну санкцію відновленому імперському проекту, який подається як дещо ціннісно вище, автономніше і потужніше, ніж просто держава, яка в сучасних урізаних кордонах аж ніяк не задовольняє російських націоналістів, — як особлива цивілізація, тобто ледве не окремий самодостатній світ.

ОСТАННІЙ БІЙ ЗА ВІРУ

За межами Росії політичні та культурні проекти, пов'язані з радянським минулим та «матінкою Росією», стають провідниками цієї нової ідеології, інколи навіть повністю цього не усвідомлюючи. Яскравим прикладом може слугувати КПУ. Політична продукція цих послідовників Маркса останнім часом все більше приправлена православною риторикою. У серпні прес-служба Леоніда Грача, лідера кримських комуністів, наголошувала, що КПУ бореться за збереження «єдиного східно-слов'янського православного простору» та

повідомляла, що «відновлення пам'ятника Леніну в кримському селищі Оленівка за сучасної української ситуації є перемогою патріотів, в той час, коли все антирадянське, антиросійське й антиправославне виводиться в ранг української політики».

Як російські православні націоналісти, так і їхні колеги в Україні, змогли вибудувати свої структури завдяки участі в кількох базових кампаніях, одна з яких — масовий рух проти запровадження індивідуальних податкових кодів. Для стороннього спостерігача кампанія вигля- ▶

«Старший брат» з московського маршу

ФОТО: ІТА

дала смішно, але вона досягла своєї мети — створила організаційний кістяк майбутнього радянсько-православного руху. Активну роль у ньому, до речі, брали не лише представники навколорелігійних православних братств, але вище духовництво УПЦ(МП). В Україні цей рух почав набирати силу в 1997 році. З початку 2001-го структури, причетні до протестів проти отримання кодів, об'єдналися у «Союз православних братств», керівником якого є Валентин Лукияник.

На тлі принципово однакових ідеологічних засад між вищим духовництвом та православними братствами подеколи виникають конфлікти, головним змістом яких є конкуренція за контроль над паствою. Намагаючись привернути до себе більшу увагу, частина лідерів братств починають виступати з контроверсійними або відверто провокативними

ДІЙОВІ ОСОБИ

Православний Комінтерн

ВІДПОВІДЬ НА ПОМАРАНЧЕВУ РЕВОЛЮЦІЮ

«Український ТИЖДЕНЬ» дослідив походження і організаційні зв'язки основних проросійських організацій України
Автор: **Анатолій Бондаренко**

ПАРТІЯ «РУССКІЙ БЛОК»

У червні 1999 року було створено Русское двіженіє України (РДУ). 2001 року з нього виокремилася партія «За Русь єдиную». У 2002-му — після об'єднання РДУ з партією «Руско-українській союз» була створена партія «Русскій блок», лідером якої став Александр Свістунув. Пізніше його на короткий термін замінив Владімір Пашков, людина депутата від ПР В'ячеслава Богуслаєва. На виборах 2004 року вони підтримували Януковича, в 2006-му та 2007-му — агітували за Партію регіонів.

РУССКАЯ ОБЩІНА КРИМА (РОК)

Громадська організація, що має 26 відділень у Криму. Заснована у жовтні 1993 року. За РОКівськими (швидше завищеними) даними кількість членів сягає 15 тис. осіб. Близько 300 членів РОКУ є депутатами рад різних рівнів — серед них є депутати Верховної Ради Криму та члени Президіуму ВР АРК. Керівництво — депутати кримського Парламенту. Один із них, Олег Родивілов, у серпні 2006 року керував «російською» стороною під час конфлікту з татарами через міський ринок в Бахчисарай, що колись був мусульманським кладовищем. Тоді силове протистояння спричинило введення посиленого бронетехнікою загону міліцейського спецназу для розведення сторін.

ідеями, наприклад, із пропозиціями канонізувати Григорія Распутіна. Навіть глава УПЦ (МП), митрополит Володимир (Сабодан) у відповідь на закид, що хресні ходи перетворюються на політичні демонстрації, зауважив, що «діяльність братств має відбуватися у єдності та згоді з ієрархією». Однак така позиція глави церкви не завадила керівникам братств у 2004—2007 роках влаштувати десятки хресних ходів у Києві на підтримку Януковича та проти вступу України до НАТО. Так само ніщо не завадило священикам УПЦ (МП) проводити активну антипомаранчеву пропаганду в своїх приходах під час виборів 2004 та 2006 років.

Під православними хоругвами відверто політична боротьба перетворюється ледве не в останній бій за віру, а головні вороги Росії та православ'я звичайно знаходяться на Заході. «Парламентські вибори 2006

року — це вибір геополітичний: або ми збережемо східно-слов'янську цивілізацію, стрижнем якої є Святе Православ'я, або нас відірвуть від Росії — окатоличить та поглине секулярний Захід» — говорив у 2006 році лідер одеського «Єдиного Отечества» Валерій Кауров.

На місцевому рівні, насамперед у Криму, спільноти для представників політичного православ'я є також антиісламські погляди, на тлі яких розгортається широка медіа-кампанія, спрямована на демонізацію найбільшої мусульманської спільноти в Україні — кримських татар.

АСИМЕТРИЧНА ВІДПОВІДЬ

Ми залишаємо на розгляд «компетентних органів» питання про те, наскільки уся ця підвищена політична активність із «хоругвами» та російськими прапорами небезпечна для української держави. Мабуть вони

вважають, що така ностальгія за радянським та імперським минулим є нормальним явищем, і якщо ксенофобічні та антиукраїнські ідеї поширюються під виглядом релігійної проповіді, то це цілком вкладається в межі законодавства про свободу совісті. На відміну від політиків та урядовців суспільство — принаймні його інтернет-авангард — не залишило усї ці речі без відповіді. Наразі гумор та руйнівна посмішка поки є чи не єдиною відповіддю на діяльність згаданих організацій та їхніх колег з Росії. Інтернет-спільнота «Фофудья» з Живого журналу (<http://community.livejournal.com/fofudja>) та сайт ГДПРС (Придніпровсько-Донецького робітничого союзу — <http://pdrs.dp.ua>) вже стали субкультурним феноменом — немає іншого місця, де б настільки дотепно висміювався стиль, риторика та дії проросійських та політично-православних структур. ■

«СОЮЗ ПРАВОСЛАВНИХ БРАТСТВ»

Починався у 1997 році як кампанія проти запровадження індивідуальних кодів. У його діяльності брали участь не лише представники навколорелігійних православних братств, але й вище духовництво УПЦ (МП). Офіційно був створений на початку 2001 року. Керівник «Союзу» Валентин Лукиняк під час виборів постійно агітував за Комуністичну партію України. 4 листопада «хресну ходу» в Києві, а насправді — замаскований під неї імперський «Русській марш», проводили саме вони.

СОЮЗ ПРАВОСЛАВНИХ ГРАЖДАН УКРАЇНИ «ЄДИНОЄ ОТЕЧЕСТВО»

Громадська організація, заснована в 2005 році. СПГУ намагається мобілізувати православних на боротьбу з «ворогами канонічного православ'я», проти відокремлення УПЦ (МП) від РПЦ. Союзниками СПГУ є ПСПУ (Вітренко) та ПРУ. Куратором створення СПГУ був Кірілл Фролов — голова московської організації СПГ, провідний науковий співробітник затулінського Інституту країн СНД. Головою СПГУ був обраний Валерій Кауров, першим заступником — Алексій Добичін («Прорив»). Пізніше, після депортації в 2006 році лідера «Прорива» у Росію, його організація фактично влилася в СПГУ, створення якого, як ЄСМ, було відповіддю Кремля на події Помаранчевої революції. Координував діяльність цих організацій Модест Колеров, донедавна співробітник адміністрації Путіна. До слова, «канонічні» православні намагаються не відставати від нових методів роботи з людьми — нещодавно Фролов закликав священиків активніше вести інтернет-щоденники (блоги) з місіонерською метою. СПГУ з часу створення брав участь на боці УПЦ (МП) у кількох конфліктах щодо приміщень церков та монастирів, в антинатівських протестах у Феодосії та Одесі. Остання їхня голосна акція — це підтримка встановлення в місті пам'ятника Катерині II.

ЄВРАЗІЙСЬКИЙ СОЮЗ МОЛОДІ (ЄСМ)

Не приховує того, що заснований у 2005 році в Росії для протидії «кольоровим революціям». Малочисельні та найбільш екліктичні за своєю ідеологією регіональні підрозділи ЄСМ на території України діють напівпартизанськими методами. Вони відзначилися низкою символічних провокативних акцій, остання з яких — пошкодження пам'ятного знака на честь Конституції України на Говерлі та начебто проведена кількагодинна хакерська атака на сайт Президента України. Подібна послуга у світі кіберзлочинців коштує всього сотні доларів, але має великий резонанс навіть у західних ЗМІ. Значна кількість активістів ЄСМ одночасно перебувають у ПСПУ та «Братстві» Корчинського.

ПРОМОСКОВСЬКЕ «КАЗАЦТВО»

Є окремою сутністю проекту політичного православ'я. Найпомітніші дві структури — міжнародний союз козаків «Запорозька Січ» — отаман Євген Близнюк та Козацьке військове запорозьке низове — отаман Олександр Панченко. Кримський казачий союз — отаман Владімір Черкашин. Атаманське правління ККС знаходиться на території Російського культурного центру Сімферополя. Проте, тема промосковських козаків є дуже широкою і потребує окремої розмови. Зараз «казачтво» інтенсивно використовується для створення джерел напруження в Криму шляхом конфліктів із кримськими татарами. ■

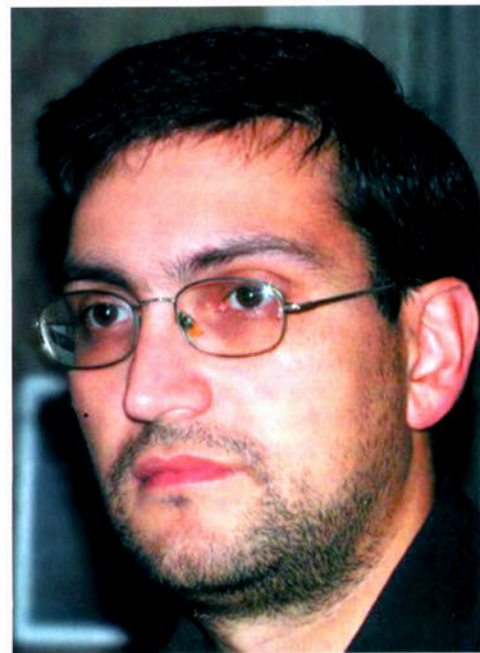

В Одесі, чи в Україні?

**РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПАТРІОТІВ НА ВСТАНОВЛЕННЯ
ПАМ'ЯТНИКА КАТЕРИНИ II ВІДКИНУЛА ОДЕСУ НА 10 РОКІВ НАЗАД**

Монумент може стати «постійно діючим генератором міжнародної ворожнечі». Чи відбудеться це, залежить перш за все від того, чи зможуть патріотично налаштовані українці поводити себе по-європейськи.

Автор: **Сергій Дібров, підприємець, Одеса**

Новий монумент для мешканців Одеси, як і його попередник — пам'ятник матросам із панцерника «Потьомкін», відображає не стільки реальні історичні події, скільки певний міф. Пам'ятник «Потьомкінцям — потомки», на місці якого тепер стоїть Катерина, був споруджений не на честь військових злочинців, котрі збунтувалися на кораблі у часи війни, а на честь героїв кінострічки Сергія Ейзенштейна. Так само, монумент Катерині II є вшануванням не руйнівниці Запорізької Січі та не гнобительки українського селянства. Катерина для одеситів — це частина пантеону «батьків-засновників» міста, міфічний персонаж, така собі «світліша покровителька», приблизно як поганська Афіна для грецької столиці.

Та повертаючись до Одеси, варто згадати слова Василя Кука, останнього Головного командира УПА: «Що буде стояти на площі — це мають вирішувати самі одесити». Це — пряме втілення європейського принципу місцевого самоврядування, який багато сторіч оберігає Європу від таких конфліктів. І нині в Україні немає ніяких законних важелів, якими можна було б примусити міськраду відмовитися від здійсненого: вирішення питання лежало виключно в гуманітарній площині.

Провокативна ситуація вже відкинула Одесу на 10 років назад. Фактично, дискусія тривала на рівні перших років незалежності: де встанов-

люватиметься пам'ятник — в Одесі, чи в Україні? Таким чином одеситам дали ще одну підставу самоідентифікувати себе не як українців, а як людей дивної національності — одеситів. Але якщо б 3 місяці тому українські націонал-патріоти прийняли позицію Кука, то такого б не сталося. Я розумію наших патріотів, і мене теж обурювало, що гуманітарний блок Уряду на чолі з Дмитром Табачником грав на антиукраїнському боці. Наочний приклад: міністерство культури «освятило» події, надавши всупереч законодавству дозвіл на перенесення пам'ятника потьомкінцям. Але мені прикро, що національно-патріотичні сили піддалися на провокацію, особливо ті «представники української інтелігенції», які підписалися під зверненням не ставити пам'ятник. Важлива деталь: вони не звернулися до мешканців Одеси, вони оголосили «хрестовий похід проти нерозумних одеситів» та закликали до нього Президента, «наших співвітчизників» та «українців всього світу».

Виникає питання: чому представники інтелігенції не використовували свій моральний авторитет для того, щоб ініціювати широку дискусію, роз'яснити справжню мету провокації та її можливі наслідки, запропонувати альтернативні шляхи вирішення проблеми? Відповідь проста. Для того, щоб моральний тиск з боку «представників інтелігенції» був дієвим та успішним, потрібні три речі: по-перше, щоб оці представники мали той моральний авторитет; по-друге, щоб

вони вміли ним користуватися; по-третє, щоб у них було бажання вирішувати гуманітарні проблеми, які є прямою загрозою для країни, саме таким, гуманітарним чином.

Але скажіть, будь ласка, який такий моральний авторитет має керівник Конгресу українських націоналістів Олексій Івченко, який прославився своєю любов'ю до останніх моделей мерседесів? Чи хіба міг Дмитро Павличко, колишній полум'яний борець проти «буржуазного націоналізму», згадати щось інше, ніж «колективні листи інтелігенції»? І нарешті, чим відрізняються українські інтелігенти, які закликали «не пускати Катерину до України» від «фодуьєносних» фанатиків Московської патріархії, котрі закликали «не пускати до України» Іоанна Павла II?

На жаль, всі дії патріотів, як і ставлення супротивників монумента до Одеси та її мешканців, просто образило одеситів. І вдвічі прикро, що моїх земляків образили ті, хто ототожнюють себе з «українською інтелігенцією».

Зараз, після того як монумент вже встановлено, «катериненське» प्रतिставлення Одеси та України в місті дуже вдало підтримується та поглиблюється завдяки чітким, можна сказати, координованим діям обох сторін. Чи буде та жахлива «координація» продовжуватися, чи буде працювати цей «генератор ворожнечі» — залежить від того, як швидко українські патріоти навчаться поважати громадян України і жити європейськими цінностями. ■

Імперативний мандат

ДО ЧОГО ПРИЗВЕДЕ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ

Імперативний мандат по-українськи:
депутат повинен підкорятися наказам керівників партії,
якщо не хоче позбутися свого статусу

ПОЗИТИВ:

Забороняє депутату переходити з фракції у фракцію, зберігає їх чисельність, а значить, і результати волевиявлення виборців

Зменшує корупцію серед депутатів

НЕГАТИВ:

Значно обмежує свободу дій депутатів, надає керівникам партій необмежену владу

Збільшує корупцію та зловживання серед керівників партій

Позбавлення мандату депутатів місцевих рад

1. Керівництво партії може прийняти рішення про відкликання депутата, якщо він вийшов зі складу їх місцевої фракції, або з іншої поважної причини

2. Керівництво партії публікує своє рішення в друкованих ЗМІ та направляє його до ТВК

3. ТВК приймає рішення визнати депутатом наступного кандидата за списком місцевої організації партії (блоку). Якщо список закінчився, місце депутата залишається вакантним

ВЗЯТИ КАСУ

ПОГРАБУВАННЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ ВІДБУВАЮТЬСЯ МАЛО НЕ ЩОТИЖНЯ І, ЩО НАЙГІРШЕ, ЧАСТО ПРИ ЦЬОМУ СТРАЖДАЮТЬ ЛЮДИ

Хвиля нападів на фінансові установи не спадає. Нещодавно у Києві було пограбовано два банки з інтервалом у 30 хвилин. Але банкіри й досі не вважають грабіжників проблемою № 1 і не поспішають посилювати охорону.

Автор: Василь Васютин

Нещодавно у Києві серед білого дня за якісь півгодини було пограбовано відділення «Індекс-Банку» й «Укрпромбанку». Все скидається на те, що у цих злочинів один організатор і виконавці. У першому випадку банк позбувся 100 тис. грн, у другому — 3 тис., при

цьому влаштувавши стрілянину. Від одного місця злочину до іншого бандіт дістався на авто, замаскованому «шашечками». Адже зазвичай таксі викликають підозри в останню чергу. Вражає і нахабність грабіжників: замість того, щоб одразу тікати зі столиці, злочинці під носом у числен-

них міліцейських патрулів перетнули половину міста, щоб «взяти» інший банк.

До цього часу найбільший резонанс викликали серійні пограбування, скоєні у Києві навесні і влітку. 4 травня у столиці сталося два напади у Дарницькому районі. Жертви — відділення «Таврики» і «Приватбанку». 17 липня пограбували відділення «Приватбанку» на Харківському шосе в Дарницькому районі. 10 серпня — «Ощадбанк», розташований неподалік від попереднього місця. 28 серпня «виставили» відділення «Приватбанку» у Деснянському районі. Остання здо-

ВПРИТУЛ

ГРЕБІКА. Андрій Євменченко

бич грабіжників — 30 тис. грн і 6 тис. дол. Якщо вважати, що всі ці напади вчинені однією бандою, то їхній «прибуток» уже становить 172 тис. грн, 26 тис. дол. і 8 тис. євро. Наразі жодних результатів не дають ані розклеєні містом описи ймовірних грабіжників, ані солідна винагорода, яку пропонують за їхні голови. Влітку 100 тис. грн за інформацію про місце перебування злочинців запропонувало Міністерство внутрішніх справ. Стільки ж — «Приватбанк».

Досі «конкурувати» зі столичними бандитами за вартістю власних голів могли тільки донецькі нападники, які 8 червня застрелили охоронця відділення «Фінростбанку» і протягом кількох хвилин винесли 8 тис. дол., 6 тис. євро і 160 тис. грн, — за повідомлення про їхнє розташування обіцяли 100 тис. грн. Зловмисників не знайшли, тому винагороду до цього часу ніхто не отримав. У процесі розслідування згаданого випадку було виявлено інше злочинне угруповання. Правоохоронцям Краматорська вдалося за-

тримати двох грабіжників, яким інкримінують як мінімум 3 пограбування банківських відділень у цьому місті. Восени минулого року вони здійснили напади на відділення «Ощадбанку». Другий наліт був кривавим: завідувачка відділенням і касир одержали вогнепальні поранення в голову, одна із жінок залишилася без ока. І все це — заради мізерної здобичі: 883 грн у першому випадку та 2600 грн і 5 тис. рос. крб — у другому. Останній напад грабіжники зробили 6 липня цього року на відділення «Приватбанку». «Заробили» на ньому близько 8 тис. грн, 1000 дол. і незначну суму в євро.

ОСОБЛИВОСТІ ПОГРАБУВАННЯ

Зловмисники обирають об'єктом нападу переважно установи, у яких велика ймовірність наявності готівки — дрібні відділення, що входять до складу розгалуженої мережі банку, який працює з видачею пенсій та грошовими переказами, або ж молоді банки, які часто не гребують участю у нелегальних конвертаційних схемах. Вік злочинців переважно 20—30 років, діють вони групами по двоє-трьох. Більша частина тих, кого вдалося затримати правоохоронцям, — безробітні, дехто раніше мав проблеми із законом за дрібніші правопорушення.

Перед «наскоком» злочинці вивчають шляхи відступу та внутрішнє устаткування приміщення. Сам напад триває не більше 5 хвилин — оперативна група реагування не встигає вчасно доїхати на місце злочину.

НАЙКРАЩИЙ СПОСІБ ЗАВОЛОДІТИ СОЛІДНОЮ СУМОЮ — ЗМОВИТИСЯ З КИМось ІЗ ПЕРСОНАЛУ БАНКУ АБО Ж ВЛАШТУВАТИСЯ НА РОБОТУ САМОМУ

Найкращий спосіб заволодіти солідною сумою — змовитися з кимось із персоналу банку або ж влаштуватися на роботу самому. Людину, яка охороняє мільйони за порівняно скромну винагороду, не так вже й важко спокусити можливістю великого і легкого заробітку. Та й банківські служби безпеки інколи не надто ретельно перевіряють тих людей, які йдуть стерегти гроші. У такий спосіб вдалося отримати солідний куш нині вже затриманому охоронцеві відділення «Інпромбанку» у Феодосії. Влаштувавшись на роботу за підробленими до-

кументами і пропрацювавши лише 3 дні, він наживав п'ятами, винісши разом із двома співниками близько 2 млн грн.

Здебільшого подібні злочини розкривають, якщо вдалося спрацювати за гарячими слідами. Так, 23 квітня на місці «скрутили» нападника, який намагався пограбувати відділення «Індустріалбанку» у Голосіївському районі Києва, оглушивши охоронця гантелею. 29 вересня його було засуджено на 3 роки позбавлення волі. Однак, найчастіше пограбування банків належать до категорії «глухих» справ.

Тепер зі швидким настанням темряви і переходом на зимовий час існує ризик зростання кількості нападів. Є категорія злочинців, які використовують саме ці переваги сезону і здійснюють пограбування перед самим закриттям банківських відділень.

ОХОРОНА ПРОСИТЬ ВОГНЮ

Наразі банкіри занепокоєні тим, що Міністерство внутрішніх справ намагатиметься використати сплеск пограбувань на свою користь, посиливши монопольне становище на ринку охоронних послуг.

«За статистикою, якщо міліціонери охороняють гроші, бандити «беруть» банки набагато рідше, — стверджує керівник Центру зв'язків із громадськістю МВС Костянтин Стогній. — По-перше, міліціонери озброєні набагато краще, ніж звичайні охоронці. А, по-друге, завжди можуть викликати підкріплення». Реч-

ник МВС переконає, що «міліціонери не пішли б на змову зі злочинцями». Іншої думки заступник голови правління «Приватбанку» Юрій Пикущ. «Державна служба охорони не може захистити від усього, — скаржиться банкір. — От, для прикладу — в Одесі інкасатор ДСО МВС украв 2,5 млн гривень».

Працівникам держохорони також закидають те, що вони часто з'являються на роботі п'яними, без зброї та бронезжилетів. І вартість їхніх послуг у середньому 24 грн за годину охорони, у той час, як у приватних охоронних фірм — до 12 гривень. ▣

Також банкіри не задоволені тим, що договір на надання послуг Держслужба охорони укладає настільки хитро, що не завжди гарантує виплату компенсації в разі недбалості її працівників.

«ДСО щокварталу пише нам листа з вимогами збільшити оплату, а ми торгуємося, — говорить заступник голови правління «Першого інвестиційного банку» Сергій Каплін. — Іноді відділення не може «відбити» витрати на охорону, тому багато банків просто ставлять сигналізацію».

ОХОРОНЦІ ВІДДІЛЕНЬ БАГАТЬОХ БАНКІВ ОДЕРЖУЮТЬ ІНСТРУКЦІ НЕ ЗАТРИМУВАТИ ГРАБІЖНИКІВ, ЯКІ ВРИВАЮТЬСЯ В БАНК

Олександр Усіков, директор донецького агентства «Нові технології охорони», стверджує, що міліція часто свідомо вставляє палиці в колеса приватним охоронним структурам. Його компанія особливо гостро зіштовхнулася з цим під час пограбування ювелірної крамниці «Золотий лев» восени 2004 року. У той час, як його підлеглі прибули на місце злочину уже за 3 хвилини і намагалися зат-

римати нападника, правоохоронці ніяк не реагували на численні дзвінки навіть сторонніх людей, які повідомляли про стрілянину в центрі Донецька. Патруль приїхав лише за 20 хвилин. Проте згодом керівництво Донецького УМВС у всьому звинуватило приватних охоронців, традиційно заявивши про їхній низький рівень забезпечення і відповідальності.

«А у нас, між іншим, і сигналізаційний пульт, і авто, і бронезилети кращі, аніж у ДСО, — каже Олександр

ті зазначалося, що поява у банків власних «командос» покращить охорону цінностей під час їхнього збереження, перевезення й інкасації, а також підвищить безпеку клієнтів. Проте згодом проект було відхилено.

БОРЖНИКИ ГІРШІ ЗА БАНДИТІВ

Нині міліціонери та чиновники Національного банку хочуть зобов'язати банки тримати в кожній своїй точці охоронця, встановити камери спостереження, куленепробивне скло на касах (висотою до стелі) та інші спеціальні засоби захисту. Але, швидше за все, кількість пограбувань банківських установ з огляду на це не зменшиться, оскільки самі фінустанови не зацікавлені в застосуванні сили проти грабіжників у своїх стінах.

За неофіційною інформацією, охоронці відділень багатьох банків одержують інструкції не затримувати грабіжників, що вриваються в банк. Такі настанови пояснюються просто: якщо під час пограбування почнет сутічка між бандитами і охоронцями, внаслідок якої, не дай Боже, постраждає клієнт або працівник банку, це дуже сильно нашко-

ЯК ГРАБУЮТЬ

ГРАБІЖНИЦЬКА МАПА

Географія нападів на банки. 2007 рік

ГРАВІКА Андрій Стамоліч

дить репутації кредитно-фінансової установи, віджахне клієнтів. Тому охоронці мають вказівку: натиснути тривожну кнопку, розблокувати двері відділення й очікувати прибуття міліції — репутація важливіша за фінансові втрати.

Оскільки посилена фізична охорона створює незручності для клієнтів, банки віддають перевагу технічним новинкам. Пасивна безпека дає змогу заощаджувати чималі гроші.

Наприклад, OTP Bank запровадив систему, за якої кожен сейф буде відкриватися за 15 хвилин після введення шифру. За словами прес-секретаря банку Маргарити Бондаренко, у разі пограбування виграє час врятує ситуацію і дасть можливість вчасно прибути службі охорони. Щоправда, натомість клієнтам доведеться застатися терпінням, очікуючи видачу готівки. Поза тим, у кожній філії банку будуть встановлені відеокамери.

У «Приватбанку», на відділення якого нападали найчастіше, будуть вистежувати грабіжників із космосу. Як повідомила прес-служба установи, для посилення охорони до кінця

року буде введено систему супутникового спостереження за усіма 2,6 тис. відділеннями. Голова правління банку Олександр Дубілет визнає, що стара система охорони виявилася малоефективною.

Однак, витратитися на посилену охорону в підсумку доведеться не банкірам, а їхнім клієнтам. Голова правління «ТАС — Бізнесбанку» Андрій Кияк не виключає можливості підвищення банками цін на деякі свої послуги, наприклад, комісійні. «Банки — не альтруїсти. У них є 1001 спосіб одержати додатковий дохід», — зазначає він.

«У нас, слава Богу, пограбувань не було, — заявив голова правління «Укрсоцбанку» Борис Тимонькін. — Та й невдячна це справа — грабувати банк. Уся каса в нашому банку коливається від 150 до 200 млн дол. Гроші розкидано по сотням сховищ, які мають кілька рівнів охорони. Але навіть якщо й украдуть мільйон — то це відносно невелика втрата. Більше грошей у нас пропадає у зв'язку із неповерненням кредитів. Таке злодійство коштує банківській системі сотні мільйонів гривень». ■

КОНТРОВЕРСІЯ

«З усіх численних форм злочинної діяльності пограбування банків — напевно, найкорисніше для особи і суспільства. Людина, ясна річ, одержує купу грошей. До того ж вона приносить суспільству користь тим, що знову пускає в обіг купу готівки. Економіка стимулюється, торговці процвітають, народ з величезною цікавістю читає про злочин, а поліція має шанс виявити свої численні таланти. Добре усім. Я, щоправда, чув, як деякі дурні стверджують, що це шкодить банкам. Форменна нісенітниця. Усі банки застраховані, так що вони нічого не втрачають, а страхові виплати незначні в загальному обороті страхових компаній. Тому єдина шкода, що може статися, — це мікроскопічне зменшення виплачуваних дивідендів. Зовсім мала ціна за все добре».

Гаррі Гаррісон,
«Сталевий щур рятує світ»

АВТОМОБІЛІЗАЦІЯ

У ВЕРЕСНІ АВТОМОБІЛЬНИЙ РИНОК УКРАЇНИ ЗБІЛЬШИВСЯ НА 52%, ВЧЕРГОВЕ ПРОДЕМОНСТРУВАВШИ РЕКОРДНІ ПОКАЗНИКИ

Якби рівень життя в Україні оцінювався темпами купівлі її громадянами нових авто, то наша держава була б лідером серед найзаможніших країн світу. Насправді середньоєвропейське зростання цього ринку становить близько 2% щороку, тоді як в Україні — 35% за 9 місяців 2007 року. Зрозуміло, що не в одних автомобілях щастя, але...
Автор: **Сергій Лук'ячук**

Здавалося б, зростання попиту на автомобілі на початку осені не мало викликати особливого здивування. Для європейського автомобільного ринку вересень це традиційний місяць «розігріву». Після завершення сезону відпусток клієнти починають активніше цікавитися новими машинами. Однак Україна і тут вийшла за межі загальноєвропейської ринкової логіки — попри фантастичний, як для країн Заходу, вересневий приріст обсягу продажів — 52%, показники серпня були ще вищими. У традиційно «мертвий» серпневий сезон ринок встановив абсолютний рекорд — за даними ін-

7-го місця, обійшовши Нідерланди та Бельгію. У вересні стало зрозумілим, що ці результати — закономірність, а не наслідок випадкового сплеску попиту. З'явилися всі підстави очікувати, що до кінця року кількість продажів нових авто в Україні перевищить півмільйона. За оцінками віце-президента компанії «Укравто» В'ячеслава Поврозника, у 2008 році вони збільшаться до 600 тис., а пізніше можуть сягнути 1 млн нових автомобілів щороку.

Ще один цікавий факт: у Росії, яка також демонструє вражаючу динаміку авторинку і вже найближчим часом має обійти Німеччину і піднятися з 2-го місця в Європі на 1-ше, відсоткове

ОЧІКУВАНИЙ ВСТУП ДО СОТ ДАСТЬ ЗМОГУ ІМПОРТЕРАМ ЗМЕНШИТИ МИТНІ ВИТРАТИ. ЗДЕШЕВЛЕННЯ АВТОМОБІЛІВ ЦЕ НАВРЯД ЧИ ЗУМОВИТЬ, АДЖЕ НІХТО НЕ ЗНИЖУЄ ЦІНИ, ЯКЩО НОВІ АВТО БУКВАЛЬНО РОЗМІТАЮТЬ У САЛОНАХ

формаційно-аналітичної групи «Автоконсалтинг», порівняно з 2006 роком обсяг продажу збільшився на 53%, що еквівалентно майже 53 тис. нових автомобілів.

Зрозуміло, що відсоткові показники — річ певною мірою умовна. Справді, ріст продаж з 1 автомобіля до 2 дає 100% зростання, і при цьому навряд чи доречно говорити про успішність. Нині ці міркування можна вважати неактуальними. У 2007 році Україна за кількістю проданих автомобілів уперше увійшла в першу десятку країн Європи. У серпні — піднялася до

зростання менше від українського і становить близько 30%. Тобто, не зважаючи на загалом вищий достаток середньостатистичного росіянина, українці купують нові авто активніше.

ЗАКОН, ЗАВОД І КРЕДИТ

Можна назвати кілька причин такого значного попиту саме на нові машини в Україні. Найфундаментальніша з них не дуже помітна на перший погляд. Такою собі «підводною частиною айсберга» є норми українського законодавства, які зробили нерентабельним ввезення із-за кор-

ФОТО: ПРЕС-ЦЕНТР АМТОВА

дону «масових» авто, що були у вжитку, з метою власного користування або подальшого перепродажу. Над досягненням цієї мети законодавче лобі як автоімпортерів, так і виробників, активно працювало з початку 2000-х років. Зрозуміло, що на той час втрагта можливість недорого розмитити 5-7-річне імпортерне авто, яке без особливих проблем можна було експлуатувати роками навіть в умовах українських доріг і українського автосервісу, не викликала у пересічних споживачів нічого, окрім невдоволення. Однак з часом проявилася і позитивна сторона законодавчого «бар'єру» на шляху ввезення вживаних авто: українці хоч-не-хоч стали купувати більше нових автомобілів.

Другим потужним чинником стала активізація виробництва нових автомобілів у самій Україні. Паралельно із витисканням вживаних авто з ринку вітчизняні компанії-виробники активно лобіювали власні інтереси. Вони намагалися «посунути» з ринку конкурентів-імпортерів, запровадивши більше мито задля «підтримки віт-

В Україні здійснюється збирання автомобілів зарубіжних марок: від «народного» Opel до Mercedes

чизняного виробника». На щастя, ці лобістські війни на законодавчому полі закінчилися взаємно прийнятним компромісом, що надав певні переваги виробникам та «збиральникам» і водночас не викрутив руки імпортерам. Отже, компанії, що виробляють авто в Україні за повним циклом та здійснюють складання різного ступеня глибини, отримали у своє розпорядження ринок, на якому панував незадоволений попит, і можливість заповнити цей ринок своєю

віть не в постійному зниженні відсотків за автокредитом, зменшенні непрямих платежів при його оформленні і вигідних пропозиціях на кшталт кредитів із нульовим першим внеском, без довідки про доходи або на тривалий термін. Найважливіше, що змінився сам підхід українського споживача до придбання нового авто. Стабільність гривні та покращення економічної ситуації зумовили те, що українці перестали боятися купувати машину в борг.

У 2007 РОЦІ УКРАЇНА ВПЕРШЕ УВІЙШЛА В ПЕРШУ ДЕ-СЯТКУ КРАЇН ЄВРОПИ ЗА КІЛЬКІСТЮ ПРОДАНИХ НОВИХ АВТОМОБІЛІВ. У СЕРПНІ — ПІДНЯЛАСЯ ДО 7-ГО МІСЦЯ, ОБІЙШОВШИ НІДЕРЛАНДИ ТА БЕЛЬГІЮ

продукцією. Сучасний автомобільний бум є показовим свідченням того, що цю можливість їм вдалося реалізувати.

Третя причина, яка надзвичайно суттєво вплинула на темпи продажу нових автомобілів в Україні, — це розвиток кредитування. І тут справа на-

цікаво оцінити співвідношення обсягів зростання продажів нових авто з рівнем зростання доходів населення в 2007 році. Стабільне підвищення доходів не пов'язане з різкими «піками» та «провалами» попиту на автомобілі в окремих місяцях. Проте останні дуже непогано корелюють з

політичними подіями в державі, а саме — з розпуском Верховної Ради. Політична нестабільність квітня та червня знаменувала різкий спад — з 28% в березні до 19,9 в квітні, 24 в травні і 17% в червні. Натомість із липня, коли офіційно стартувала передвиборча кампанія, і неминучість проведення дострокових виборів стала фактом, кількість продажів знову різко збільшилася, зрости в липні майже втричі порівняно із червнем (50%). Схоже, що українці відкладали купівлю нового авто тоді, коли у зв'язку з політичною нестабільністю втрачали впевненість у завтрашньому дні.

ПРИСКОРЕННЯ ЧИ ГАЛЬМУВАННЯ?

Що може зупинити автомобільний бум по-українськи? Найбільш імовірна причина така сама, що і цього літа, — гостра політична нестабільність. Наслідком боротьби за владу у верхах може стати бажання низів притримати свої заощадження. Друга, більш гіпотетична ситуація — обвал цін на ринку нерухомості. Не секрет, що багато хто з українців купує авто тому, що не може придбати житло — адже нинішній рівень цін на квартири зробив їх практично недоступними для середнього класу, навіть в кредит. І кошти, які могли піти на купівлю житла, витрачаються на новенький автомобіль. Зрозуміло, що у разі падіння цін на нерухомість ситуація може змінитися.

Однак підстав для оптимістичного сценарію значно більше. По-перше, співвідношення гривні до долара залишається стабільним. По-друге, очікуваний вступ до СОТ дасть змогу імпортерам зменшити митні витрати. Здешевлення автомобілів це навряд чи зумовить (ніхто не знижує ціни, коли нові авто буквально розмітають у салонах), проте надасть можливість компенсувати негативний вплив, пов'язаний зі зростанням курсу євро щодо долара. І нарешті, постійно збільшується пропозиція нових моделей у ціновому діапазоні 10—14 тис. дол., що є найпривабливішим для українського споживача. Особливу роль тут відіграють китайські бренди — про це свідчать блискучі щорічні результати Chery та Geely, збирання яких налагоджене в Україні, та дуже непогані показники інших марок з Китаю. Європейські автоконцерни, які раніше не приділяли великої уваги бюджетному сегменту, зараз все ►

більше цікавляться створенням «народних авто» в цій категорії близько 10 тис. євро. Розширення пропозиції доступних за ціною автовок ще сильніше стимулюватиме попит.

Не слід забувати і про те, що кожне придбане авто — це не лише прибутки автовиробника і податки до держбюджету, але й додаткові робочі місця. Особливо це стосується автомобілів, виготовлених в Україні: кожне нове робоче місце на автозаводі створює 5—7 робочих місць в інших галузях виробництва. Водночас активізується і виробництво комплектуючих (запчастин, шин, паливно-мастильних матеріалів, електрообладнання, автохімії тощо). Однак бурхливе збільшення автомобільного парку створює значні проблеми: наявна мережа автошляхів не може впоратися з додатковим обсягом автомобілів, вкрай загострюється питання парковки. Як казав герой Екзюпері: «Нема у світі досконалості». ■

СТАТИСТИКА

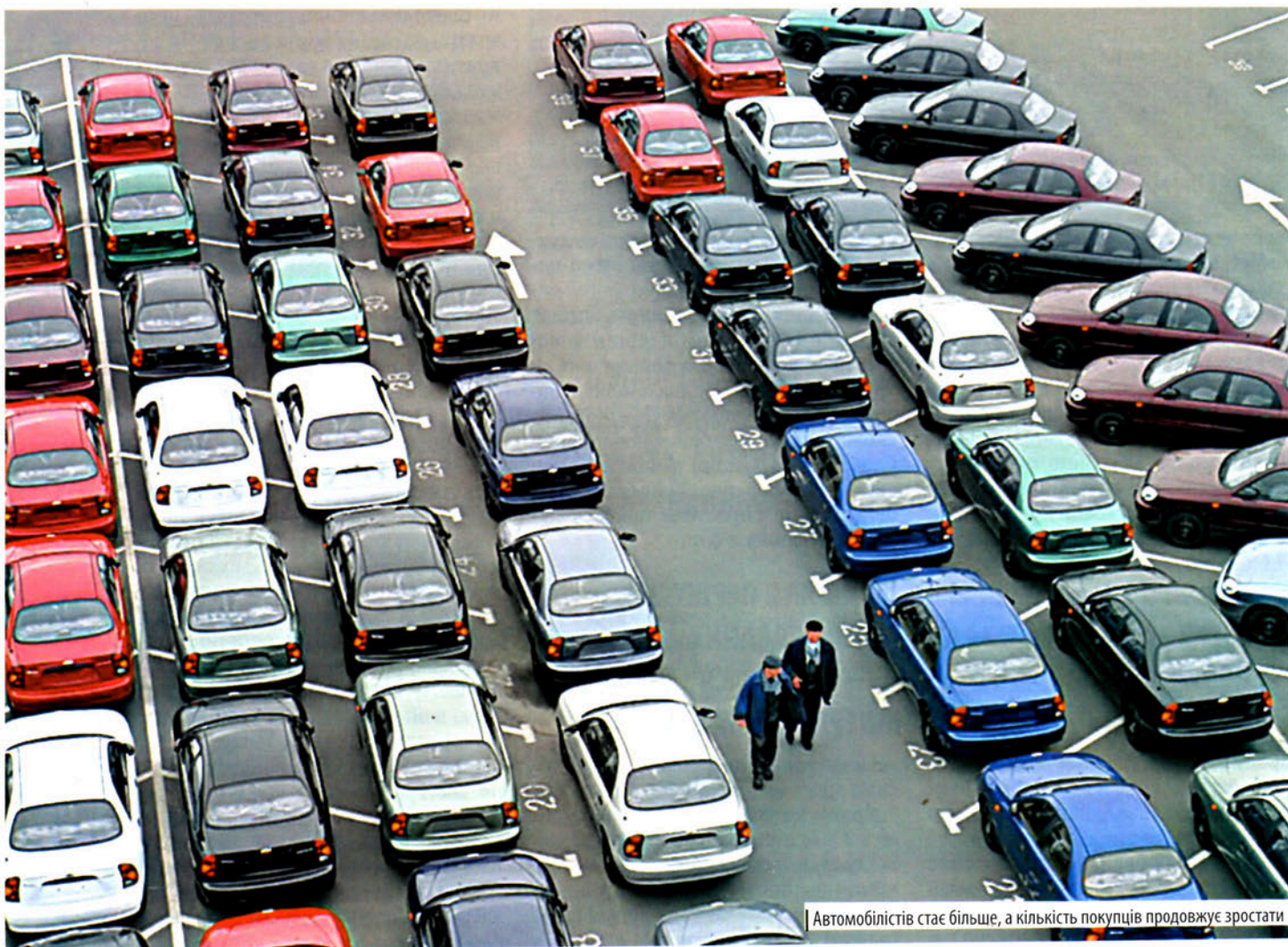
ВИПЕРЕДЖАЮЧИ ДОХОДИ

Співвідношення динаміки продажу нових авто в Україні з динамікою реального наявного доходу населення

Місяць	Обсяг зростання продажу нових авто, % до відповідного періоду попереднього року*	Обсяг зростання реального наявного доходу, % до відповідного періоду попереднього року**
січень	39,38	12,8
лютий	31	12,2
березень	28	10,3
квітень	19,9	10,5
травень	24	10,8
червень	17,7	10,8
липень	50	11,5
серпень	53	11,5
вересень	52	немає даних

* дані ІАГ «Автоконсалтинг»;

** дані Державного комітету статистики

Автомобілістів стає більше, а кількість покупців продовжує зростати

Кременчуцький фронт

ДО КОНФЛІКТУ ДОВКОЛА ЗАТ «УКРТАТНАФТА» ДОЛУЧИЛИСЯ СПЕЦСЛУЖБИ

Вітчизняні фінансово-промислові групи за мовчазною згодою Києва і Кремля витискають із Кременчуцького НПЗ ставленців Татарстану.
Автор: **Андрій Лаврик**

Днями у мас-медіа з'явилася інформація про те, що усунутий із посади голови правління ЗАТ «Укртатнафта» (Кременчуцький нафтопереробний завод) Сергій Глушко зацікавив Службу безпеки України, яка розслідує факти контрабанди та розкрадання на раніше ввіреному йому підприємстві.

Як неодноразово повідомлялося, у жовтні відбулася силова зміна керівництва «Укртатнафти» — екс-голова правління компанії Павло Овчаренко у супроводі міліцейських спецпризначенців та судових виконавців посів місце Сергія Глушка, якого спостерігачі вважають близьким до татарських акціонерів компанії. У відповідь «Татнефть» припинила постачання нафти на кременчуцьке підприємство.

Боротьба за контроль над «Укртатнафтою» триває кілька років поспіль. У 1999 році 18,3% акцій ЗАТ було виведено в офшорні компанії Seagroup International та Amruz Trading, за якими стоять менеджери «Татнефті» і члени уряду Татарстану. Україна в

Кременчуцький НПЗ — ласий шматок для багатьох «олігархів»

ський уряд не робили гострих заяв щодо ситуації у Кременчуці. Винятком є хіба що два віце-прем'єри — Микола Азаров і Андрій Ключев, котрі вважаються послідовними лобістами інтересів татарських власників «Укртатнафти».

У останніх виникли чималі проблеми на Батьківщині. Адміністрація президента РФ Владіміра Путіна фактично завершила централізацію контролю над нафтовими активами. «Татнафті», контрольованій поплічниками і родичами президента Республіки Татарстан Мінтімера Шаймієва, наразі вдається зберігати автоно-

сиру нафту. До речі, за статутними документами «Технопрогрес» є туристичною фірмою. А інтереси «Авто», за версією ділової преси, лобіювали два вже згадані віце-прем'єри.

Водночас неабияку цікавість до «Укртатнафти» проявляють вітчизняні фінансово-промислові групи. Зокрема, 3 роки тому за контроль над компанією змагався колишній власник «Укрсиббанку» бізнесмен Олександр Ярославський. Власне, новий-старий голова правління ЗАТ Павло Овчаренко 2004 року вважався «людиною» Ярославського. Харківський бізнесмен донедавна був власником 1,8% акцій «Укртатнафти». За популярними нині у ЗМІ версіями, за сьогоднішніми подіями навколо ЗАТ може стояти давній партнер Ярославського — фінансист і нафтовий магнат Ігор Коломойський, один із засновників неформальної бізнес-групи «Приват». Структури Коломойського нині контролюють лівову частку українського нафтобізнесу (Дрогобицький і Надвірнянський НПЗ, а також компанію «Укрнафта») і неодноразово висловлювали зацікавленість у приватизації Кременчуцького НПЗ. Схоже, що вони вирішили скористатися непевним становищем керівників Татарстану в Росії і взяти під контроль їхні активи в Україні. ■

«УКРТАТНАФТУ» ВВАЖАЮТЬ ДЖЕРЕЛОМ ТІНЬОВИХ ДОХОДІВ ВИСОКОПОСАДОВЦІВ ПО ОБИДВА БОКИ КОРДОНУ

особі НАК «Нафтогаз» розпочала боротьбу в судах, яку виграла лише у травні цього року. Та навіть консолидувавши понад 60% акцій ЗАТ, українська сторона досі не могла змінити менеджмент компанії, оскільки татарські партнери блокують проведення зборів акціонерів. Цілоком можливо, що силова зміна керівництва на кременчуцькому підприємстві, в якій багато хто побачив рейдерський захват, була узгоджена на найвищому рівні. І не тільки у Києві. Таке припущення підтверджує той факт, що досі ані Кабінет Міністрів України, ані росій-

мію від Кремля, однак тиск центральної влади посилюється.

Варто зазначити, що й українські, й російські експерти в нафтовій галузі вважають «Укртатнафту» джерелом тіньових доходів високопосадовців по обидва боки кордону. Навколо компанії, власниками якої є українські й татарські державні структури, зосереджено безліч приватних фірм-посередників, які наживаються на постачанні сировини та збуті продукції. Наприклад, ПП «Авто» або ТОВ «Технопрогрес», через які ЗАТ донедавна купувало

Усвідомлена необхідність

**В УКРАЇНЦЯ, ЯКИЙ ПЛАНУЄ ДО КІНЦЯ РОКУ
ПРИДБАТИ НОВЕ АВТО, НАРАЗІ Є НЕПОГАННИЙ ВИБІР**

Автомобіль — це розкіш чи засіб пересування? Для типового представника українського середнього класу, який вирішив придбати своє перше авто, ця покупка напевне не буде розкішшю і навряд чи замінить усі інші засоби пересування. Власна машина для нього в першу чергу означатиме додатковий ступінь свободи.

Автор: **Сергій Лук'янчук**

У пересічного українця, який вирішив ще до кінця нинішнього року здобути собі більше свободи, придбавши нове авто, наразі є непоганий вибір. Зрозуміло, що на відміну від топ-менеджерів, банкірів, підприємців та депутатів різних рівнів, громадянин із середнім достатком не зможе собі дозволити машину ціною в 50—80 тис. дол. або більше. Однак бурхливе зростання українського ринку відбувається аж ніяк не за рахунок лімузинів та позашляховиків преміум-класу. Підвищеному масовому попиту в Україні наразі відповідає цілком гідна

масова пропозиція доступних за ціною машин.

З кожним роком цінова планка, яка умовно визначає автомобілі, що належать до «народних», потроху підвищується. Наразі «народна» категорія в Україні включає машини в ціновому діапазоні до 15 тис. дол., який, у свою чергу, поділяється на дві підкатегорії — до 10 тис. дол. і більше 10 тис.

Якщо рівень доходів дозволяє покупцю заощаджувати близько 3 тис. дол. щороку, то його вибір — це перша підкатегорія. Саме до неї належать «суто вітчизняні» авто — «Таврія»,

| У вересні 52 тисячі українців стали власниками нового авто

СТАТИСТИКА

АВТОМОБІЛЬНИЙ ХІТ-ПАРАД

Рейтинг найпопулярніших моделей за I півріччя 2007 року, дані ІАГ «Автоконсалтинг»

Місце	Класифікація						
	А-клас довжина до 3,6 м; ширина до 1,6 м	В-клас довжина до 3,9 м; ширина до 1,7 м	С-клас довжина до 4,3 м; ширина до 1,7—1,8 м	Д-клас довжина до 4,6 м	Е-клас довжина більше 4,6 м	F-клас довжина більше 5 м	Позашляховики
1	Daewoo Matiz	Chevrolet Aveo	Daewoo Lanos	Volkswagen Passat	Toyota Camry	Mersedes S-класу	Hyundai Tucson
2	Kia Picanto	ЗАЗ «Славута»	Daewoo Sens	Honda Accord	ГАЗ 31105	Lexus LS	Toyota LandCruiser Prado
3	Chery QQ	Lada 1118	Lada 2107	Opel Vectra	Škoda Superb	BMW 7 серії	Suzuki Grand Vitara

ВПРИТУЛ

Однак справді народним для середнього класу є українсько-корейський Daewoo Lanos (або його модифікація Sens із двигуном мелітопольського виробництва). Проте найбільший споживчий недолік цієї машини полягає в тому, що вона настільки «приїлася», що сприймається в Україні просто як деталь пейзажу. Хочеться чогось цікавішого? Тоді варто придивитися до цінової підкатегорії в діапазоні 10—15 тис. дол., лідерами якої є Chevrolet Aveo (його збирають на ЗАЗі), Hyundai Gets, Hyundai Accent, або румунсько-французька (її розробка здійснювалася в Renault) «народна модель» Dacia Logan. У кожного є свої переваги й недоліки: якийсь дешев-

кими темпами покращуючи як дизайн, так і технологію виробництва. Тут вже вибір за покупцем: чи купувати надійне авто без особливих претензій, чи ризикувати, купуючи «неперевіреного китайця». Однак немає жодних сумнівів: шлях від простеньких «авто для бідних» до моделей світового рівня, який Японія пройшла за кілька десятиліть, Південна Корея — за півтора десятка років, Китай хоче «пробігти» менше ніж за десятиліття.

ЧИННИК ЄВРО

Є ще один нюанс, який потенційний покупець має враховувати, купуючи авто в Україні. Йдеться про зро-

ПЕРЕВАЖНА БІЛЬШІСТЬ «БЮДЖЕТНИХ» АВТО В БАЗОВІЙ КОМПЛЕКТАЦІЇ НІБИ КАЖУТЬ СВОЄМУ ВЛАСНИКУ: «ТИ КУПИВ «МАШИНУ ДЛЯ БІДНИХ»

ший, але гірше обладнаний; інший симпатичний зовні, але занадто вже розповсюджений; ще якийсь практичний, але дуже вже «сіренький» на вигляд.

КИТАЙСЬКІ ЙДУТЬ!

Окреме і дуже цікаве питання — бурхлива експансія китайських авто на український ринок. Дві моделі, які, до речі, збираються в Україні, — Chery Amulet (від 9,8 тис. дол.) та Geely SK (від 8,7 тис. дол.) — цього року на повній швидкості увірвалися в сегмент бюджетних іномарок. Головна перевага «китайців» — їхні автомобілі, як правило, мають багатше оснащення, ніж аналогічні за ціною європейські або корейські моделі. Так, переважна більшість «бюджетних» авто в базовій комплектації ніби кажуть своєму власнику: «ти купив «машину для бідних». Натомість китайські моделі вже «в базі» мають гідропідсилювач керма, системи антиблокування гальм, подушки безпеки, сидіння з підігрівом, шкіряний салон, кондиціонер, електропривід вікон та інші елементи оснащення, які конкуренти пропонують за значно дорожчою ціною. Однак виглядати багатшим — не означає бути багатшим. Найбільша проблема китайських авто — висока якість матеріалів, проблеми з надійністю конструкції та низький рівень безпеки. Проте китайці активно працюють над вдосконаленням своїх автомобілів, дуже швид-

стання курсу євро. Оскільки гривня в Україні «прив'язана» до долара, а значна кількість автоімпортерів номінує ціни на свої машини в євро, зростання євро автоматично зумовлює подорожчання цих моделей. Відповідно, машини, ціни на які зазначені в «доларовому еквіваленті», автоматично отримують конкурентну перевагу. Однак дилери з «єврозони» починають вживати заходів у відповідь: це може бути або фіксація курсу євро на певному рівні в автосалонах, незалежно від його банківського курсу, або фіксація ціни у гривнях на те чи інше авто. Ці заходи можуть оформлюватися як маркетингові акції на певний період, і з наближенням сезону передрізв'язних продажів кількість таких акцій зростатиме.

Зрозуміло, що давати якісь конкретні рекомендації з придбання нових авто — справа не дуже вдячна, адже в кожного свої вимоги, смаки і свій розмір гаманця. Однак безсумнівне лише одне: придбавши авто, отримувеш більше свободи. Це правда. Але не менша правда у відомій сентенції Ф. Енгельса: «Свобода — це усвідомлена необхідність». Власник авто, здобувши більше свободи, неминуче усвідомить і необхідність стояти в «тянучках» у години пік, витрачати все більше грошей на палне, технічне обслуговування, страхування, стоянку або гараж та інше. Що поробиш — автомобільна свобода, як і будь-яка інша, має свою ціну. ■

про припинення випуску якої було вчергове оголошено днями, та «Славута» (від 5 тис. дол.). Попри скептичне ставлення до останньої, властиве більшості автолюбителів, за сукупністю характеристик «Славута» не поступається, а в дечому і переважає так звану вазівську класику, яка продовжує користуватися попитом завдяки своїй низькій ціні (найпопулярніша Lada 2107 коштує від 6,5 тис. дол.), але поступово втрачає попит. І те, й інше, безперечно, є «варіантом для незможних». Рациональнішим, але й витратнішим, є придбання нових російських авто — ВАЗ «Калини» (від 9 тис. дол.) та нової «Пріори» (від 10,5 тис. дол.), яка цього року прийшла на зміну 10-й ВАЗівській серії.

Присмак війни

ФОТО: EPA

ПРИМАРА «НЕЗАЛЕЖНОГО КУРДИСТАНУ» ЗМІНЮЄ ЖИТТЯ ТУРЕЧЧИНИ І КОРИГУЄ ЇЇ ПРОЗАХІДНУ ПОЛІТИКУ

Анкара готується до вторгнення в Ірак із метою ліквідації збройних формувань курдів, які зосередилися в Курдській автономії Іраку. Війну, санкціоновану парламентом, підтримує більшість населення.

Автор: *Олесь Кудьчинський, сходознавець*

Оразу після інавгурації нещодавно обраний президент Туреччини Абдулах Гюль заявив про необхідність проведення радикальнішої політики на шляху вступу своєї країни в ЄС. Та вже тоді проєвропейськи налаштована частина турецького суспільства з недовірою сприйняла цю заяву Гюля, представника ісламістської Партії справедливості та розвитку. На їхню думку, слова президента були призначені для місцевого генералітету, котрий неодноразово «коригував» внутрішню та зовнішню політику країни військовими переворотами і який, будучи вірним заповітам Атаатюрка, насто-

жено ставиться до ісламістських рухів і завжди спрямовував Туреччину в бік Європи.

Та загроза створення незалежного Курдистану на іракській території й так звана антитерористична операція Туреччини проти бойовиків Курдської робітничої партії (КРП) в прикордонних з Іраком районах, яка бодай частково має цьому запобігти, об'єднала і військових, і ісламістів. Війна проти КРП стала для турецьких еліт набагато важливішою, ніж всі прозахідні зовнішньополітичні стратегії. Попри негативну оцінку Заходом дій турецької армії, Анкара з дня на день готова розпочати широко-

масштабну військову операцію проти Курдської автономії Іраку.

ЖАГА КРОВІ

Країну охопила майже істерія. Національне свято День Республіки святкувалося з помпезними військовими парадом — і не лише в Анкарі та Стамбулі, а й у провінції. Що й не дивно, адже свято проходило з відчутним присмаком війни на південному сході країни. Напередодні свята в найбільших містах Туреччини не вщухали багатотисячні демонстрації з «антитерористичними» гаслами. Одна з них, у Ізмірі, закінчилася черговим терактом, який організували ті само курдські бойовики. Демонстрації з метою «покінчити з тероризмом» і знищити його осереддя в Північному Іраку, продовжуються. А похорони загиблих солдат збирають тисячі людей.

Слово «терор», як і абревіатура КРП — Курдської робітничої партії, яка воює з армією, не сходить зі

шпальт турецьких газет. Здається, що курдського терору прямо або опосередковано стосується чи не кожна новина, навіть зі світської хроніки. Самі повстанці, які ведуть війну безпосередньо в горах на кордоні з Іраком, іменуються не інакше, як терористами, їхні дії, відповідно, розцінюються як терористичні акти. Будь-які згадки не лише в західних, а й у світових ЗМІ, про «Війну з Іраком» замість «операції проти терористичної організації КРП», про «курдських повстанців» замість «терористів», виликають у турецьких журналістів шквал обурення, як і Кондоліза Райс, яка напередодні свого приїзду в Анкару, виступаючи перед Конгресом США, назвала Північний Ірак Курдистаном. Ця назва неприпустима для турків, які вже десятиками років звикли в найрізкішій формі ігнорувати будь-які національні вияви курдів і навіть саму назву їхньої етнічної території.

Цікаво, що частина турецьких газет переконує співвітчизників, що світова думка почала схилитися на бік Туреччини. При цьому прем'єр-міністр Таїп Ердоган звинувачує ЄС у тому, що він не підтримує боротьбу Анкари проти курдських сепаратистів: «Жодна країна ЄС, попри визнання КРП терористичною організацією,

не видала Туреччині жодного терориста».

Тому в турецькій пресі зараз можна знайти статті-хроніки виникнення та діяльності КРП, історичні розвідки, аналітичні статті й прогнози щодо ходу і закінчення операції. Всі вони просякнуті великодержавним духом. Лише колумністи газети «Радикал», редактором якої на один номер цього року показав став Нобелівський лауреат Орхан Памук, говорять про необхідність переосмислення цієї «терористичної» проблеми в турецькому суспільстві. Адже проблема терору в державі не буде вирішена доти, доки існує дискримінація курдів. «Якщо

святкування Дня Республіки один із авторів «Радикалу». Проте цих міркувань, здається, ніхто не чує.

АМЕРИКА ЗНОВУ ВИННА

Перемовини Анкари з Багдадом на рівні міністрів закордонних справ закінчилися провалом. Президент Іраку курд Джалаль Талабани заявив, що не видасть турецькій владі «навіть курдського kota», вже не кажучи про сепаратистів. Готуючи вторгнення, Анкара намагається заручитися підтримкою ісламістського Ірану та Сирії. Посилення ролі КРП, як і можливе утворення незалежної Курдської держави означає для цих країн

ВІЙНА ТУРЕЧЧИНИ ПРОТИ КРП НЕ ТІЛЬКИ ОБ'ЄДНАЛА ІСЛАМІСТІВ ІЗ ГЕНЕРАЛІТЕТОМ, А Й СТАЛА ДЛЯ НЕЇ НАБАГАТО ВАЖЛИВІШОЮ ЗА ВСІ ПРОЗАХІДНІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ

ми вперто не братимемо до уваги політичні, економічні та культурні особливості, здатні урізати людські ресурси КРП, то станемо свідками ще безлічі таких операцій. На жаль, ми станемо їх свідками навіть тоді, коли окупуємо не тільки Північний, а й увесь Ірак», — резюмує свої враження від

активізацію власної курдської діаспори, її тяжіння до незалежного Курдистану.

На цьому тлі зростають антиамериканські настрої, хоча традиційно дружні відносини Анкари та Вашингтона нині й без того напружені. У відповідь на нещодавнє намагання конгресу США визнати геноцид вірмен Туреччиною, прокотилися антиамериканські демонстрації. США звинувачується в турецькій пресі як протекціоніст Курдської автономії Іраку, з якої живиться КРП. Саме на введення військ США в Ірак посилаються окремі турецькі аналітики, виправдовуючи можливість вторгнення туди власної армії. Якщо можна їм, чому не можна нам? Жодні зустрічі Буша з Ердоганом не здатні розрядити таких настроїв турецького суспільства. «Єдина сила, яка стоїть за спиною КРП, — Америка! Єдина сила, що таким чином намагається виховувати Туреччину, — Америка!» — лютує колумніст газети «Єні Шафак»

Перемога ісламістів на нещодавніх дострокових виборах, антизахідна істерія, війна проти курдських повстанців і конфлікт з Іраком — не найоптимістичніші події, які переживає Туреччина за останній рік. Залишається лише сподіватися, що після кількох десятиліть успішного розвитку і відносно стабільної демократії Туреччина знову не повертається до часів безперервних політичних криз і засила військових. ■

ГАРЯЧА ТОЧКА

Курдська проблема

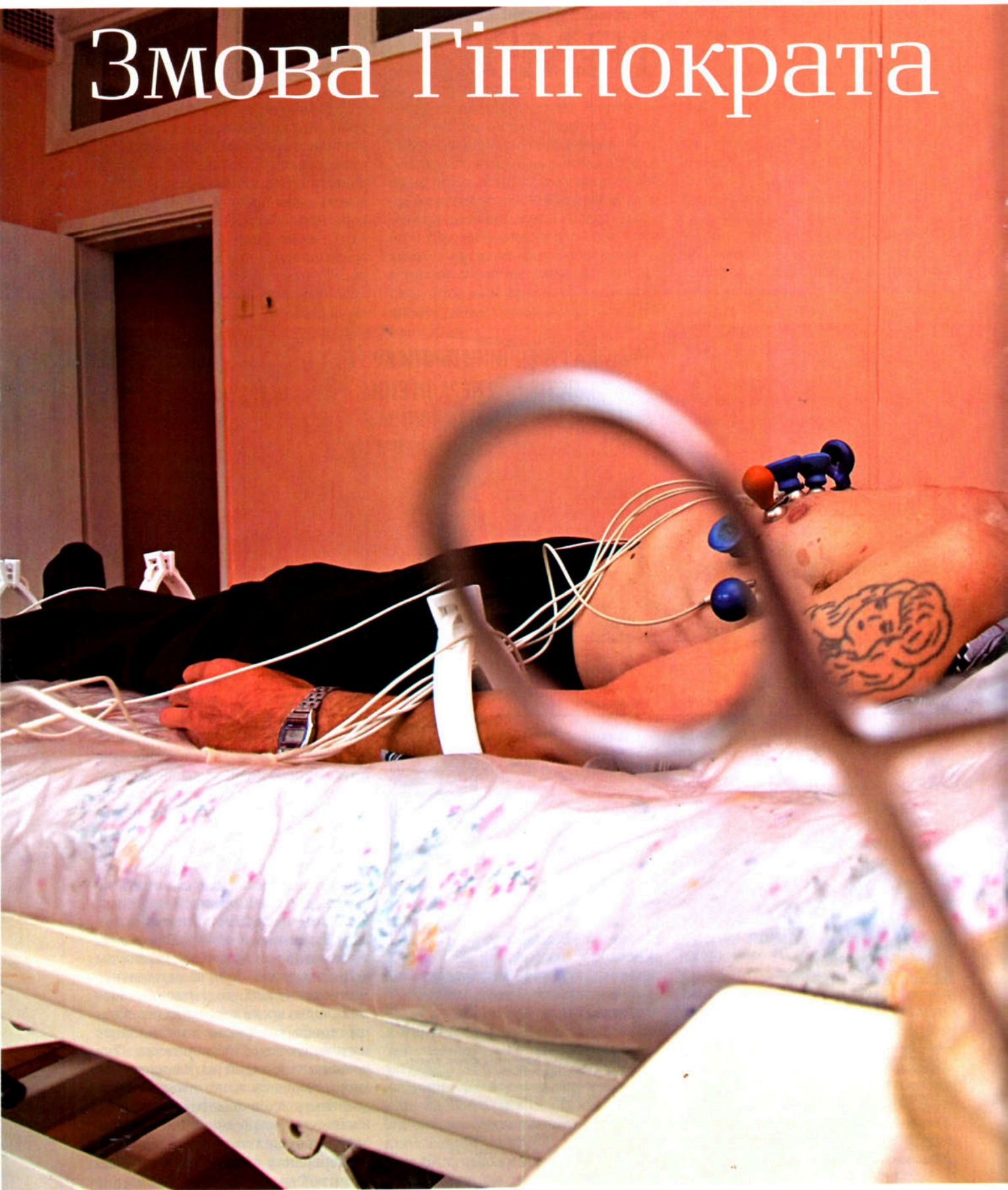
Курди — найбільша нація у світі, яка не має власної держави

Курдистан — етногеографічна область на південному заході Євразії, поділена між Туреччиною, Іраком, Іраном та Сирією. Загальна площа становить близько 450 тис. км кв. (в Туреччині — понад 200 тис.; в Ірані — понад 160 тис.; в Іраці — до 75 тис.; в Сирії — до 15 тис.). Основне населення — курди, один з найдавніших народів Близького Сходу. В Туреччині курдів мешкає приблизно 14 — 16 млн. осіб, в Іраку, як і в Ірані, від 4 до 6 млн., в Сирії — близько 1 — 2 млн.

КРП (Partiya Karkerên Kurdistan (PKK) — Курдська робітничка партія. Утворена 1978 р. в Туреччині як підпільна організація з марксистсько-ленінською та національною ідеологією. З 1984р. стає на шлях терористичної та партизанської боротьби за «єдиний, незалежний Курдистан». Армія КРП складається з професійних партизан, володіє високогірними військовими базами на південному сході Туреччини та півночі Іраку.

Змова Гіппократа

Понад 2 млрд дол. на рік може сягати тіньовий ринок медичних послуг в Україні. Відповідно до Конституції медична допомога є безкоштовною, але ця норма Основного закону здебільшого не виконується. Якщо хворий – людина неможлива, у нього менше шансів на одужання. Відтак, і на життя. Минулого року населення України зменшилося на 300 тис. осіб. Не остання провина в цьому лежить на системі охорони здоров'я

ЗМІСТ:

«ЦЕХОВИКИ» У БІЛИХ ХАЛАТАХ

Ціна безкоштовної медицини
| СТОР. 42

ПРОСТІ ЛІКАРІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА МЕЖІ ВИЖИВАННЯ

Блиск і злидні медичного лобі
| СТОР. 42

МЕДИЦИНУ СВАРЯТЬ ВСЮДИ

Ідеальної охорони здоров'я не існує
| СТОР. 45

10 ТИС. ДОЛАРІВ ЗА ПРАВО РЯТУВАТИ

Погляд зсередини
| СТОР. 46

МЕДИКИ У ЗАКОНІ

«Справи лікарів» до суду доходять рідко
| СТОР. 48 ►

«Цеховики» у білих халатах

УКРАЇНЬСЬКА МЕДИЦИНА — ЦЕ ПІДПІЛЬНИЙ БІЗНЕС

ФОТО: Unian

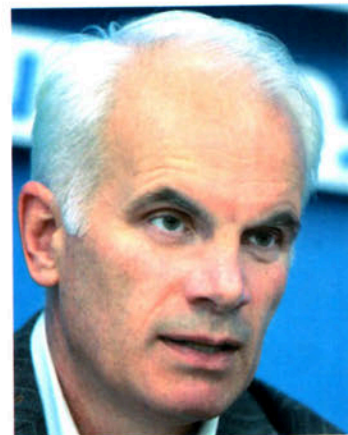
Майбутні лікарі. Їх чекають реалії, що мають спільного із заповідями Гіпократата

ІНТЕРВ'Ю

Прості лікарі перебувають на межі виживання

**ЕКС-МІНІСТР ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я МИКОЛА ПОЛІЩУК
ПРО БЛИСК І ЗЛИДНІ МЕДИЧНОГО ЛОБІ**

Однозначно, медичне лобі існує — як у Парламенті, так і в Уряді. Однак до сьогодні воно не було ефективним.
Розмовляв **Василь Васюгин**

МИКОЛА ПОЛІЩУК
екс-міністр охорони здоров'я,
голова Національної ради з питань
охорони здоров'я

Регіональна гордість

Мешканці донецького регіону протягом усіх цих років після розпаду радянської імперії так і не ідентифікували себе остаточно

Припинивши бути на 100% росіянами, українцями дончани також не стали і тепер не второпають, яку власне державу їм слід любити...

Автор: **Наталія Тимошенко**

Мені було сім років, коли я дізналася, що живу в Україні. 1 вересня вчителька спитала: «Діти, хто знає, де ми з вами живемо?» Хтось сказав: «У Донецьку!» «А де знаходиться Донецьк?» «У Радянському Союзі». «Донецьк, діти, знаходиться на території України, — однієї з 15 братніх республік, які утворюють Радянський Союз», — урочисто пояснила вчителька. Не можу сказати, щоб отримана інформація надала мені тоді натхнення: читаючи російські казки і розмовляючи російською мовою, я була впевнена, що живу у Росії, яка ще якогось дідька називається Радянським Союзом. Поява України внесла розлад у цілісність картини мого сприйняття дійсності.

ОСОРУЖНА УКРАЇНЬСЬКА КРОВ

Отримуючи в шістнадцять років паспорт, я, не дивлячись на типове українське прізвище, у графі «національність» твердою рукою написала: «русская». Біс його знає, чому. Але це точно не був стадний інстинкт. Хоча

Я звертаюся до тебе як до людини, родом із Донецька. Чому відбулася така демонізація твоїх земляків у пресі та в масовій свідомості?

— Штучне протистояння, образ ворога — створене переважно легко важкими та безвідповідальними журналістами. Для мене це очевидно. Образ донецьких як несвідомої маси, якою легко маніпулювати, або, ще гірше, як «п'ятої колонії» — це проєкція власних жахів тієї частини країни, яка боїться конкуренції. Ти згоден з тим, що міста, у яких є велика промисловість, інтелектуально розвиненіші? Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк. Тому що у них потрібно мати

«русскімі» у той час в Донецьку хотіли бути всі — так склалося історично.

Українцями у нас були тільки євреї. Ми не любили євреїв, іноді надто глосно, за що на класних зборах отримали від вчительки. Вона розповіла, що всі нації у Радянському Союзі рівні, а потім спитала: «От хто може похвалитися, що він на 100 процентів русській?» «Похвалитися» не зміг ніхто. У кожного в роду бо намішано

МАЙЖЕ У КОЖНОГО В ЖИЛАХ ТЕКЛА ОСОРУЖНА УКРАЇНЬСЬКА КРОВ... І УКРАЇНЬСКУ МОВУ МИ ВСІ ДРУЖНО ЗНЕВАЖАЛИ

всього потроху, і майже у кожного в жилах текла осоружна українська кров...

Проте в місті не було жодної української школи, і українську мову ми всі дружно зневажали. З кожним роком у класі зростала армія «звільнених від вивчення рідної мови і літератури». Для цього треба було, щоб один

інженерів, науковців та інших, я не кажу вже про гуманітаріїв. Чи просто з людей з освітою, з великим інтелектуальним рівнем зробити бидло? Візьми Маріуполь: два заводи, які дають близько 20 % експортного прибутку країни — це дебیلی?

УТ. А як щодо «п'ятої колонії»?

— Згадай Україну 1970-х. Коли грали команди, скажімо, «Динамо» Київ — «Спартак» Москва, за кого вболівали в Донецьку? За Київ, звісно! Русифікація відбулася фактично впродовж останніх 15 років радянської влади. Щодо сучасної ситуації. Так, вплив Росії був, але чи був він вирішальний? Вони себе ідентифікують

із батьків написав заяву на ім'я директора із проханням звільнити чадо від вивчення означеної дисципліни. Причини вигадувались різні: проблеми зі здоров'ям, поганий зір, сімейні обставини тощо. У нас більше половини класу було звільнених. Вони сиділи на уроках, але займались своїми справами. А найчастіше — здійснювали такий гвалт, що учитися вже не міг ніхто. Звільненими були всі мої подруги, і я страшенно їм заздрала, аж поки мати однієї з них не спитала в моєї мами: «Чому ви не звільнете дочку від української? Навіщо їй треба це додаткове навантаження?» «Нічого, не перетрудиться, — відповіла мама і зауважила: — Як можна

жити в Україні і не вивчати в школі української мови?» «Ви не жалієте свою дитину», — похитала головою доброзичлива тітка.

А одного разу (ви не повірите), коли я була в піонерському таборі на узбережжі Азовського моря, в нашому загоні відпочивала дівчинка, яка говорила, як нам здавалось, ►

як українці. У них немає такого, як в одеситів: моваля, «ми совершенно отдельная планета». Єдина проблема — мова. Але їм нема чого закидати, тому що там немає навіть підручників. «Регіони» бачив, я про них багато знаю, і я до них не те, що схилилось, але я їх сприймаю як своїх, тому що моя Україна — це Україна степова.

УТ. Кажуть, що донецький кримінальний бізнес (на відміну, наприклад, від київського «комсомольського») монополізує країну. Ти згоден з цим твердженням?

— Не будемо все малювати однією фарбою. Донецький бізнес розвивався частково як кримінальний, частково як комсомольський, або ►

Натомість, зі слів експертів, якби медики, які працюють у державних закладах і беруть винагороду від пацієнтів нелегально, вийшли з «тіні» і сплачували за приміщення, апаратуру, комунальні послуги і податки, то, можливо, вартість їхніх послуг була б значно вищою. Зараз їхні витрати на професійну діяльність покриває держава.

За підрахунками спостерігачів, вузькоспеціалізований фахівець у популярному серед хворих державному закладі може заробляти більше, ніж у приватній структурі. Наприклад, хірург, котрий проводить на місяць 20 операцій середньої складності, якщо вирахувати з добровільно-примусових «подяк» пацієнтів частку начальства, понад своєї мізерної платні може отримувати від 2 до 5 тис. дол. Не дивно, що за «хлібні» місця у державних лікарнях потрібно платити чималі «відкати». «Працевлаштування молодих спеціалістів — це велика проблема, — визнає Любов Стасів. — Щоб влаштуватися на хорошу роботу, часто потрібно давати ха-

Обсяг тінювих коштів в медицині перевищує державні витрати на охорону здоров'я

Видаткова частина державного бюджету на 2007 рік передбачає витрати на заклади Міністерства охорони здоров'я у розмірі понад 3,78 млрд грн, із яких 821,6 млн —

ній злочинності» мені порадили, аби мати хоч приблизне уявлення про масштаби «ринку», помножити кількість хірургічних операцій, проведених в Україні, на їхню середню комерційну вартість.

Згідно із інформацією, наданою прес-службою Міністерства охорони здоров'я, у минулому році лише в стаціонарах МОЗу було проведено 2 488 989 хірургічних втручань. Якщо цю цифру помножити на 1000 дол. — середню вартість операції середнього ступеня складності у приватних клініках, — ми отримаємо майже 2,5 млрд дол. Ця сума в сотні разів вища за фонд заробітної плати МОЗу і в десятки разів більша за увесь бюджет галузі. ■

ЗА «ХЛІБНІ» МІСЦЯ У ДЕРЖАВНИХ ЛІКАРНЯХ ПОТРІБНО ПЛАТИТИ ЧИМАЛІ «ВІДКАТИ»

бара». «Без хабара влаштуватися хірургом чи гінекологом практично не реально, — розповіла авторові одна працівниця «швидкої». — Місця вузьких спеціалістів — травматологів, невропатологів, онкологів, хірургів — коштують шалених грошей».

Водночас, лобіюється закупівля вартісного обладнання, встановлення якого потрібно чекати два-три роки і яке часто не ефективно використовується. Як правило, ініціатором цього виступають столичні лікарі та професура — задля підняття престижу закладів, у яких вони працюють, а не системи охорони здоров'я.

У.Т. Наскільки серйозним є протистояння між виразниками інтересів вітчизняних виробників медичної продукції та закордонних?

— Цей конфлікт існує. Коли я був міністром у 2004—2005 роках, частка закупленої продукції у вітчизняних виробників становила у грошовому еквіваленті 40—62 %, нині — 8—10 %. Це, відповідно, не могло не позначи-

тися на розвитку українського виробництва, появі нових робочих місць, платні працівників. Звичайно, тенденція щодо закупівлі якісного обладнання є правильною, але ж є й хороші сучасні вітчизняні розробки, які не закуповуються. І причиною цього може бути якраз вплив представників іноземних компаній, більш багатих і спроможних давати «відкати».

тисся на розвитку українського виробництва, появі нових робочих місць, платні працівників. Звичайно, тенденція щодо закупівлі якісного обладнання є правильною, але ж є й хороші сучасні вітчизняні розробки, які не закуповуються. І причиною цього може бути якраз вплив представників іноземних компаній, більш багатих і спроможних давати «відкати».

У.Т. Як ви ставитесь — не як функціонер від медицини, а як пересічний українець — до того, що навіть лікар у поліклініці за зайвий спонсорський халат виписує рецепти на ліки певної компанії?

— Щодо простих лікарів — це зовсім інша проблема. Сьогодні вони

перебувають на межі виживання. Їхня платня дещо більша за життєвий мінімум. А це люди, які здобували свій фах довше, аніж інші. Жоден програміст й економіст не учився стільки, а враховуючи ще й інтенсивність навчання, то на свою освіту вони витратили лише третину часу і зусиль медика. Низька платня змушує медпрацівників шукати різні шляхи виживання. Хороші спеціалісти виживають, тому що їм вдячні пацієнти, середні та ті, хто не має доступу до якогось управління, — завдяки співпраці з певними компаніями. І доти, доки ситуація з оплатою праці не зміниться, звинувачувати їх у лобюванні чиїхось інтересів щонайменше не етично. ■

Медицину сварять всюди

ЗЛОВЖИВАННЯ ПОМІЧЕНІ НАВІТЬ У НАЙДОСКОНАЛІШИХ СИСТЕМАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Важко знайти країну, в якій би не критикували систему охорони здоров'я за погане обслуговування пацієнтів, великі витрати, зловживання або навіть корупцію. Реформування медичного обслуговування перетворилося на світове захоплення.

Автор: **Сергій Гузь**

Багато критики лунає на адресу охорони здоров'я Сполучених Штатів. Ця країна витрачає на медицину найбільше у світі — близько 15 % валового національного продукту. Однак федеральне підпорядкування мають лише 5 % медичних установ. Всі інші: або взагалі приватні, або регулюються на рівні штатів, в кожному з яких своє законодавство і стандарти. Все це створює величезну плутанину. У США обов'язкове медичне страхування поширюється лише на пенсіонерів та працюючих. Тобто 15 % населення цією системою не охоплені. Страхівка забезпечує мінімальний рівень невідкладної допомоги. За все інше потрібно платити, або мати додаткову страховку в приватних компаніях. Найгірше почувуються безробітні та мігранти: якщо немає страховки, лікарі можуть відмовити у наданні медичної допомоги. Водночас шалені бюджетні гроші витрачаються за системою грантів — надаються приватним медичним установам або організаціям, і, на думку фахівців, не завжди витрачаються ефективно. Часто фінансуються дослідження, які потім не знаходять практичного застосування.

Медичній системі Великої Британії дістається за надмірний бюрократизм та централізацію. У цій країні діє державна медицина, більшість витрат — до 90 % — фінансується із загального бюджету. Лікарні отримують кошти відповідно до кількості закріплених за ними пацієнтів (практично як у нас — за територіальним принципом), а потім укладають угоди з лікарями на місцях. Останні надають первинну допомогу. Уся медицина централізована, має громіздке управління і нині знаходиться у стадії реформування. Лікарів звинувачують у тому, що вони часто пропи-

сують пацієнтам процедури, які не потрібні. Тому акцент робиться на покращення саме управління лікарнями і витратами коштів. Втім, для підданих Сполученого Королівства медицина і надалі залишатиметься безкоштовною.

Довгий час медична система Німеччини була взірцем для європейських країн. Тут діє солідарна система державного медичного страхування. Внески сплачуються залежно від доходів, а послуги надаються відповідно до захворювання. Гроші розподіляють

лікарів і медичних установ дуже регламентована, держава контролює тарифи на ліки та послуги.

Зловживання на рівні лікаря в Німеччині практично не можливі. Однак міжнародна антикорупційна організація Transparency International підозрює, що корупція і зловживання розвиваються по лінії «страхові каси — виробники препаратів та медобладнання». Останні завищують вартість своїх виробів, а страхувальники закривають на це очі. До речі, схожі підозри Transparency International висловлює і на адресу США.

Навіть у Канаді, чия медична система визнана найкращою в світі, виникли проблеми. Гарантії безкоштовного медичного обслуговування розповсюджуються на застраховані види послуг. Пацієнти сплачують лише окремі медичні послуги, що не забезпе-

КОРУПЦІЯ І ЗЛОВЖИВАННЯ РОЗВИВАЮТЬСЯ ПО ЛІНІЇ «СТРАХОВІ КАСИ — ВИРОБНИКИ ПРЕПАРАТІВ ТА МЕДОБЛАДНАННЯ»

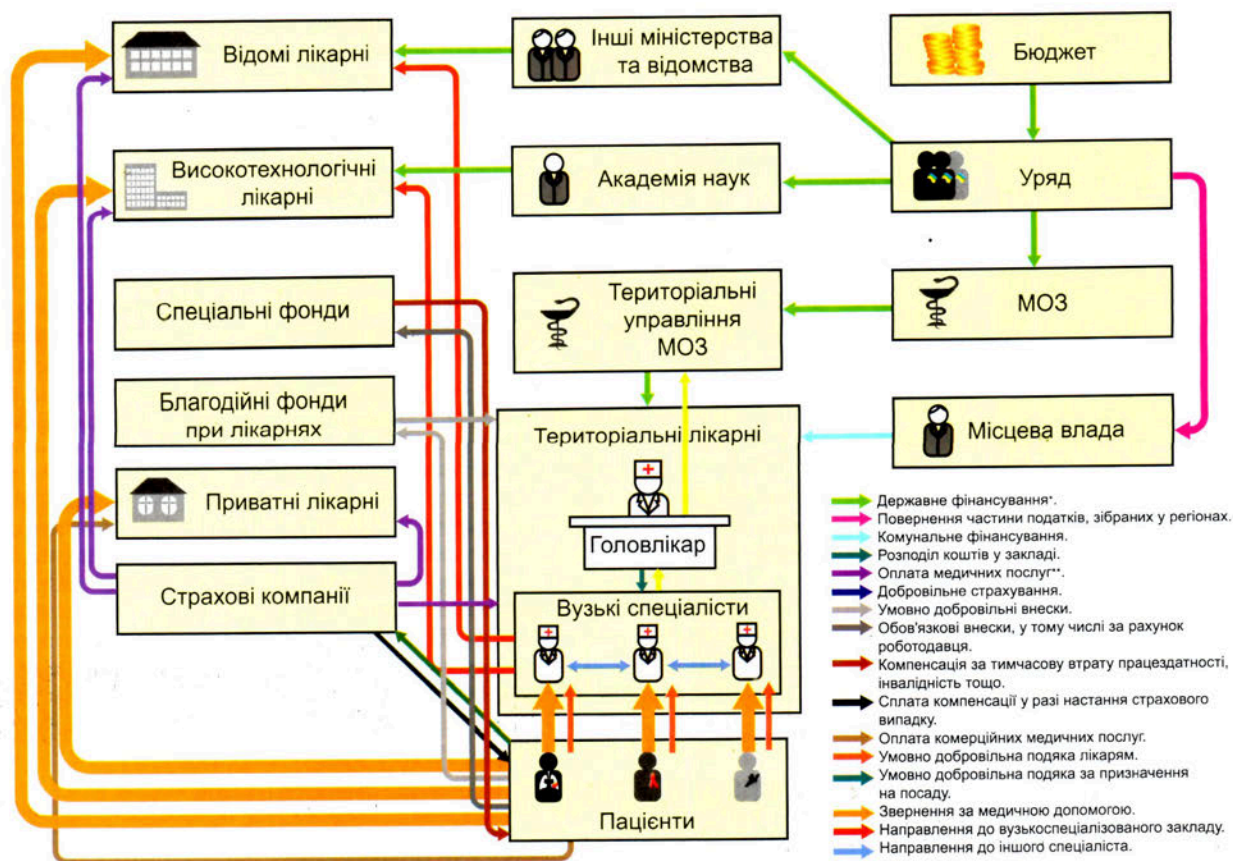
численні страхові каси, об'єднані територіально або за галузями. Однак ці кошти закріплені не за лікарнями, а за пацієнтами. Хворий може звернутися до будь-якого лікаря, навіть приватного, і отримати безоплатну допомогу. Рецептурні ліки теж безкоштовні. Діяльність страхових кас,

чуються державою. Однак за недостатнього бюджетного фінансування канадці зменшують витрати на медицину. В першу чергу скоротили кількість лікарень, медперсоналу та їхні заробітні плати, у зв'язку з цим у медичних закладах виникли довгелезні черги. ■

Хитросплетіння

Так нас лікують зараз

*Держава фінансує всі медичні послуги, заробітну платню лікарів, закупівлю ліків, устаткування та інші товари і послуги.
**Не рідко державні та комунальні лікарні відмовляються приймати пацієнтів, за яких готові платити страхові компанії

ПОГЛЯД ЗСЕРЕДИНИ

10 тис. дол. за право рятувати

«Ті, хто не платить – лежать і кречуть, стогнуть і кричать, і ніхто до них не підходить, зайвий раз навіть водою губи не змочить». Цю моторошну картину з життя лікарень змалював мені не випадковий свідок, а людина, котра працює в системі МОЗу вже не перший рік.

Автор: Андрій Лаврик

Ірина Іванова (зі зрозумілих причин ім'я змінено), медична сестра однієї зі станцій швидкої допомоги у Києві. Вона моя однолітка, їй 28 років. Вона мріяла про кар'єру хірурга, адже професія вузькопрофільного медичного спеціаліста дала б змогу моїй знайомій видертися зі

злиднів. Але, схоже, ці мрії нездійсненні. За кілька годин до нашої розмови Ірину «завалили» на вступному іспиті до профільного університету. «Мене поставили перед фактом — безпроблемний вступ коштує 10 тис. дол.», — говорить вона. На «швидкій» Ірина заробляє менше

200 дол. на місяць, і, щоб якось звести кінці з кінцями, підробляє деінде. Робота у швидкій допомозі «наднормових» прибутків не приносить: що візьмеш із того, хто вже однією ногою в могилі? 10 тис. дол. — це захмарна для Ірини сума.

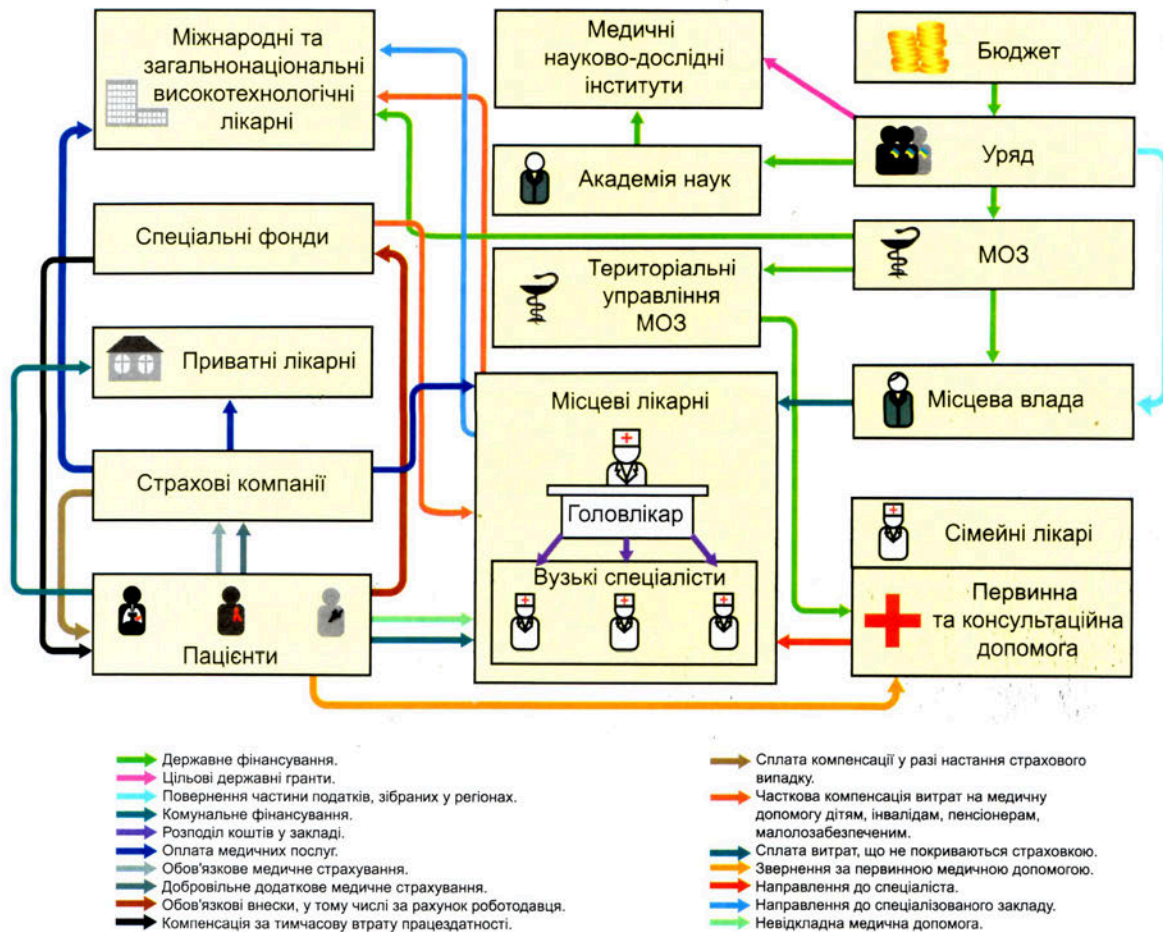
Корупція в медицині, жартує вона, починається з бородавок та прищів. «Видалення бородавки у державних клініках взагалі-то безкоштовне, — розповідає вона. — Але зазвичай лікар говорить: «У платній клініці така косметична операція коштує як мінімум 170 грн, а я зроблю за 80». Людей ставлять перед фактом».

Набагато більше доводиться платити тим, кому потрібне серйозніше хірургічне втручання. Скандали, коли

ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Колись так лікуватимуть

Т.ФІЛКА, Андрій Єрмоленко

хворим відмовляли в терміновій операції у зв'язку із відсутністю у них коштів — явище доволі рідкісне. Однак, воно існує. Зокрема, відомий випадок, коли хлопчину із запаленим апендицитом лікарі відправили пішки шукати гроші на їхні «послуги». Та переважно медики спочатку рятують життя хворому, а вже потім переймаються «гонораром».

«Часто лікарі, тільки-но хворий оговтався після операції, бігають до нього і нагадують: «Ви пам'ятаєте, що я вам робив операцію?», — не без відразі оповідає Ірина. — «Ви пам'ятаєте, що я вам давав наркотики?», — прибігає анестезіолог. Санітарочки теж нагадують: «Ви ж не забудьте віддячити лікарю!»

Підпільні розцінки на безкоштовні, відповідно до закону, медичні послуги не фіксовані. «Дивляться на

фінансові можливості пацієнта, — пояснює Ірина. — Перев'язка може коштувати і 30 грн, і 50, і навіть 100. Вирізати апендицит — 200—300 дол. Якщо із ускладненням, наприклад, там іде перитоніт, то це доларів 400—600». Витягнути з того світу лікарі можуть безкоштовно, але подальше ставлення персоналу залежатиме від щедрості хворого. «Щоб судно за тобою винесли, потрібно санітарочкам давати 10—20 грн на день, — говорить медсестра «швидкої». — Коли моя знайома лежала в неврології, доки родичі не заплатили, там ніхто до неї не підходив, судно не прибирав, не міняв «памперси» й білизну. Людина почала заживо гнити». «Дешевше померти, ніж вилікуватися», — сумно жартує Ірина.

Найбільше мою співрозмовницю обурюють побори у пологових бу-

динках, напевно тому, що вона жінка і майбутня мати. «Одна моя подруга платила за пологи 500 дол. З другої за нормальні фізіологічні пологи без ускладнень взяли аж 1000, — розповіла Ірина. — У іншій ж грошей не було, то їй трапився лікар із перегаром. Та п'яний лікар — це ще півбіді. Персонал ставився до неї як до найостаннішого бидла. Одразу після пологів на неї гримали: «Що ти розляглася, як корова? А ну, вставай!»

Працівниця «швидкої» повідала ще про більш дикі заробітки колег. Зокрема, мобільні реанімаційні бригади нелегально надають послугу вирівнювання ритму серця дефібрилятором. Це коштує 50—100 дол. «Але така процедура дуже ризиківана, — попереджає Ірина. — Пацієнт може опинитися у комі, або навіть померти». ■

Медики у законі

ПРИВАТНІ КЛІНІКИ ПОЧИНАЛИ З БАНДИТСЬКОГО «ДАХУ»

Корупція у медицині, на думку експертів-юристів, не співпадає із законодавчим визначенням цього явища. Лікар, який вимагає і бере хабарі від хворих, згідно із Кримінальним кодексом, як це не парадоксально, — не хабарник.

Автор: Андрій Лаврик

«Людину можна звинуватити в хабарництві лише тоді, коли вона використовує для отримання незаконної винагороди організаційно-розподільні можливості, — пояснює речник Генеральної прокуратури України Олексій Бебель. — У лікаря такі можливості з'являються тільки тоді, коли він дає лікарняні». У Кримінальному кодексі вдосталь інших статей, які регламентують правову відповідальність медичних працівників. Щоправда, кримінальної відповідальності за вимагання та отримання незаконної винагороди спеціально для лікарів ККУ не передбачає.

Натомість у ньому передбачена відповідальність медиків за ненадання хворому допомоги (ст. 139) та ненадлежає виконання ними своїх обов'язків (ст. 140). У першому півріччі цього року, як повідомляють в МВС та ГПУ,

(максимальне покарання — позбавлення волі терміном до 3 років). Однак, скільки працівників саме медичних закладів було покарано за такий злочин, ані прокуратура, ані міліція повідомити не змогли, посилаючись на відсутність настільки детальної статистики.

З іншого боку, пересічні громадяни, схоже, змирилися зі станом речей. Чи, може, втомилися обурюватися. «Скаржитися на побори в лікарнях до нас приходили лише кілька разів, — розводить руками керівник ГО «Комітету протидії корупції та організованій злочинності» Андрій Осіпов. — Та їх обурював не сам факт вимагання хабара, а його сума».

Правозахисники вважають, що медична корупція, як і корупція взагалі, — це наслідок політики, яку проводять національні еліти. «Вони не дають нормального фінансування і за-

ПРАВОВАХИСНИКИ ВВАЖАЮТЬ, ЩО МЕДИЧНА КОРУПЦІЯ, ЯК І КОРУПЦІЯ ВЗАГАЛІ, — ЦЕ НАСЛІДОК ПОЛІТИКИ, ЯКУ ПРОВОДЯТЬ НАЦІОНАЛЬНІ ЕЛІТИ

було порушено «аж» 6 кримінальних справ за 139-ю статтею та 48 — за 140-ю. Загалом же, починаючи з 2001 року, за цими статтями порушувалося 69 (ст. 139) та 338 (ст. 140) кримінальних справ. Та ще рідше «справи лікарів» доходять до логічного завершення. Наприклад, минулого року було порушено 7 кримінальних справ за ст. 139, засуджено лише 1 людину, за ст. 140 порушувалася 81 справа — покарано 7 осіб.

Варто також зазначити, що законодавством передбачено відповідальність за вимагання та отримання незаконної нагороди взагалі — ст. 354

кривають очі на проблему», — пояснює Андрій Осіпов. У таких умовах не варто сподіватися на правоохоронну систему. «Чиновник, який працює в контрольних та правоохоронних органах, живе в тих само умовах (що і лікар — прим. авт.): із маленькою зарплатою і тому подібне, — каже Осіпов. — У цьому мовчазному болоті відбувається збіг інтересів».

Анонімні джерела в правоохоронних органах розповідають, що в 1990-х роках медицина, як і будь-яка інша фінансовоємна галузь громадського життя, знаходилася під впливом організованої злочинності. Чиновники

На те, що хворим доводиться платити за безкоштовну (згідно закону) допомогу, усі закривають очі

були тісно пов'язані з кримінальним світом, а приватні клініки, як і решта бізнесу, змушені були платити бандитам за «дах». Наприклад, свого часу на території однієї зі столичних лікарень знаходилася «штаб-квартира» кримінального авторитета Авдишева, нині покійного. У 2006 році головний лікар цього шпиталу (з етичних міркувань його прізвище ми не називаємо) був затриманий з санкції слідчого ГПУ з особливо важливих справ Галини Климович. Його підозрювали у причетності до вбивства колишнього офіцера міліції у 1994 році. До речі, саме вбивство було скоєне на території ввіреної підозрюваному лікарні. Невдовзі Климович відсторонили від справи, а з головного лікаря обвинувачення зняли. Можливо, тому що підозрюваний насправді невинний. Хоча, не виключено, що причина — високі зв'язки медика. Адже восени 2006 року в кулуарах Парламенту його згадували як можливого міністра охорони здоров'я. ■

ВІД РЕДАКЦІЇ

Американці мають гарне прислів'я: «Не узагальнюй». Словосполучення «корумпована медицина» звучить надто загально, щоби побачити деталі, а в них, як відомо, може ховатися і диявол, і янгол. Це словосполучення не передбачає наявності такої «деталі», як хірург лікарні швидкої допомоги Володимир Н., який витягнув мене з того світу, перервавши свій вихідний на природі (до речі, перший і єдиний за два тижні). Ані молодого дільничного, як це тепер називають, «сімейного лікаря» Яну М., яка після дев'яти років навчання та п'яти років стажу отримує 410 гривень щомісячної платні. Ані медсестри з Маріуполя Ольги Г., яка чергує в своїй лікарні по дві зміни, бо персоналу, як завжди, бракує, і хтось має чергувати, до того ж роботу свою Оля любить і не має наміру міняти (усі персонажі справжні).

Можна і треба викривати продажну медицину й продажних медиків, але не варто забувати, що цій медицині, хай там як, інколи вдається когось вилікувати, а когось і врятувати — після всього, що ми з нею зробили. Мабуть, немає в нашій країні галузі, де б не давали й не брали хабарів. Тут, принаймні, час від часу є за що. Я сам знаю десятки випадків, подібних до тих, які описано в попередній статті. Коли рука сама шукає пістолет. Але я бачив, як нейрохірург Віктор Л. готувався до надскладної операції на бомжі, ніяк не здатному «віддячити» ні тепер, ні згодом. Люди різні, й ображати всіх — це ображати себе.

Наша медицина — прокляття, яке однаково висить і над тими, хто ззовні, й тими, хто всередині неї. Вона склалася не сьогодні. Тридцять років тому лікарям так само носили коньяк і парфуми, квитки на гастролерів і, звісно, конверти, конверти, конверти. Відтоді, можливо, змінилися якісь зовнішні прикмети, але правила гри залишилися ті самі. Тільки тоді червоніли та болялися ОБХСС (економічна міліція), тепер не бояться нічого. Я не знаю, що гірше, цинізм чи лицемірство. Треба міняти успадковану систему, яка деморалізує та розбещує всіх, хто в неї потрапляє. У тім-то й річ, що не всіх. Принаймні, не всіх однаково.

Юрій Макаров

ДЛЯ ПОРІВНЯННЯ

ЗДОРОВ'Я ВЛАДИ ЗА ЦІНОЮ ЕПІДЕМІЙ

Бюджетом 2007 року передбачено

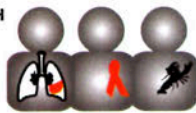
Медичне обслуговування народних депутатів України та керівного складу органів державної влади: 150 000 000 грн

Модернізація клінічної лікарні «Феофанія»: 130 000 000 грн

Заходи щодо боротьби зі СНІДом, туберкульозом і раком: 395 626 900 грн

Субвенція на сільську медицину: 100 000 000 грн

**ХУДОЖНІ ПРОЕКТИ
ПЕРЕБИРАЮТЬ НА СЕБЕ УВАГУ
МУЗИКАНТА ПАВЛА ГУДІМОВА**

Кураторську діяльність Павло Гудімов порівнює з вітром. Цінність такого «попутного вітру» визнають утвержені зірки того напрямку сучасного мистецтва, яке прийнято називати contemporary art. Очевидна спорідненість — стилістична і світоглядна — породжує співпрацю цих митців із гудимівською «Я Галереєю».

Автор: **Ольга Михайлова**

Наскільки важливим для філософа є питання про первинність матерії або духу, настільки ж важливим для гуманітарія є питання про первинність політики або культури. Справді, чи то політика продукує критерії та цінності, в межах яких доводиться боротися культурі? Чи, може, навпаки, культура визначає параметри політики?

ПОЗА ПОЛІТИКОЮ

Гурт «Океан Ельзи» викохав виразників цих геть протилежних підходів. Один із них, очевидно, уособлює Святослав Вакарчук, інший — Павло Гудімов. Достатньо привабливою видалася для першого пропозиція перейти до лав певної парламентської фракції — як особистий пріоритет у дилемі «культура — політика».

Хоча бонуси причетних до політики наочні, проте — відносні та невічні. Навіть недовговічні. Лише з 15 рочків минуло, але порівняймо, що пам'ятається з перших часів незалежності. Спливають у пам'яті реально незалежні рок-гурти «ВВ» і

**«ПОЗА ПОЛІТИКОЮ»
ДЛЯ ТВОРЧОЇ ЛЮДИНИ —
ЦЕ НЕ АУТСАЙДЕРСТВО.
ПРИНАЙМНІ НИНІ**

ФОТО надано Арт-центром Павла Гудімова «Я Галерея»

Вітер Гудімов

«Брати Гадюкіни», «Плач Єремії», Миколайчук і Віка. Але не певна, чи зможу пригадати хоча б таку само кількість політиків тієї епохи. І вважаю, що «Червона Рута» у Чернівцях зробила для незалежності значно більше, ніж будь-який тогочасний мітинг у Києві. Хоча, чи відбулася б «Червона Рута», якби не було широкого політичного руху за політичну і культурну незалежність України?

Музична стихія у маніфестах громадянської позиції має привілейоване місце. І так не лише у співочій Україні. Але у нас то на окремому рахунку: чи не карнавальна культура Майдану визначила специфічні параметри політики?

Може тому успішний музикант Павло Гудімов проголошує гасло «поза політикою», не маючи на увазі архетипічного «моя-хата-з-краю». «Поза політикою» для творчої людини — це не аутсайдерство. Принаймні зараз. Спробуємо це довести, хоча б на його прикладі.

ПОЗА «ОКЕАНОМ ЕЛЬЗИ»

Гудімов постійно підкидає журналістам інформаційні приводи власною активністю. Здавалося б, їх вдалося у музиканта, який випустив 2 оригінальні авторські альбоми. Та йдеться навіть не про їх кількість, цих приводів, а про якість. Зокрема, смажений факт розлучення з «Океаном

закінчення вишу він виступав у складі «Океану Ельзи».

Прихильники обох конфліктних сторін трактували причини творчого непорозуміння контрверсійно. Приємним, однак, є той факт, що творчий поштовх отримали обидві сторони. Зокрема, Павло Гудімов більше уваги почав приділяти своїм

ІНОЗЕМЦІ ВВАЖАЮТЬ, ЩО ЦЕ ЖИТЛО ТИМЧАСОВЕ, А В НАС ВОНО ПРОХОДИТЬ ЯК ЕЛІТНЕ. ЙОМУ РІК, А ЗА ЕСТЕТИКОЮ ВОНО ПОДІБНЕ ДО ХРУЩЬОВОК

Ельзи» Гудімов коментував не надто охоче, проте мав власні думки щодо суті кураторської діяльності. Так і заслужив репутацію музиканта-інтелектуала, думка якого про сучасне мистецтво тягне на експертну.

Попри активні гастролі та випуск нових кліпів, Гудімов вважає, що основним пріоритетом у його житті музика не є, але була. Протягом двох років. Це ті два роки, коли після

художнім проектам, обравши роль куратора.

Той спосіб, у який вибудоване мистецьке життя в країнах «Золотого мільярду», здається Гудімову оптимальним і гідним впровадження і в Україні. Дарма, що ми до цього «Мільярду» не належимо. Зрештою, волонтаризм має бути притаманним куратору за визначенням, тому що його завдання — заповнити

Арт-центр «Я Галерея» — не салон, а простір вільного спілкування

ФОТО надано Арт-центром Павла Гудімова «Я Галерея»

аудиторію (та й спонсорів!), що пропонує мистецький продукт вартий уваги, нехай навіть і не розуміють його, а подеколи він ще й шокує. Адже до «проснутого» сучасного мистецтва наша людина може й не мати смаку. Та куратор не мусить зважати на такі «дрібниці», якщо вже вірить у власну місію вихователя й модернізатора.

ВІЛЬНИЙ ПРОСТІР

Широкий світ про кураторські амбіції Гудімова дізнався ще навесні, коли він оголосив про відкриття «Я Галереї». Власне, цей простір лише умовно можна називати галереєю. Правильніше буде говорити про арт-центр, адже виставковою діяльністю Павло не обмежується, тому що вважає: «Не можна замикатися, бо галерея, замикаючись, перетворюється на салон, де лише картини вивішені, і ціни приклеєні». Як альтернативу Гудімову цікаво було створити простір вільного спілкування та вільного доступу до інформаційних джерел.

Кожний митець, який виставляє свої роботи в «Я Галереї», дає майстер-класи, тим самим запрошуючи на відкриту мистецьку кухню усіх бажаючих. При центрі є бібліотека, у якій можна знайти рідкісні видання з мистецтва: як вітчизняні, так і західні. Видавництво «Арт-бук», започатковане тут-таки, намагається заповнити білі плями у царині художніх альбомів. Наприкінці року Павло Гудімов планує ще й запуск мистецького часопису «Символ», редактором якого стане колишній головний редактор газети «Вечірні вісті» Олександр Ляпін. На сторінках «Символу» можна буде побачити експоноване у «Я Галереї», але не тільки — також історичні нариси і теоретичні статті.

Нещодавно в арт-центрі почав працювати і невеликий кінозал — вже нині він збирає близько сотні відвідувачів. Попит на незалежне артистичне кіно ніяк не задовольнити, і у межах «Я Галереї» за це взявся кінокритик Андрій Алферов, за плечима якого досвід 26-ти років кінопросвітництва. Щоправда, переважно йдеться не про вітчизняне кіно, але всьому свій час. Хоча Павлу Гудімову це болить.

ПОЗА ПРОВІНЦІЙНІСТЮ

Болить йому й убожество архітектурних досягнень українського сьогодення: «У нас є окремі архітектурні

Павло Гудімов заслужив репутацію музиканта-інтелектуала

шедеври, що лишилися з давніх часів, але ми не несемо відповідальності за те, що колись будували, в період модерну, скажімо. Ми маємо відповідати за те, що збудоване в наші дні. У цьому переважно нема ані естетики,

мало випускників архітектурних факультетів. Але в Гудімова є власне дизайнерське бюро, і досить затребуване («Я Дизайн»).

Під час гастролей Україною Гудімов склав уявлення про провінційні

ВІРІТЬ ВІН У СВОЮ ВИЗНАЧАЛЬНУ РОЛЬ У ПОБУДОВІ СВІТЛОГО МИСТЕЦЬКОГО МАЙБУТНЬОГО, КОЛИ КАРТИНИ КУПУВАТИМЕ НЕ СОТА ВІДСОТКА, ЯК У НАС ЗАРАЗ, А ХОЧА Б ОДНА ДЕСЯТА, ЯК НА ЗАХОДІ

ані прагматики. Подивіться на будинки, які ми бачимо за вікном. Іноземці вважають, що це житло тимчасове, а в нас воно проходить як елітне. Йому рік, а за естетикою воно подібне до хрущовок».

Оцінка цілком фахова, адже Павло Гудімов за освітою архітектор (і навіть із родини архітекторів). Як тут не пригадати класичний англійський рок, який створювали чи-

концертні зали, а разом і про інші установи, у яких люди отримують емоції — театри, музеї, кінотеатри. Усі вони, зрозуміло, побудовані й обладнані досить давно. І — з грою на випередження — Павло ініціює програму створення мережі виставкових залів в українській провінції. Ця програма лише щойно запущена, але знайомство провінції з contemporary art не відкладається на

ПАВЛО ГУДИМОВ: «Емоції — найсерйозніша валюта»

невизначений термін. Вже зараз гастрольні виступи супроводжуються демонстрацією робіт українських художників, таких, як Павло Маков, Микола Маценко, Олег Тістол.

ТЕОРІЯ ВПЛИВУ

«Може, якоюсь мірою подібний концерт має освітню місію, але перш за все це розважальна подія, перш за все він апелює до емоцій. Емоції — одиниця, набагато цінніша за долари і фунти. У певний проміжок часу, коли гроші знівелюються, і ними можна вже буде ву-

лиці встелити, — люди будуть розраховуватися емоціями. Це буде найсерйозніша валюта», — здається, жартує Павло. Але сам не на жарт вірить своїм емоціям — вважає, що це єдиний критерій естетичного вибору: «Хтось комфортно почуватися серед антикваріату, а

комусь потрібний мінімалізм. Якщо людину із уподобаннями у сфері contemporary art помістити у помешкання в фольклорному стилі, така людина почуватиметься незручно. Буде хворіти». Тобто, діє теорія впливу предметів на людину, сформульована в цих словах Гудімовим. Теорія дуже проста — потрібно відповідально ставитися до речей, які тебе оточують. А зайвих слів і не потрібно, щоб відчути важку присутність на наших вулицях радянського здичавілого ампіру.

І хто ж переломить цю неприємну тенденцію, від кого це залежить? Із запропонованих трьох варіантів відповіді — художник, експерт, менеджер — Гудімов таки обрав менеджера: «Менеджерів у культурі бракує. І не лише в мистецьких програмах, і в рекламі, і на виробництві — гарний менеджерський персонал всюди потрібний, всюди в дефіциті. У мене, наприклад, працюють німці. Ми вже маємо звикати, що в майбутньому будемо закуповувати мізки із-за кордону». А власну кураторську діяльність Гудімов вважає ближчою саме до менеджменту. Іншими словами, вірить він у свою визначальну роль у побудові світлого мистецького майбутнього, коли картини купуватиме не сота відсотка, як у нас зараз, а хоча б одна десята, як на Заході.

А наслідки таких зрушень ми неодмінно побачимо і за межами мистецької тусовки. Тому що розширення культурних горизонтів — це обов'язковий перший поштовх для ланцюгової реакції, яка поступово охоплює найнесподіваніші сфери життя: спочатку мрійники осягають Жан-Жака Руссо, а вже потім чіпляють на капелюхи зелені кокарди і штурмують Бастилію. Спочатку жінки читають книжки, і лише як результат того виборюють собі

У МЕНЕ, НАПРИКЛАД, ПРАЦЮЮТЬ НІМЦІ — МИ ВЖЕ МАЄМО ЗВИКАТИ, ЩО В МАЙБУТНЬОМУ БУДЕМО ЗАКУПОВУВАТИ МІЗКИ ІЗ-ЗА КОРДОНУ

права, між іншим, і на освіту. Спочатку робітники вчать грамоти, а вже потім під цю вміння створюється газета «Іскра». Революція все ж таки завжди відбувається спочатку в тілі культури, і лише потім проявляє амбіції як політичне явище. ■

ПОГЛЯД

АЛЕКСАНДР ГЕНІС,
публіцист, Нью-Йорк

НЕ ГОРЮЮ

ЧТО СКАЗАТЬ МНЕ О ЖИЗНИ? ЧТО ОКАЗАЛАСЬ ДЛИННОЙ.

І. БРОДСКІЙ

Щастя і горе абсолютно неминучі. Як любов і смерть. І так само невимовні, хоча ми тільки й робимо, що прагнемо відобразити їх на папері, пам'ятаючи при цьому, що музиці вдається це краще, ніж словам. Найпронизливіша емоція, яку викликало в мене мистецтво, — пісня «Чан-Чан» ветеранів кубинської естради із клубу «Буена Віста». Слова у ній такі:

*Із Альто Седро я їду в Маракан,
приїжджаю в Куето, і вирушаю
в Майар.*

Інше пішло в резонанс, що піднімає у занімілій душі бурю щастя.

З горем те саме, але інакше. Стоячи поряд зі щастям, як в прислів'ї, вони здаються симетричними. Насправді, це — уявні антитези, тому що їхню природу відрізняє час. Про щастя ми зазвичай дізнаємося лише тоді, коли його втрачаємо. Але горе не можна не помітити — воно упирається в серце, б'ється в животі і відбирає мову. Сама фізіологія страждання визначає його скінченність.

«Будь-яке випробування, — казали греки, — або можна витримати, або воно швидко закінчиться».

Як третій варіант вони визнавали саможубство, але лише тоді, коли з життя вже не можна було вичавити жодної радості.

Безнадійною ситуація стає тому, що ми звикаємо до горя, вважаючи його долею людини, громадянським обов'язком і національною ідеєю.

— Катаєшся? — запитав я у свого московського приятеля, узрівши лижі в коридорі.

— Яке там! — закричав він на мене. — Хіба ти не знаєш, що у нас твориться, починаючи з перебудови.

Я знаю. Більше того, я не вірю, що «людина створена для щастя, як птах для польоту» (скажіть це пінгвінові). Я навіть не впевнений у тому, що людина взагалі була створена. Але я уперто вважаю навколишній світ прекрасним — практично увесь і майже скрізь.

Принципово не відрізняючи ліс від саду, пейзаж від картини і гору від храму, я схильний довіряти будь-якому бездушному середовищу. Огидне в ньому зустрічається дуже рідко і виправляється власною думкою про це. Удосвіта полонити можуть і Черьомушки.

Гадаю, справа в тому, що горе ховається всередині, а радість скупчується зовні. Горе робить життя нестерпним, опускаючи залізу завісу, що заважає радощам потрапити всередину і відволікти. Не здатна позбавити від страждання, вона розташовується поряд із ним, як хороша дзеркальниця з відчуттям гумору. Приблизно так я собі уявляю янгола.

Як всі теологічні міркування, гіпотеза про те, як виглядає янгол, безглузда, якщо від неї немає практичної користі. Це мистецтво існує задля мистецтва, а метафізика має працювати, до того ж — на мене. Тому, дочекавшись сильнішого удару, я перевіряв теорію практикою. У дитинстві у цьому випадку вистачало мам, у школі — друзів, потім — горілки. Але тепер довелось мобілізувати всі ресурси.

Щоб знайти просвіт у непроглядному, потрібно витягнути із чорного полотна хоч одну кольорову нитку. Вона завжди

є, слід лише нахилитися. Як будь-який тоталітарний режим, горе видає себе за єдиного господаря життя. Але ми з вами знаємо, що будь-яка влада лише сама собі здається абсолютною. Вихід — у сторонньому, байдужому, відстороненому. Говорять, у 37-му, щоб вижити, грали у шахи.

Спробувавши все, що можна, я зупинився на всьому, що буває. Адаже горе одне, а радощі хоч і маленькі, та незліченні. По суті, задоволення можна отримати і від скабки — коли її витягнеш. Але частіше я обходився банальними, як лазня, засобами: улюбленою сторінкою, старим фільмом, сімейним борщем. Вночі допомагав місяць, вдень — хмари, навесні — вітер. Знаючи з досвіду, що горе не ділиться, я намагався його ізолювати, оточивши дрібними радощами, як короля — пішаками. Щоб точно знати свій арсенал, я вирішив щодня записувати в настільний календар радість, яка вразила.

На третій день помер батько, від якого цього зовсім не чекали, і я не знав, що написати в календарі, доки не пригадав китайського мудреця, якого князь попросив прикрасити сентенцією новий палац.

«Дід помер, батько помер, син помер», — майстерно вивів пензлем вчений.

— Що у цьому хорошого? — закричав ван, дивлячись на зіпсовану стіну.

— Порядок, — спокійно відповів мудрий чоловік, — погодься, князю, що навіпаки було б гірше.

Батько, до речі, помер у власному ліжку, радіючи життю. Я це точно знаю, тому що коли тіло винесли, під подушкою знайшли том Ільфа і Петрова.

Молодший брат України

**ТАК ЗБІГНЄВ БЖЕЗІНСЬКИЙ
НАЗИВАЄ РОСІЮ**

Росія повинна вчитися в Україні. Цю думку висловив професор Бжезінський під час круглого столу у Міжнародному торговельному центрі (Вашингтон) у жовтні цього року. Тиждень публікує текст доповіді.

Я дуже вдячний за можливість виступати перед цією аудиторією, а через неї і перед українським народом. Хочу привітати український народ з його політичною зрілістю: у черговий раз він проявив її. Українці засвідчили, що мають політичну культуру, яка є частиною світової політичної культури демократії, і в них є всі підстави нею пишатися. Згода на незгоду, заперечення дискусії, політичні розбіжності — і все це в межах конституційного процесу. Це дуже важливе досягнення, яким, на мою думку, український народ має підстави гордитися.

Україна, не вагаючись, може сказати Росії — своєму молодшому братові, що їй варто вчитися в українців політичної культури. Бачу, дехто посміхається, мовляв, «молодшому братові»? Для всіх, хто знає історію, Росія — молодший брат України. І політично Україна проявила зрілість та здатність піти на такий компроміс, до якого Росія поки далеко. Погляньмо тільки на президентські вибори. На парламентські вибори. Адже є один дуже простий тест на демократичність виборчих процесів. Якщо ви не впевнені у тому, хто переможе, а ваші передбачення часто не справджуються, тоді ви знаєте — це демократія. Нескладно передбачити результати будь-яких виборів у Росії. Ми знаємо, як вони завершаться. А це вже про щось та свідчить. Тому молодший брат має вчи-

ФОТО: ЕРА

тися у старшого, і ми також маємо повчитися. Я пам'ятаю народження незалежної України, і жахливі передбачення щодо її майбутнього. Мовляв, Україна не виживе. Пригадую, як деякі дуже компетентні і дуже розумні аналітики прогнозували, що ця країна розпадеться на дві, що вона за суттю своєю нестабільна. Ну, може, Західна Україна ще залишиться незалежною, але решта, очевидно, ні.

Погляньмо на останні вибори: голосування все більше відбувається за «перехресним» зразком. Тимошенко показала дуже високий результат на Сході. А Янукович справді отримав трохи голосів на Заході. Україна все більше голосує як цілісність. Можу навести ще один приклад. Повернімося до часів, які, на щастя, довго не тривали, до подій, які можна було б назвати міні-кризою на Тузлі. Тузла — це крихітний

острівця на Азовському морі, і його, керуючись якоюсь особливою логікою, Російська Федерація намагалася приліпити до своїх земель, перейменувавши Тузлу з острова на півострів у складі Російсь-

про яке, я переконаний, більшість із вас чули. Коли я сказав про це одній вже літній особі, наближеній до Президента Кучми, ця людина не знала, що таке Биківня, вона справді не знала, про що йдеться.

ПОМАРАНЧЕВА РЕВОЛЮЦІЯ ДІЙСНО СКАЗАЛА ОСТАННЄ СЛОВО, ДАЛА ОСТАТОЧНУ ВІДПОВІДЬ НА ПИТАННЯ: «БУДЕ УКРАЇНА ЧИ НІ?»

кої Федерації. Пам'ятаєте, як відреагували на це українці? Всі як один. Тоді Президент Леонід Кучма прилетів із Бразилії, і стоячи на берегах Тузли, розгнівано заявляв: «Це українська земля». Подивіться, яке рішення прийняла Верховна Рада. Я переконаний, що голосували майже однотайно, а може, таки справді однотайно, включно з комуністами. Завзято голосували за недоторканність територіальної цілісності України.

Тому ми знаємо, що Україна як державна нація виявилася успішною. Україна буде, і в цьому можна не сумніватися. Україна — це частина європейського простору, і це також беззаперечно. Україна належить до країн із європейською політичною культурою. Вона це продемонструвала. Україна — частина європейської культури, адже всі, хто приїжджають до Києва, навіть ненадовго, можуть побачити численні докази цього. Україна вистояла, і до цього факту потрібно звикати. А звикаючи, ще й позбуватися власного незнання.

ПАРОСТКИ САМОСВІДОМОСТІ

Коли Україна стала незалежною, багато хто з мешканців Сполучених Штатів не знав, що це за країна і де вона знаходиться — коли говорили про Україну, вживали артикль. Але нині ситуація змінюється. Проте надзвичайно важливо ще й те, що зміни відбуваються і в Україні. Я маю на увазі дуже конкретні речі. Країна, нація стають реальністю, коли вони мають глибоке історичне самоусвідомлення — історичне усвідомлення самих себе. І це дуже важливо, тому що країна без пам'яті, як людина без мозку, без самосвідомості. Кілька років тому мене це дуже вразило. Я тоді приїхав до Києва, і вирішив під час свого візиту поїхати у Биківню, щоб особисто поклонитися цьому місцю,

І я підозрюю, що зовсім нещодавно багато українців не мали жодного уявлення про Биківню. А знати такі речі дуже важливо. Тому ухвала про геноцид, яку прийняла Верховна Рада, має надзвичайно важливе історичне й політичне значення. Це знак. Він нагадує про те, що сталося, нагадує про те, як цінно бути незалежними і відповідальними за свою країну. І все це відбувається в Україні. І все це на краще, і все це — невід'ємна частина багатого складніших технічних і фінансових питань, що стосуються Європи, Європейського Союзу і стосунків з Україною, які вже тут обговорювалися.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮЩЕНКА, ТИМОШЕНКО, ЯНУКОВИЧА

Україна, аби бути частиною Європи, має залишатися сильною, квітучою та політично успішною. А Європа має скоригувати свою візію Сходу і усвідомити, що кордони Європи не закінчуються на Бузі. Насправді, Європа динамічно змінюється, і водночас має власну історію та культуру, і Україна — частина її історії та культури.

Після останніх виборів в Україні знову з'явився шанс продемонструвати свою політичну зрілість. Гадаю, що народ продемонстрував її під час голосування, і йдеться не лише про специфічність цього голосування, чим я, як не дивно, захоплююся. Адже я певен, що Помаранчева революція дійсно сказала останнє слово, дала остаточну відповідь на питання: «Буде Україна чи ні?» Це було кілька років тому. Але це було важливе демонстрування політичного лідерства. Лідер має засвідчити свою зрілість у відповідь на політичну зрілість народу — народ має чітко розуміти, що таке відповідати і звітувати за політичні рішення та політичні програми. Поняття «демок-

ратія» передбачає змагання програм і змагання лідерів і ту саму необхідність звітувати та відповідати за взяті на себе роль лідера, усвідомлену і впевнену. Проблема відповідальності та звітності має бути чітко поставлена. Тому я гадаю, що у Президента Ющенка є реальна змога запустити серйозну й ефективну — дієву — систему відповідальності та звітності, основою для якої будуть головним чином дві партії — партія більшості і партія меншості. Більшість може становити двопартійну коалі- ▶

БІОГРАФІЧНА НОТА

ЗБІГНІВ КАЗІМЕЖ БЖЕЗІНСКІ

Народився 28 березня 1928 року у Варшаві.

У 1938 році його родина переїхала у Канаду в зв'язку із дипломатичною роботою.

1950 рік — закінчив Університет Мак-Гілл.

А вже у 1953-му отримав ступінь доктора філософії у Гарварді.

З 1958 року — громадянин США.

У 1962 році обійняв посаду директора Інституту з питань комунізму Колумбійського університету в Нью-Йорку.

У 1966—1968 роки був членом Ради планування політики при Держдепартаменті США.

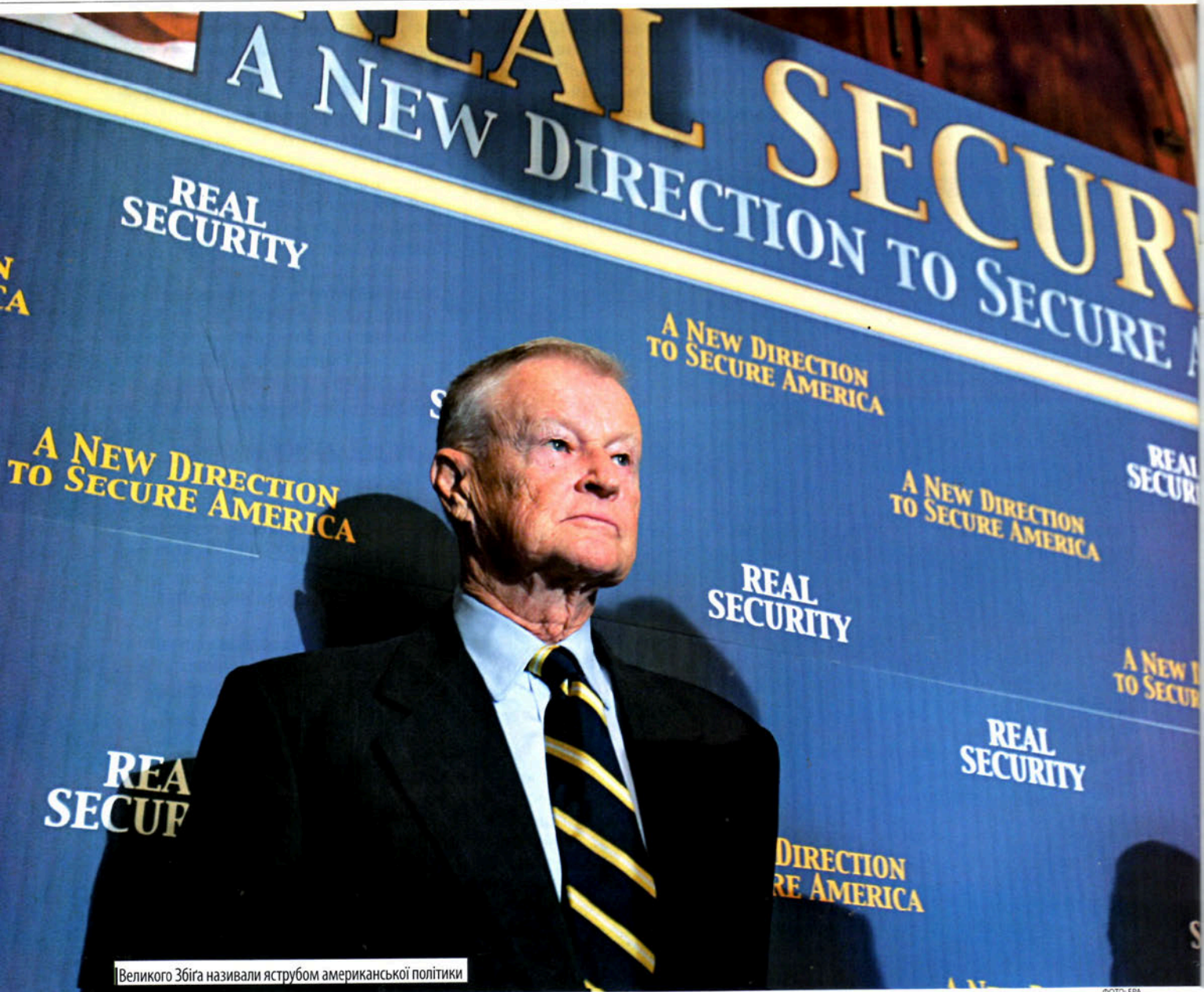
1977—1981 роки — радник Президента США Джиммі Картера з національної безпеки.

У 1981 році нагороджений Президентською медаллю свободи за нормалізацію відносин між США та Китаєм.

Нині: співголова Американського комітету за мир в Чечні, член опікунської ради «Фрідом Гауз» і Тресторонньої комісії (США — ЄС — Японія), почесний голова фонду «Амерікеерс» та член рад директорів Польсько-Американського фонду свободи і Польсько-Американського підприємницького фонду. Почесний громадянин Львова, почесний професор Тбіліського університету, голова Американсько-Українського консультативного комітету.

Автор 10 книг із політології.

У політиці відомий як «Великий Збіг».

Великого Збіга називали яструбом американської політики

ФОТО: EPA

цію, можливо велику коаліцію, якщо дехто з членів опозиції захоче увійти в неї. Однак у жодному разі це не має бути уряд, що заважає відповідальності та звітності, розчиняючи розходження у програмах і неодностайну позицію еліт в альтернативних програмах. Адже все це породжує політичний цинізм і створює відчуття того, що «ми — народ», а «вони — еліти», і зміцнює впевненість у тому, що еліти корумповані, до них належать тільки «свої», і вони ніколи не будуть відповідати перед народом.

Альтернативи, що з'являються тут для [українських політичних — прим. ред.] лідерів, — це важливий

аспект демократії, тому зараз Президент Ющенко має змогу надати їм законного статусу, нехай навіть шляхом створення двопартійної коаліції; інший варіант — дві партії плюс коаліція. Ймовірно, навіть не до кінця сформована, але безумовно, не одна завелика коаліція, в якій розмиваються поняття відповідальності та звітності.

Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко тепер має шанс довести, що вона — справжній національний лідер. Однак має керувати так, щоб показати, що вона не лише популіст на час виборів, а відповідальний лідер, здатний формувати довготермінову політику — неупереджено і беручи на себе певні зобов'язання. Керувати

твердо, але без бажання помститися, так, щоб здобувати собі підтримку й пошану. Юлія Тимошенко проявила надзвичайний політичний талант, безперечно — вона нова зірка на українському політичному небосхилі. А тепер у неї є можливість реалізувати цей талант і надовго стати сильним лідером.

Колишній прем'єр-міністр — Янукович також має шанс показати себе відповідальним лідером опозиції. Показати себе не улюбленцем великої сусідньої держави, а справжнім національним українським лідером, який бере участь у прямуванні України до Європи, про що сам же й заявляв. Адже апетит з'являється під час їжі, і потрібно під-

твердити ці зобов'язання на практиці як лідерів опозиції, а не просто говорити, сидячи в кріслі. Янукович як лідер має полегшувати просування України до Європи, щоб її членство у європейській спільноті справді уможливилось.

УРОК УКРАЇНИ

Отже, кожному із трьох українських політичних лідерів дуже різному випадає історичний шанс,

нення цієї прірви, то можна тільки подивуватися, що сьогодні вона така неглибока. І вже не за горами той день, коли Україна стане повноправним учасником Європейської спільноти. Без кінця-краю можна говорити про проблеми, які потрібно вирішити, про відповідність критеріям та виконання стандартів, про недоліки. Однак фактом залишається те, що Україна зробила крок у європейському напрямі. І

твердо переконаний, справді переконаний, стратегічно переконаний, що Україна прямує до Європи, а імперський вибір Росії назавжди перестав бути актуальним.

Тепер у Росії залишається тільки один вибір: брати приклад зі свого старшого брата. І це дуже великі та дуже серйозні сподівання, адже у Росії просто немає іншого вибору. Досить тільки поглянути на її безмежні території та демографічну кризу, на те, як змищують свої позиції її східні сусіди. Якщо Росія не прямуватиме до Європи, тоді настане час здійснення іншої обіцянки, яка прозвучала колись у переносному сенсі, однак відзначалася загрозливою географічною конкретикою: «Європа до Уралу». Згадаймо Генерала де Голя, коли він говорив про Європу до Уралу. Він не передбачав поділу Росії, насправді йшлося про Росію в Європі — аж до Владивостока. Для неї це може бути дуже привабливий вибір. Але якщо у росіян нічого з цим не вийде, на них чекає страшне і непевне майбутнє. Так що Україна, по суті, не лише дає урок, а й показує Росії перспективний шлях. І весь Захід сподівається, що Росія таки піде цим шляхом. Адже він зацікавлений у тому, щоб Росія з часом ставала все ближчим і справжнім його партнером. ■

Я ТВЕРДО ПЕРЕКОНАНИЙ, ЩО УКРАЇНА ПРЯМУЄ ДО ЄВРОПИ, А ІМПЕРСЬКИЙ ВИБІР РОСІЇ НАЗАВЖДИ ПЕРСТАВ БУТИ АКТУАЛЬНИМ. ТЕПЕР У РОСІЇ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ ОДИН ВИБІР: БРАТИ ПРИКЛАД ЗІ СВОГО СТАРШОГО БРАТА

історична можливість довести всім, що Україна — це не лише успіх народу, а що це держава, яка ліквідує глибоку прірву між східною і західною своєю частинами. Українці не винні в її існуванні. Це наслідок відсутності свободи, відсутності незалежності, багатолітнього панування комуністичного режиму і підпорядкування упродовж століть могутній імперській системі. Якщо взяти до уваги всі причини виник-

Європа також змінює свої погляди.

15 років тому Європа зовсім нічого не знала про Україну, так само як і Сполучені Штати, — може, не абсолютно нічого, але не набагато більше. Сьогодні стан справ кардинально інший — поступово починає доминувати образ України як нормальної європейської країни. І це не просто дуже оптимістична перспектива, це далекосяжні плани і перспективи на багато років уперед. Я

Редакція Українського Тижня висловлює подяку Володимирі Зарицькому, Center for US Ukrainian relations, Нью-Йорк в підготовці матеріалу

КОНЦЕПЦІЯ

Геополітична шахівниця

Збігнев Бжезінські став відомим завдяки концепції Євразійської геополітичної шахівниці, викладеній у книзі «Велика шахівниця. Америка: її провідна роль та геостратегічні імперативи». На Євразійській шахівниці Бжезінські виділяє дві головні групи «тубільних» країн: активні геостратегічні держави-гравці та геополітично опорні (осьові) країни. Головними гравцями на нашому континенті американський політолог вважає Францію, Німеччину, Росію, Китай та Індію. Україна на шахівниці, за словами Бжезінські, нагадує фігуру слона — важливу, однак не таку впливову, як інші — одну із тих, що впливають ситуативно. Подібними, за твердженням політолога, є Азербайджан, Південна Корея, Туреччина та Іран. Натомість власне у Європі, разом із Францією, Німеччиною та Польщею Україна створює своєрідну «крокву» (піддаштя) європейського простору, яка має стати «критичним осердям європейської безпеки».

ФРАНЦІЯ

НІМЕЧЧИНА

ПОЛЬЩА

УКРАЇНА

Місто межі Бутів

**У МЕДЖИБОЖІ ДОБРЕ
РОЗМІРКОВУВАТИ НАД
НЕВБЛАГАННИМ ПЛИНОМ
ЧАСУ ТА НАД ТИМ, ЯК УСПІХ,
БАГАТСТВО І СЛАВА
ОБЕРТАЮТЬСЯ НА ЗАБУТТЯ
І ПОСТУПОВУ РУЙНАЦІЮ**

Вперше про Меджибіж я почув із випуску новин. Привернула увагу дивна, майже бджолина, назва, вирвана з потоку буденних звуків. Вразили також фотографії міцної, на рівні з Кам'янцем і Хотином, фортеці. Згодом дізнався, що таємничі хасиди походять теж із Меджибожа, як і перший український військовий корпус, утворений восени 1917 року.

Автор: Андрій Шевельов

Найбільша цікавинка Меджибожа збереглася у цілком пристойному стані. Збудована у XIV ст. і значно реконструйована, вона виринає з-поміж дерев ще на під'їзді до містечка, поступово збільшуючись у розмірах, аж поки не починає тиснути, немов на загарбника, який насмілився підступити до її стін.

Оглядати фортецю варто некваплячись. Спочатку — з містка понад Бугом. У тиху ясну погоду твердиня віддзеркалюється у темних водах невеличкої заплави. Згодом — обійти фортецю зовні, подивитися на її грізні стіни, добре збережені до наших днів. Висота їх досягає 5-поверхового будинку, а товщина — більше 3,5 м. У східній частині, немов лапи казкового дракона, зі стіни виростають потужні контрфорси [див. словничок].

Фортеця складається з 2-х веж та бастіону [див. словничок], але у кожній зі споруд не власні оригінальні форми та характер. 5-кутна Лицарська висувається за лінії фортечних стін, спрощуючи ведення бою та охорону. Північна вежа має 8 (!) кутів та вбудовані у стіни каміни. Вона навіть була оздоблена елегантним чавунним балконом. Масивний ►

східний кут з бастіоном, що домінує над довколишньою низиною, здатне описати тільки перо незворушного архітектора: «...3-пелюстковий бастіон-передукріплення із численними різнонаправленими бійницями складається з ромбоподібної частини і 4-х напівкруглих веж, з'єднаних попарно з кожного боку...» Все це диво краще оглянути зійшовши з дороги на спільні для двох річок луки. Цей клаптик суходолу перетворюється навесні на справжнє меджибозьке море, а фортеця виглядає немов гігантський корабель, що ось-ось підніме якір і піде до самого Чорного моря. Таке почуття охоплює вас всередині фортеці, на верхівці бастіону, звідки чудово проглядаються річкова долина і легко уявити себе немов на капітанському містку.

Місцевий бізнес. Для іноземців покататися на радянській «інвалідці» коштує 1 долар за 100 метрів

ФОТО: Уліана

СЛОВНИЧОК

Контрфорс (фр. *contre force* — «сила, що протидіє») — вертикальна конструкція, що виступає зі стіни, призначена для її укріплення.

Бастіон (італ. *bastionato* — «будівля, що виступає») — капітальне укріплення, що будувалося на кутах фортечних мурів.

ІСТОРІЯ

ВІД МОГУТНОСТІ ДО ЗАБУТТЯ

Меджибіж виник у першій половині XII ст. як укріплення на перетині двох шляхів. Один звався Чорним, а другий Кучманським, пізніше — Козацьким, оскільки вздовж нього було багато козацьких могил. Спочатку поселення звалось Межибоже, адже розташовано саме там, де зливаються два Боги (Буги), тобто Південний Буг та його притока Бужок.

На межі XVI—XVII ст. місто стало одним із найбільших в українських землях Речі Посполитої — на рівні з Кам'янцем і Львовом. Ярмаркувати в Меджибіж приїжджали купці з Польщі, Німеччини та Італії. Після того, як Східне Поділля опинилося у складі Російської імперії, місто почало занепадати, оскільки основні шляхи пролягали вже повз нього. Нині місто, що 400 років тому мало майже стільки жителів, як і Київ, налічує 1700 мешканців.

Грізні мурі сьогодні нікого не лякають

НАВИГАТОР

Не певен, що «капітанський місток» і бастіон загалом дозволені для відвідування, тому що екскурсоводи обходили цю частину замку, натомість пропонуючи піднятися на Лицарську вежу, з якої добре видно містечко та внутрішню подвір'я фортеці. Домінує на внутрішньому подвір'ї храм XVI ст., який встиг побувати костьолом, православною церквою і навіть турецьким мінаретом, а останніми роками функціонує як музейний склад. Власне музей розташований у будинку колишньої казарми, і пропонує розмаїтий «краєзнавчий набір»: від доісторичних глеків до пробитих кулями касок часів Другої світової.

Деяким експонатам просто затісні стіни колишніх казарм, і тому їх вирішили поставити просто неба. Якщо батарею гармат ХХ ст. ще якось

можна пояснити бойовим минулим фортеці, то кульгавий на одне колесо рейсовий автобус біля старого храму виглядає цілком еkleктично.

На внутрішньому подвір'ї також є колишній палац і непримітний будинок із широчезними дверима, який виявився каретним корпусом.

На фортечних стінах стоять — не повірите — кілька величезних ваз. Втім, квіти на фортечних схилах ніхто не вирощував. У Меджибожі існувала традиція — запалювати вогні на стінах на честь іменитого гостя. У таких випадках вази наповнювалися смолою і підпалювалися. Залишається тільки уявити це фантастичне видовище...

Фортеця — Державний історико-культурний заповідник «Меджибіж» працює з 10-ї до 18-ї години щодня, окрім понеділка. Вартість вхідного

квитка для дорослих — 4 грн, для дітей — 2 грн. Відвідини Лицарської вежі оплачуються окремо (2 та 1 грн відповідно). Вартість організованої екскурсії — 30 грн. Телефон для довідок: (03857) 9-71-30.

КОЛИСКА ХАСИДІВ І ГОСПОДАРСЬКІ СКЛАДИ

Є у Меджибожі і свій «маленький Ізраїль». Так місцеві жителі називають район старого Єврейського двинтаря та прилеглі до нього вулиці, рясно вкриті вказівниками на ідиші. Кажуть, більшість будинків у цій частині міста вже викуплено, і вони готові знову змінити власника тільки за солідні гроші...

Євреї залишили значний слід у житті міста. І хоча це твердження можна припасувати практично до кожного подільського містечка, ✎

ВАРТО ВІДВІДАТИ

НАВКОЛО МЕДЖИБОЖА

Бердичів. Головною пам'яткою міста вважається замок-монастир Босих кармелітів.

Любителям творчості Оноре де Бальзака слід завітати до костьолу Святої Варвари, у якому французький письменник вінчався із графінею Евеліною Ганською.

Летичів. У цьому місті варто оглянути костьол Домініканського монастиря та вежу замку, які чудово збереглися: костьол діє, а вежа, на щастя, ні — тривалий час її використовували як в'язницю. Саме в летичівській вежі чекав покарання український «Робін Гуд» — Устим Кармелюк.

NB! Почувши слово «Летичів», пересічний український чоловік згадає спочатку рибний базар, а вже потім — Кармелюка та його вежу.

Хмільник. Палац графа Ксідо збудований у 1911—1915 роках на місці фортеці над мальовничим берегом Південного Бугу. Інтриги додає той факт, що граф був ад'ютантом генерала Стеселя, того самого, який у 1905 році здав Порт-Артур японцям. Граф Ксідо вів найважливіші справи генерала, і, зокрема, фінансові оборудки...

Старокостянтинів відомий замком Острозьких та руїнами оборонної вежі. Як і в Меджибожі, замок побудовано в місці злиття двох річок.

ФОТО: Андрей Шенюк

Кульгавий автобус біля старого храму виглядає цілком еклектично

ФОТО: Андрій Шемелько

Меджибіж може сміливо претендувати на звання найбільшої єврейської святині на теренах України. Ще на початку 1740-х тут оселився засновник хасидизму Ізраїль Бешта (Бааль Шем Тов). Проживши у місті 20 років, Ізраїль Бешта помер і був похований на одному з місцевих єврейських цвинтарів. Якщо вірити літературним джерелам, їх у Меджибожі цілих три. Хоча автор статті й облязив всі закутки, але знайшов їх усього два: один великий, наче Марсове поле, вкритий похиленими кам'яними могилами, схожими на книги на полиці букініста; другий невеличкий — на сотню поховань із саркофагом над могилою цадика.

Могила Бааль Шем Това — місце паломництва хасидів з усього світу, яке відвідують віряни, хоча й не так багато, як Умань, але динаміка останніх років втішна. До речі, рабин Нахман, похований в Умані, є правнуком засновника хасидизму і народився не де-інде, а саме в Меджибожі.

Є у містечку і старий християнський цвинтар, рясний камінними хрестами, похиленими у різні боки невгамовним часом. Поруч стоїть напівзруйнована каплиця-ротонда, остаточно не впасти якій не дає дбайливий приватний власник, який перетворив пам'ятку на потворний склад.

Старовинному костюлу, збудованому на початку XVII ст. на пагорбі неподалік фортеці, пощастило ще менше. Від величної споруди, хрести якої було видно за

Їдь!

МОЖНА ЗАЇХАТИ В БЕРДИЧІВ

Авто. Траса Вінниця — Хмельницький (М-12). У місці повороту на Меджибіж (кілометрів за 30 до Хмельницького) стоїть готельно-торговельний комплекс, стилізований під фортецю, та чималий вказівник. Відстань від Києва до Меджибожа — близько 350 км. Стартувати зі столиці можна житомирською трасою (М-06) або одеською (М-05). Перший варіант цікавіший тим, що дорогою можна оглянути Бердичів і Хмельник, а якщо заїжджати з боку Хмельницького — Старокостянтинів. На жаль, дорога з Бердичева до Хмельника не з найкращих...

СІДАТИ НА МАРШРУТКУ ДО ЛЕТИЧЕВА

Потягом до Хмельницького. (Вартість квитків: швидкісний потяг, купе — 55 грн; експрес, 1-й клас — 65 грн, 2-й — 41 грн). Потім із автовокзалу маршруткою. До Меджибожа курсують усього кілька прямих рейсів, тому краще сідати на маршрутки, які їдуть у Летиців (вартість квитків — 3 грн), і проїхати далі, зупинившись біля повороту на Меджибіж, а звідти пройти 15 хвилин до фортеці.

КОРИСНО ЗНАТИ

ПЕРЕКУСИТИ І ЗАНОЧУВАТИ

• **Автотуристичний комплекс «Меджибіж»** пропонує невеличкі котеджі класу «люкс» та «напівлюкс». Ціна — 150 та 100 грн відповідно; тел.: (03857) 9-72-50. Середня вартість обіду в ресторани «Меджибіж», розміщеному на території комплексу, — 80 грн; тел.: (03857) 9-76-19. **Адреса:** 277-й км траси Львів — Кіровоград — Знамянка (поворот на Меджибіж).

• **Кафе «Водолій».** Середня вартість обіду — 50 грн. **Адреса:** вул. Леніна, 2а (біля мосту через Південний Буг); тел.: (03857) 9-87-84

НАВИГАТОР

десятки кілометрів, лишилися лише напівзруйновані стіни.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ КОРПУС

У серпні 1917 року лінія фронту Першої світової війни проходила за сотню кілометрів на захід від Меджибожа. Російська армія, втомлена війною, підточена хворобами та деморалізована більшовицькими агітаторами, швидко перетворювалася на неконтрольовану і небезпечну озброєну масу. Водночас у військових частинах поставали українські військові громади, які вимагали призначення своїх командирів та створення українських частин. Рух охопив більшість

підрозділів російської армії, у яких служили українці. Аби запобігти руйнації військ, головнокоманду-

ції. Так було створено перший український корпус, що налічував близько 60 тис. багнетів. Після

НА ФОРТЕЧНИХ СТІНАХ СТОЯТЬ — НЕ ПОВІРИТЕ — КІЛЬКА ВЕЛИЧЕЗНИХ ВАЗ

ючию російською армією Лавр Корнілов видав наказ про українізацію окремих частин. 18 липня 1917 року наказ про українізацію отримав командуючий 34-го корпусу генерал Павло Скоропадський, який навесні наступного року став Гетьманом. 23 липня він одержав дозвіл відвести свої частини в тил — у район Меджибожа — для проведення їхньої реорганіза-

цій. Так було створено перший український корпус, що налічував близько 60 тис. багнетів. Після кількох вдалих операцій Павло Скоропадський, незгідний із політикою Центральної Ради у військовій галузі, подав у відставку, а вояки першого українського корпусу, як і багатьох інших підрозділів військ УНР, напередодні найважливіших боїв початку 1918-го просто розійшлися по рідних оселях або були переагитовані прагматичнішими політичними силами. ■

Костьолу Святої Трійці пощастило менше ніж фортеці

Щаслива зірка

СУЧАСНІ НАУКОВЦІ ЗАЦІКАВИЛИСЯ АСТРОЛОГІЄЮ

Вчені традиційно вважали астрологію дешевою забавкою для неосвіченого люду. Однак нещодавно виявилось, що деякі астрологічні постулати мають наукове обґрунтування.

Автор: Олександр Вайсерман, доктор медичних наук, головний науковий співробітник Київського інституту геронтології

У 70-ті роки минулого століття французький дослідник Мішель Гоклен визначив час і місце народження 40 тисяч людей, яких було включено до словників «Хто є хто», а також було визначено, у якій фазі в той момент перебували планети Сонячної системи. Виявилось, що ймовірність народження представників творчих професій під тим або іншим знаком сильно відрізняється. Гоклен вважав, що спричиняють ці розбіжності специфічні «планетарні поля». Проте ця гіпотеза не була прийнята науковою спільнотою. Гоклена було піддано нещадній критиці.

Опоненти відверто глузували над вченим та його містичними полями, яких не фіксують найчутливіші прилади. У висловлюваннях вони не соромилися. Було створено антигокленівську асоціацію «Sceptics», яка видавала журнал із зображенням віслюка на обкладинці. Гоклен, людина

нервова та вразлива, у 1991 році покінчив із собою. Але його послідовники продовжили дослідження. Професор Суйтберт Ертель (Геттінген, Німеччина) виявив, що, як правило, видатні актори народжуються переважно «у зоні Юпітера», вчені — Сатурна, а спортсмени — Марса. То чи дійсно існують «планетарні поля»? Дехто із сучасних вчених стверджує, що справа не в них, а в тому, що конфігурація планет на небосхилі корелює з певним рівнем сонячної активності. А те, що остання впливає на біологічні процеси, вже ні в кого не викликає сумніву.

ЧОРНІ КОНИКИ

У багатьох дослідженнях отримані підтвердження того, що організм на ранніх стадіях розвитку є своєрідною «антенкою», яка уловлює сигнали оточення та відповідно до них змінює свої якості. Наприклад, коники одного з африканських видів за норми

зелені. Але ті з них, що з'являються на світ з кладок яєць, які вижили під час пожежі в савані, мають чорний колір. Це дає змогу новонародженим комахам залишатися живими, тому що, якби вони були зелені, їх на чорному тлі помітили б птахи. А їхні нащадки знову стають зеленими. Від умов розвитку може залежати навіть стать. Якщо кладка яєць алігатора розвивається за температури 30°C, приблизно з половини вилуплюються самці, а з інших — самиці. Якщо ж розвиток відбувається за нижчої температури, з тих само яєць вилуплюються виключно самці, а за вищої — самиці.

ЛЮДИ, ЯКІ НАРОДИЛИСЯ НАПРИКІНЦІ РОКУ (ОСОБЛИВО У ГРУДНІ), ЖИВУТЬ ДОВШЕ «КВІТНЕВИХ-ЛИПНЕВИХ» ПРИБЛИЗНО НА 2,5 РОКИ

Зрозуміло, ці зміни жодним чином не пов'язані зі змінами на генетичному рівні. Їх називають епігенетичними [див. словничок]. За сьогоденними уявленнями, епігенетична інформація доповнює і коригує основну, генетичну.

Подібних прикладів дуже багато. Грунтуючись на них, англійський дослідник Алан Лукас наприкінці минулого століття розробив концепцію «раннього програмування», згідно з якою сигнали, які організм отримує з оточення протягом раннього розвитку, мають довготермінові (іноді — на все життя) наслідки та формують набір якостей (фенотип).

СЕЗОННЕ ПРОГРАМУВАННЯ

Відповідно до концепції програмування вчені здійснили низку досліджень, у яких, зокрема, виявили: тривалість життя людей залежить від того, у яку пору року вони народилися. Одне з цих досліджень проведене співробітниками Київського інституту геронтології. Вони проаналізували відомості про дати народження

Астрологія переживає ренесанс. Науковий

ФОТО: ЕРА

й смерті більше ніж 100 тис. киян. Виявилось, що люди, які народилися наприкінці року (особливо у грудні), живуть довше «квітневих-липневих» приблизно на 2,5 роки. Подібні дослідження були проведені ще в кількох країнах. Наймасштабнішу роботу здійснили вчені з Інституту Макса Планка (Німеччина). Вивчивши дані більше ніж мільйона жителів Данії й Австрії, вони, подібно до своїх київських колег, виявили, що люди, які народилися восени, жили довше, ніж «весняні». А от в Австралії, що знаходиться в Південній півкулі, картина була діаметрально протилежною — «весняні» виявилися довгожителами, а «осінні» — короткожителами. Цікаво, що для австралійців, які проживають на Зеленому континенті все життя, але народилися у Великій Британії, збереглася залежність тривалості життя від сезону народження, притаманна їхнім співвітчизникам з Північної півкулі. Це прекрасний доказ того, що сигнали, які організм отримує з оточення протягом раннього розвитку, завжди живуть у його «підсвідомості» — на рівні клітин, генів або якихось інших, доки невідомих, структур.

Остаточно пояснити феномен впливу дати народження на тривалість життя вчені не змогли. Цілковитим логічним видається припущення, що справа тут не у впливі планет, а в харчуванні вагітних мам. Адаже внутрішньоутробний розвиток «весняно-літніх» дітей проходив за несприятливих умов (сезонного авітамінозу тощо), а після народження — у відносно сприятливих. У «осінньо-зимових» все навпаки. Дослідники припускають, що останній життєвий сценарій дозволяє жити довше. Але не все так просто, адже кілька досліджень, проведених в Італії, Португалії та Японії з метою вивчення зв'язку інтелектуального потенціалу людини з сезоном народження, виявили, що найвищі бали на іспитах одержують абітурієнти й студенти, які народилися у квітні-червні. До революційних перетворень у різних сферах людської діяльності схильні «літні». А от серед спортсменів-професіоналів більше «осінніх». Чому так, наука відповісти не в змозі. ■

СЛОВНИЧОК

Епігенетичні зміни — зміни активності генів, не пов'язані зі змінами у структурі ДНК.

Реабілітація астрології дозволить продовжити життя?

Гірше допінгу

МЕХАНІКА ДОГОВІРНИХ МАТЧІВ У ВЕЛИКОМУ ТЕНІСІ — НАЙАКТУАЛЬНІША ТЕМА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ СЕЗОНУ

Росіянин Ніколай Давиденко в епіцентрі скандалу опинився в сергні. Розслідування несподіваних поразок 4-ї ракетки світу від набагато слабших суперників провини тенісиста достеменно не довело, проте у десятків колег тенісиста розв'язалися язики. Автор: **Вікторія Поліненко**

Недалеко від мого дому є генделік під скромною вивіскою «Кафетерій». Збираються тут переважно азартні люди, бо у приміщенні розташована філія однієї київської букмекерської контори. Я прийшла сюди в неділю, за 3 години до фіналу паризького турніру серії «Мастерс». У двобої мали зійтися аргентинець Давид Налбандян та іспанець Рафаель Надаль. Я була впевнена, що друга ракетка світу програє: напередодні Надаль провів виснажливий поєдинок і загалом у Парижі виглядав якимось змученим. Натомість окрилений виграшем Мадридського «Мастерсу» Налбандян не менш упевнено почувався й у столиці Франції. На шляху до фіналу він вдруге за 2 тижні вибив із турніру лідера рейтингу АТР, Роджера Федерера, що свідчить про прекрасну форму, яку наприкінці сезону набрав аргентинець.

Букмекери в лінії — списку подій та майбутніх результатів із коефіцієнтами вигравшів, пропонувананих для ставок, мій прогноз підтвердили. Фаворит Налбандян — 1.7, Надаль — 3.8, що звичайною мовою означало: якщо переможе аргентинець, на свої 20 грн я отримаю в 1,7 разів більше, тобто 34 грн.

100-ВІДСОТКОВИЙ «ВЕРНЯК»

Мій скромний внесок за будь-яких обставин не міг би викликати у букмекерів підозр на протипагу загальній

Ніколай Давиденко програє не лише на корті

сумі — 7,3 млн євро, що надійшла напередодні матчу в Сопоті 2 серпня 2007 року між Давиденко і відомим лише фахівцям Мартіном Вассальо Аргуелью. Ставили проти явного лідера, хоча зазвичай, коли змагаються 4-та і 87-ма ракетки, громадяни ризикують своїми кровними у набагато скромніших масштабах. Легко вигравши перший сет, росіянин відмо-

вився у другому продовжувати поєдинок у зв'язку із травмою.

Якби не гроші, на це ніхто б уваги не звернув. Ушкодження на корті не дивина — великий теніс не шахи. Проте керівництво міжнародної асоціації на вимогу букмекерської біржі Betfair мусило розпочати розслідування: на Вассальо Аргуелью ставили надто активно й під час матчу, коли

перемагав Давиденко. Щойно лікар почав надавати росіянину допомогу, коефіцієнт Ніколая впав до 1,06. А це прямий сигнал — Давиденко 100-відсотковий «верняк» — переможець.

7,3 МЛН ЄВРО СТАВИЛИ ПРОТИ ЯВНОГО ЛІДЕРА, ХОЧА ЗАЗВИЧАЙ, КОЛИ ЗМАГАЮТЬСЯ 4-ТА І 87-МА РАКЕТКИ, ГРОМАДЯНИ РИЗИКУЮТЬ СВОЇМИ КРОВНИМИ У НАБАГАТО СКРОМНІШИХ МАСШТАБАХ

Стрибки ринку були настільки нелогічними, що букмекери всі виплати просто скасували.

Звинувачення зачепили спортсмена ще й із тієї причини, що Betfair — не проста букмекерська контора, а біржа ставок, на якій гравці ставлять один проти одного і мають право робити це під час матчів. У будь-якому випадку вона в накладі не залишиться — просто отримає свої комісійні. Пазл складається до купи лише за умови, що хтось напевне розраховував на неочікувану звитягу «темної конячки», а цю перемогу міг забезпечити тільки сильніший супротивник. Останній має зиск, якщо за посередництва третіх осіб поставити проти самого себе.

Справу не закрили навіть після того, як Ніколай оприлюднив дані медичного обстеження, в яких наявність ушкодження підтверджено. Олії у вогонь підвів шотландець Енді Мюррей — з юнацьким запалом він розповів пресі, що всі в АТР-турі обізнані з механізмом домовлених матчів, але довести це напевне ніхто не зможе.

Пригода в Сопоті сколихнула професійний теніс ще й тому, що за руку вхопили не «середняка» чи аутсайдера, а тенісиста першої п'ятірки. Такий спортсмен заробляє за сезон чимало, але ще більше дивідендів приносить йому власна репутація, і ганьбитися йому шахраюванням усе одно, що копати власними руками собі могилу. Колишній фіналіст Australian Open — 2001 Арно Клеман, коментуючи казус із Давиденком, пояснив: «Здача матчу за домовленістю на такому високому рівні — рідко ризикувана, найчастіше ділки від тенісу класним спортсменам пропонують «відступити». Як це трапилося минулого року з третьою ракеткою світу Новаком Джоковичем на турнірі у Санкт-Петербурзі. За поразку серб міг би отримати 150 тисяч зелених. Він, звісно, відмовився. Але цей випадок наробив неабиякого розголосу.

Асоціація пообіцяла пильно слідкувати за гравцями і за умови доведення провини тенісиста накладати штраф (100 тис. дол.) та дискваліфікувати порушника мінімум на рік.

Посилена пильність організаторів тенісних турнірів торкнулася вже й українських спортсменів. Зокрема, на початку жовтня цього року жіноча тенісна асоціація WTA провела розслідування щодо чвертьфіналу в Калькутті, де зустрічалися наша Марія Коритцева і Тетяна Пучек з Білорусі. Та само Betfair на деякий час заблокувала виплати, оскільки на перемогу українки було поставлено занадто велику суму. Проте знову конкретних аргументів у букмекерів не знайшлося.

НА КОНТРОЛІ

Підозри тенісних функціонерів поки що відчуває на собі тільки Давиденко. Наприкінці жовтня він зі скандалом залишив цьогорічний SPb Open. Перший з-поміж сіяних, Ніколай провалив гру другого кола зі 102-ю ракеткою, хорватом Маріном Чілічем, який пробився до основи через кваліфікацію. У вирішальному третьому сеті арбітр зустрічі Жан-Філіпп Дерк зро-

бив росіянинові попередження через «кволу гру». Після матчу тенісиста оштрафували на 2 тис. дол. «за неспортивну поведінку». В одному з інтерв'ю Давиденко зізнався, що плакав на корті. Вперше. Від безсилля та образи. Цей психологічний пресинг не міг не відбитися на якості виступів спортсмена. Вже за кілька днів він програв Маркосу Багдатісу в Парижі, де знову не обійшлося без зауважень з боку судді, якому не сподобалася кепська подача росіянина.

Найближчим часом докласти максимум зусиль на корті доведеться не лише каталізаторові нинішніх скандалів, а й усім спортсменам. Організатори турнірів наввипередки роблять заяви про серйозність свого ставлення до махінаторів. Зокрема, тенісні асоціації вже цього сезону проводять переговори з фахівцями з інших видів спорту, які мають значний досвід боротьби зі зловмисниками (кінний спорт, крикет, хокей). Записані на відео тенісні матчі будуть переглядати й аналізувати інспектори АТР. На крупних турнірах працюватимуть спеціальні охоронні агенції, обов'язок яких — слідкувати за правильним перебігом подій на кортах.

І ще всім нам обіцяють посилити увагу до діяльності букмекерів. А я, отримавши свою чесно зароблену ставку, з нетерпінням чекаю на турнір у Шанхаї, де з 11 листопада змагатимуться 8 найсильніших тенісистів планети. Зокрема, й багатостраждальний Давиденко. ■

ПІДСУМКИ

РЕЙТИНГ АТР СТАНОМ НА 5 ЛИСТОПАДА 2007 РОКУ

Місця	Ім'я, прізвище	Країна	Кількість балів
1	Роджер Федерер	Швейцарія	6530
2	Рафаель Надаль	Іспанія	5535
3	Новак Джокович	Сербія	4470
4	Ніколай Давиденко	Росія	2725
5	Енді Роддік	США	2330
6	Давид Феррер	Іспанія	2250
7	Фернандо Гонсалес	Чилі	1905
8	Рішар Гаске	Франція	1830
9	Давид Налбандян	Аргентина	1775
10	Томмі Робредо	Іспанія	1765

ФОТО: Євген Коченко

Лабіринти прекрасного

**ВІДВІДАВШИ «АРТ-КИЇВ — 2007», МОЖНА ЗАПОЧАТКУВАТИ
ВЛАСНУ КОЛЕКЦІЮ СУЧАСНОГО МАЛЯРСТВА**

Ярмарки досягнень вітчизняного мистецтва конче необхідні, якщо ми воліємо називатися розвинутою європейською державою і прагнемо створити цивілізований арт-ринок.
Автор: Іда Ворс

Уже перша загальноукраїнська виставка-ярмарок, що проходила минулого року в Українському домі, попри певну організаційну недолугість та концептуальну сирість, мала чималий успіх. 10 днів вернісажу дали змогу відві-

дувачам як насолоджуватися художніми творами, так і обирати роботи на власний смак. Загалом «Арт-Київ» підтвердив очевидне: такі імпрези не просто цікаві усім: художникам, галеристам, глядачам — без них нормальне спілкування учасників процесу, що називається contemporary art, не можливе.

В АРТ-ТЕНЕТАХ

Відчувши смак до жовтих майок лідерів — хто перший встав, того і капці, організатори «Арт-Києва», який вони проголошують першою в країні акцією такого штибу, що є, перепрошую, певним перебільшен-

ням, вирішили закріпити успіх. Ці мужні люди почали готуватися до наступного ярмарку щойно було розібрано попередню експозицію. Вони врахували критичні закиди та іронічні спльовування і знайшли в собі сили, а в інших — гроші, щоб створити принципово іншу структуру заходу. Здійснили, так би мовити, стратегічний перехід від базару до форуму.

Декларувалася відмова від участі окремих художників із персональними експозиціями, аби провести якісно інакший відбір галерей-учасників, щоб запобігти відвертому салону (а воно лізе й лізе) і прорубати

своє вікно в Європу, залучивши за-
для незайвого престижу закор-
донних гравців на арт-полі. «Арт-
Київ — 2007» з 1 до 10 листопада від-
крив обійми не лише вітчизняним,

момент потрапляєте і яка виставка
насправді представлена цим, а не
іншим учасником, до снаги розі-
братися лише втаємниченим. Тим,
хто знає в обличчя і галерейників, і

рагульством. Відкриття грошемі-
ткої ринкової ніші одразу притягує
різну дрібну сволоту, яка роз-
мірковує в термінах «а чим я гірший
за цю дурепу?»

ЩОДО ВІДСУТНОСТІ ПЕРСОНАЛЬНИХ ЕКСПОЗИЦІЙ СВОГО СЛОВА ОРГАНІЗАТОРИ НЕ ДОТРИМАЛИ, АЛЕ ЗАМАСКУВАЛИ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ПЕРЕБУВАННЯ ХУДОЖНИКІВ ТЕРМІНОМ «СПЕЦПРОЕКТИ»

але й американським, литовським,
російським, чеським художникам.
Репрезентовано 9 спецпроектів у ок-
ремих залах, а виставкові площі за-
гарбали всі ресурси Українського
дому — під дах, включно із гори-
щем.

Бажання розмаху наявне, проте
куті меду передали. А ложкою, що
сторчма стоїть у цій страві й не
може поворухнутися, відчуває себе
пересічний відвідувач. Потрапля-
ючи на другий поверх, з якого,
власне, стартує основна експози-
ція, у нього починає «метафізично
паморочитися в голові». Тут — вхід
до лабіринту, в нетрях якого миво-
волі ввижається кровожерний Мі-
нотавр. Прекрасне засмоктує, а
випльовувати не поспішає. Учасни-
ків цього річ так багато, що у пле-
тиві боксів «з картинками» заплу-
татися напрочуд легко. На тери-
торію якої галереї ви у певний

митців. Людина з не надто міцною
психікою тетеріє і хвилин за десять
полишає спроби хоч щось до ладу
роздивитися, а головне — сприй-
няти. Калейдоскоп. Прекрасне три-
мається насмерть, щільними лавами
у кілька шарів.

ЖАХИ В ЗАКАПЕЛКАХ «К'ЮТУ»

Якщо ви все ж таки прагнете ух-
опити нитку Аріадни й пензлюєте яр-
марком, завертаючи навання у ба-
жанні дійти до суті, то, врешті-решт,
починаєте-таки щось бачити. Зок-
рема, тенденції. Можна довго торо-
чити про випадковість успіху Євгенії
Гапчинської, про кітчевість і від-
верту кон'юнктурність її солодкавих
«янголяток» та «наполеончиків», але
у комерційній перемозі мисткині
сьогодні не сумніваються навіть її
відчайдушні опоненти. Не мати кіль-
кох «гапчинських» на стінах пентха-
усу у певних колах вважається

У будь-якого успішного худож-
ника завжди є послідовники (тоді це
школа), є відверті епігони (тоді це
мода), але плагіат як мистецька те-
чія — такого ще на наших теренах
не було. Ми вже пережили навалу
«купальниць», розкіш «сірені» й
академізм «портретів із конячками»
а-ля Крамской. Цього року гору над
здоровим глаздом взяв «к'ют» (від
англійського «cute» — гарнюній).

Він стирчить і вишпортується з
усіх кутків. І що найзагадковіше,
незважаючи на те, що подібні шеде-
ври повинні розчудювати до сліз і
мати певне джерело в авторовій ду-
ші, український «к'ют» — витвір вик-
лючно чоловічих рук. Зійшов мужик
на пси заради грошей. Зворушливі
личка, підкочені оченята, лукаві пос-
мішки — від надміру солодкого почи-
нається гикавка. Не минула ця по-
шесть навіть скульптуру. Як при-
клад — чарівне дівча у бронзі Олек-
сандра Рідного. Шарман. ▶

ДОВІДКА

«АРТ-КИЇВ — 2006»

450 імен і понад 1500 витворів мистецтва;

приватними колекціонерами надано 96 робіт;

загальна вартість картин — 5 млн дол.;

вартість найдорожчих із репрезентованих на виставці полотен Адальберта Ерделі,
Йосипа Бокшая, Миколи Глуценка — 150 тис. дол.;

за 10 днів роботи виставку відвідало 32 тис. осіб;

видано 350-сторінковий каталог.

«АРТ-КИЇВ — 2007»

представлена 51 галерея з України, Литви, Росії, США та Чехії;

понад 500 імен і 3000 витворів мистецтва;

9 спецпроектів;

уперше під виставку задіяно всі 5 поверхів Українського дому;

кілька десятків робіт класиків українського мистецтва з приватних колекцій;

видано 385-сторінковий каталог.

Олександр Рідний. «Здравствуйте всі», бронза

Хімічно чистим «к'ютом» нині просякли навіть такі крицево незламні напрями, як квазіреалізм і псевдо-класицизм, які завжди тхнули саломом. Споглядаючи роботи, припустімо, Леоніда Гопанчука чи Володимира Харченка, розчулюєшся до нудоти. Та серед цих кондитерських шедеврів є свої «троянди на торті». Творіння Дмитра Крутоуса вже відверто лякають. Його жахливі «мальвіни» та «червоні шапочки» — гібрид Євгенії Гапчинської та раннього Владислава Шерешевського. Як результат маємо новий субжанр — «хорор-к'ют». Проймає і лякає водночас.

КОНЦЕПЦІЯ НЕ ЗМІНИЛАСЯ

Щодо відсутності персональних експозицій свого слова організатори не дотримали. Але майстерно замаскували індивідуальне буття художників красивим терміном «спец-проекти». В окремих залах розташувалися знані в країні й у світі монстри сучасного арту. Оксана Мась зі своїми залакованими до куленепроникності полотнами. Тіберій Сільваші й Анатолій Криволап з доньками — у демонстрації мистецького порозуміння батьків та дітей. Ігор Гайдай із фотовиставкою «Разом.ua».

Можна любити, визнавати або зневажати цих авторів, але назвати їхні експозиції «проектами» язик не повертається. Проект передбачає чітку концепцію, промовисту інтерактивність та певне ідеологічне продовження на іншому щаблі сприйняття. Якраз цього і не спостерігалося — наявні окремі протилежні за якістю виставки. Якщо нагода зустрітися із кольоровим дивом Сільваші — це вже подарунок, то дратуюча своєю зарозумілістю презентація «письма» литовця Сігітаса Станюнаса («Маскі Серебряного века») або візії нової фаворитки організаторів Олександри Жумайлової-Дмитровської («Вулиці. Вектор — «Київ — Амстердам») залишають по собі тільки здивування. Як казала одна кіногероїня: «У наш час художник не може працювати стихійно, він повинен знати, що увічнювати». Додамо — і для кого. Поки що в «Арт-Киева» з поняттям «проект» великі непорозуміння.

ГАЛЛЬО, МИ ШУКАЄМО ТАЛАНТИ

Враховуючи ситуацію, ярмарком краще пересуватися з особистим

Володимир Харченко. «У човні», полотно, олія

Іван Марчук. «Виходять мрії з берегів», полотно, авторська техніка

мистецтвознавцем. Інакше не розібратися — надто густа «кутя» вийшла. Все перемішалось на одній палітрі, й критерій «подобається — не подобається» залишається провідним. Ні, це не погано, так і має бути, якби ще був наявний виховний у масах смак. Та це наразі ідеалізм. Смак виховується роками або передається як спадок.

Найголовніший зиск із таких акцій — явлення широчезного спектру того, що називається арт-процесом: від рожевих солодких «дуп» до витончених естетських вправ. На жаль, салон сьогодні як не перемагає, то забиває своєю соковитістю. Але рано чи пізно процес сорбції добереться і до мізків. Це неминуче.

Важливо інше: «Арт-Київ» від початку виправдав своє призначення щодо промоції молодих художників і відкриття в культурному середовищі України нових імен. Зокрема, Аліни Максименко, яка стала мало не «зіркою» минулорічного форуму. Її не просто помітили — вона, як-то кажуть, прокинулася наступного ранку знаменитою. Шалений успіх у пересічного покупця і, головне, у зарубіжних баєрів вивів Максименко за останній рік у ряд вітчизняних митців, чії роботи розпродаються, ніби гарячі пундики. Відповідно, зросла і вартість її полотен.

З іншого боку, «Арт-Київ» — правдиве люстро всіх проблем мистецької сфери і ринку. Красномовний приклад — присутність одних і тих само прізвищ в експозиціях різних галерей, незважаючи на їхню, галерей, концептуальну орієнтованість. Прагнучи прибутку, український художник має носитися, як заєць, і тицяти, свої витвори всюди, де можливо. Тому що в нас немає чіткої роботи продавців із авторами — коли художник стає, так би мовити, «власністю» якоїсь галереї: вона укладає з митцем контракт і бере на себе зобов'язання повністю «вести» його (виставки, реклама, промоція на міжнародних арт-форумах). Поки що, як сформулював один з метрів вітчизняного живопису в цій царині у нас спостерігається повна циганщина. «Підходь, не скупись — і купуй живопись». Сподіватимемося на краще. Хіба ми, іжаки, не коні? Далі буде. Цікаво, яке? ■

АВТОРСЬКА КОЛОНКА

СЕРГІЙ ЖАДАН
письменник

До митця прийшов митець

За останні 15 років мені довелося перейматися організацією великої кількості неймовірно химерних речей. Окреме місце в цьому безсистемному списку мають зустрічі з галеристами. Я встиг помітити, що ці громадяни поділяються на дві категорії. Першу, менш численну та більш галасливу, можна умовно назвати «митцями»: вони свого часу навчилися малювати, але зрозуміли, що користі з цього не буде. Саме представники цієї касты ризикують «уперше» оприлюднити який-небудь «Чорний квадрат». Категорію другу, більш численну та менш екзальтовану, можна умовно назвати «клерками». Це, як правило, врівноважені особи з високою технічною освітою та членством у партії влади. Малювати вони навіть не пробували. Саме їм вдається вперше продати «Чорний квадрат» за грубі гроші. З «митцями» спілкуватися складно, але цікаво, з іншими — легко, проте неприємно.

Одного разу трапилося мені робити імпрезу молодих харківських авангардистів. Відбувалося так: молоді авангардисти телефоном повідомили, що мають проект виставки. «Якої виставки?» — поцікавився я про всяк випадок. «Авангардової», — коротко відповіли вони. Коли я радісно сповістив знайомого галериста про можливість унікальної виставки, він спробував уточнити: «Якої?» «Авангардової», — пояснив я, і ми домовилися про спільну зустріч наступного дня.

Наступного дня молоді авангардисти принесли виставку. Це були скле-

ФОТО: Наталія Малахова

єні ПВА паперові кубики та конуси. Кубиків було три. Ні, брешу, — чотири. Галерист подивився на кубики з неприхованою огидою і запитав: «Де виставка?» «Ось», — показали молоді авангардисти на кубики, — ось вона». «А ви, — з переможними нотками в голосі запитав галерист, — де взагалі вчилися?» «Ми ніде не вчилися, — гідно відрізали авангардисти, — але це не заважає нам робити виставки. Ну, так ось, що я вам скажу, — сказав галерист, — ніяка це не виставка, а їрунда». Почалася творча дискусія, в якій я відіграв роль миротворця, переконуючи молодих авангардистів не робити фатальні для мистецтва кроки.

За тиждень виставка відбулася. Відкриття пройшло успішно: авангардистів усі вітали з проривом, галерист говорив на камери про підтримку талановитої молоді, під час фуршету глядачі роздавали два кубики. Більше в цій галереї авангардових виставок не проводилося.

До чого я веду? Мистецький процес — річ настільки самодостатня, що він незрідка цікавіший за кінцевий результат. Часто власники галерей справляють куди приємніше враження, аніж їхні виставки. Ще частіше митці псують враження про знайомство із собою шляхом знайомства із їхнім «творчим доробком». Так чи інакше, мистецтво прекрасного і суворо правда життя — це Сцілла й Харибда нашої неповторної реальності, які якщо й сходяться до купи, то лише для того, аби задати чергового невдачу. Поєднати їх у щось цілісне — справа майже безнадійна. І жоден клей ПВА тут не допоможе. Зрештою, є значно кращі варіанти застосування клею.

Світло трави

КЛАСИЧНИМ ЖИВОПИСОМ ЗАЙМАТИСЯ НЕЙМОВІРНО ВАЖКО. СЬОГОДНІ, КОЛИ ЗДАЄТЬСЯ, ЩО УСЕ ВЖЕ БУЛО

Фаховий театральний художник Ірина Клиба обрала для себе шлях мандрівного живописця. Робочий час вона проводить у пошуках, з етюдником за плечима.

Автор: **Іда Ворс**

ІРИНА КЛИБА
художник-світлоносець

«ОСІННІЙ ПЕЙЗАЖ», олія, полотно

У своїх подорожах Ірина намагається знайти і впіймати світло. Це їй вдається: світла в картинах мисткині настільки багато, що таке враження, ніби сяє не тільки сонце, а все навкруги — небо, хмари, квіти, пісок, трава... І не відбитим, а власним світлом. Та ще буяння кольору. Радісного, яскравого, живого. Рука майстра надає звичайній олії вітальної сили. А це наразі така рідкість — справжнє життя на полотні. Особливо цінне, якщо врахувати контекст: сучасні «мистецькі пошуки» давно вже перетворилися на перемішування брунатних і бруталних проявів арт-некрофілії.

Малярство Ірини Клиби називають реалістичним. Хоча таке визначення вже кілька десятиліть вимовляється впівголоса, не без зніяковіння, ніби йдеться про дещо не дуже пристойне. Та насправді у реалістичному мистецтві, якщо його продукує сміливий і самобутній художник, не має нічого трухлого або пліснявого. Ми забули, що воно насамперед має бути не шокувальним, а провокативним, не так концептуальним, як... красивим. Це одне напівзабуте слово характеризує увесь художній доробок. Картини Ірини саме красиві й тішать, пардон на слові, душу. Тому що розумієш: постмодернізм остаточно не поборов розумне, добре, вічне, доки у нас трапляються такі митці. Без претензій на критику світу. Вони просто в нього вдивляються. І бачать світло трави. ■

13 листопада 16⁰⁰

В
И
Д
А
В
Н
И
Ц
Т
В
О

**Махаон
Україна**

FRÉDÉRIC BEIGBEDER

ФРЕДЕРИК БЕГБЕДЕР

Идеаль

Бегбедер ищет в России
своего ангела красоты

THE BEST OF **ИНОСТРАНКА**

мережа
книгарень

ТА

**ВИГРАЙ ЗАПРОШЕННЯ НА ВЕЧІРКУ
З ФРЕДЕРІКОМ БЕГБЕДЕРОМ!**

«Будинок книги та медіа» Київ, м. Петрівка, пр. Московський, 6. тел. (044) 464-49-70

CD

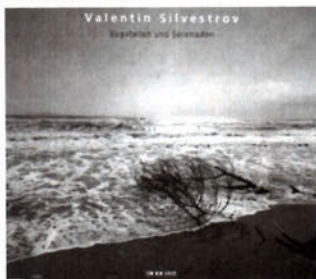
Уперед до минулого

Альбом «Багателі та серенади» Валентина Сильвестрова випущено до 70-річчя класика української композиторської школи. «Серенаду» частину диска озвучив Мюнхенський камерний оркестр під орудою Крістофа Поппена. «Багателі» — 13 мініатюр для фортепіано — виконує автор. Залучення до запису самого ювіляра — напрочуд чудова думка, оскільки хто, як не композитор, здатен розкрити таємниці провокаційної простоти свого стилю й найкраще передати спадахи романтичних мотивів і звукові осяяння, без яких, на думку Сильвестрова, в музиці життя — не життя, і сенс — не сенс.

Ті само ідеї, тільки з ще більшим зануренням у глибини культурних шарів, працюють і в оркестрових шарах. Тут і придивляння до епохи Шуберта й Вагнера; і присвята найзначнішому естонському композитору Арво Пярту («Два діалоги з післямовою»); і реконструкція ескізів передчасно померлого українського колеги Івана Карабиця («Вечірня серенада»). І зовсім уже «моцартівський» «Вісник» для фортепіано та струнних, що у символічній формі відображає взаємозв'язок між світами нинішнім та вічним (солист — власною персоною Алексей Любимов, культовий інтерпретатор музичної старовини й авангарду).

У примітках до своїх партитур композитор просить виконавців грати зазначені п'єси з най'якшою атакою і легким звуком. Публіці Сильвестров радить озброюватися відкритим слухом і довірливим серцем.

Іван Лютий

ВАЛЕНТИН СИЛЬВЕСТРОВ. Багателі та серенади. — ЕСМ, 2007.

Диск надано компанією COMP Music

ТЕАТР

Модерн на двох

«Несамовита ніжність Медеї» експериментального театру «Двоїна» заявлена як «трагедія у стилі модерн», а цей стиль передбачає імітацію, гру уявного й дійсного. Ігри на кордоні культур, життя та творчості взагалі характерні для цієї трупи, що складається з двох осіб — по-

дружжя акторів і режисерів Лариси Паріс (Медея і режисер вистави) та Юрка Яценка (Креонт, Егей і Ясон). Рафінована москвичка Паріс говорить зі сцени українською, щирий українець Яценко колись відважився озвучувати своїх героїв рідною мовою в Москві. А тепер вони

ВИСТАВКА

Новий іконопис

Петро Бевза отримав освіту архітектора: ці знання він успішно втілює в експериментах із ленд-артом — мистецтвом на відкритому просторі й свіжому повітрі. Проте левову частку сил художник все ж віддає живопису. Наразі на створення циклу робіт його надихнули давньоруські «ЦКІ». Цим скороченням послуговувалися тогочасні іконописці, і означає воно просто «дошки».

Бевза у жоден спосіб не змагається зі старовинними майстрами. Створюючи оригінальний живопис, він переосмислює традицію на власний розсуд. Тут не знайдемо ні канонічних зображень, ні тих само дошок. Свої картини художник пише на домотканих килимках, вважаючи, що для справжнього мистецтва матеріал важливий, але не вирішальний. У цьому випадку дерев'яна поверхня — не стільки площина для фарби, скільки ідея. Адже ікона, перш за все, — вікно в інший світ, можливість

для кожного з нас вступити в індивідуальний діалог з буттям. І тільки потім канони та золоті оклади. Тому й «Богородиця - Будда» Бевзи апелює, швидше, до віри як такої, ніж до конкретних релігій. А «Українська Богородиця» та «Хрест Андрія Рубльова», у яких взагалі знехтувано канонічні сюжети, відображають особисті переживання митця.

До 21 листопада

Галерея «Триптих» (Київ, Андріївський узвіз, 34)

Анна Шабеко

КНИГА

Перехресні стежки

налаштувалися міксувати античні пристрасі в міщанському антуражі. Кін задекоровано такими «жуткіми розочками», що від початку виникає стійка підозра: ти щось наплутав і ось-ось з'являться персонажі Ільфа і Петрова.

Нагадаймо, Медея була ще те стерво. Вбивство власних дітей, аби помститися зрадливому чоловікові, — це лише один із її злочинів. І якщо актор, передусім, адвокат персонажа, то Лариса Паріс виправдовує Медею самою собою. Що б не казала чи не робила красива жінка — ти зачарований її граційними рухами, оксамитовим голосом, легким акцентом. А чоловік може ховатися від неї за схожим на протигаз шоломом і наказувати замогильним голосом — однаково він її раб, наївний хлопчик поруч із матусею, яка може дати іграшку (хай це навіть рідні діти), а може й відібрати.

Майстерня театрального мистецтва
«Сузір'я» (Київ, вул. Ярославів Вал, 146)

Наталія Шевченко

КІНО

Літо в пеклі

Стівен Содерберг — наймолодший з володарів Золотої пальмової гілки Канського МКФ — на момент отримання призу йому було лише 26. Єдиний промовець, який на церемонії вручення «Оскара» обмежився 130 словами (найкоротший спіч за всю історію кіноакадемії). Один із небагатьох режисерів, хто починав із незалежного малобюджетного кіно і згодом повернувся до своїх «університетів». Перебуваючи на верхівці голівудського Олімпу, Содерберг може дозволити собі відірватися від популярних жанрів, і між «12» та «13 друзями Оушена» зробити щось авангардне на кшталт «Пузіря».

Сорокарічна невдаха Марта, молода мати-одиначка Роуз та їхній колега Кайл працюють на фабриці з виготовлення ляльок. Марту дуже пригнічує, що ігноруючи давню дружбу, її товариш Кайл усе більше часу проводить з привабливою мо-

лодицею, яка не так давно оселилася в містечку. Тиха симпатія ризикує перерости у виробничий роман. Однак Мартині побоювання швидко розвіюються. Невдовзі сонному царству доведеться прокинутися від страшної звістки — скоєно жорстоке вбивство.

Психологічний детектив «Пузір» знятий на цифрову відеокамеру з натуральним світлом та звуком. Фільм настільки камерний, що місцями нагадує домашнє відео. Ефект підсилюють непрофесійні актори, котрі імпровізують і в діалогах. Щоправда, ця «інтимність» стрічки абсолютно не шкодить. Навпаки — відсікаючи все зайве, до-

тичні уподобання культурних діячів та публіки, інтриги й заздрість митців, їхні злети й провали, дружба й ненависть — реконструйовані інгредієнти утворюють цілісну, хоча й напрочуд строкату, картину. Спектаклі відіграють роль своєрідних палімпсестів: крізь нашарування часу прозирають забуті обличчя, чути відгомін палких дискусій, помітно тягне запилюженим ароматом давніх непорозумінь. Врешті-решт, саме з цього переважно й утворюється те, що ми згодом будемо називати величним словом «мистецтво».

**Вікторія
Поліненко**

ГАННА ВЕСЕЛОВСЬКА. Театральні перехрестя Києва 1900—1910-х років. — К.: Гнозис, 2007.

копуючись до існуючої всередині кожного з нас порожнечі, Содерберг віртуозно оголює справжню сутність речей.

3 29 жовтня
Кінотеатр «Київ»
(Київ, вул. В. Васильківська, 19)

Олександра Коверзєва

КІНО

КЛАСИКА

ТАНЕЦЬ

ДЖАЗ

НАПРЯМОК: ПОЛЬЩА

ФЕСТИВАЛЬ Дні Варшави у Києві відзначать кінофестивалем. До програми «Лінії польського кіно» увійшли 4 найгучніші стрічки останніх років. Відкриє фест «Едді» (2002) Петра Тшаскальські. Це історія про волоцюгу, якому випав шанс змінити своє життя. Дебютна картина режисера була нагороджена рекордною кількістю премій — призом ФІПРЕССІ та відзнакою журі на берлінському МКФ, головним призом на МКФ у Варшаві та п'ятьма нагородами на кінофестивалі в Гдині. «Південь-північ» (2007) режисера Лукаша Кравовські — класичне road-movie з неklasичними героями. Дорогою до моря мандрують монах Якуб та хвора на СНІД шльондра Юлія. Сучасну сімейну драму «Площа Спасителя» (2006) режисера Кшиштофа Краузе названо найкращим польським фільмом минулого року, за що він отримав чотири «Орли» на МКФ у Варшаві. На завершення фестивалю глядачі побачать комедію про скасоване весілля «Тестостерон» (2006) Томаша Конєцкі.

9—12 листопада

Кінотеатр «Жовтень»
(Київ, вул. Костянтинівська, 26)

РОЗУМНІ ПАРАЗИТИ

Прихильників режисера Олівера Хіршбігеля («Бункер») і Нільс Кідман має заінтригувати їх спільна робота. Стрічка «Вторгнення» — ремейк резонансного, зокрема своєю соціально-критичною спрямованістю, фільму 1956 року «Вторгнення викрадачів тіл». У сучасній історії йдеться про мужню боротьбу купки землян із наділеними інтелектом космічними паразитами, які прагнуть захопити планету.

В кінотеатрах України з 8 листопада

ЕЛЕГІЇ БОГОДАРА

ТАНДЕМ Співпрацю корифея української музики Валентина Сильвестрова і камерного оркестру «Київські солісти» під керівництвом Богодара Которовича можна назвати найпарадоксальнішим явищем 2007 року. Ще півтора роки тому ніхто не міг уявити, що диригент, стихія якого експресія та незавуальована пристрасть концертів Паганіні, захопилася музикою на межі півтонів та тиші.

«Київські солісти» традиційно грають стоячи, і, на думку Сильвестрова, тому їхній звук має якусь неповторну акустичну фарбу. Которович ставиться до таких спостережень скептично, вважаючи, що секрет якості його колективу — тривалий селекційний відбір і його здатність власним авторитетом вдихнути у музику життя. Твори, які звучатимуть під час концерту, можна рекомендувати меломанам будь-якого віку. Романтичні алюзії серенад та елегій Сильвестрова розвіюють міф про труднощі сприйняття сучасного академізму.

9 листопада

Національна філармонія України
(Київ, Владимирський узвіз, 2)

КАМЕРНА ЗБІРНА

Пол Дезмонд — джазмен і автор таких музичних творів у незвичних розмірах, як, наприклад, «Одинадцять четвертих». Леонард Бернстайн створив мюзикл «Вестсайдська історія». Кінокомпозитор Жорж Делеру писав музику, зокрема, до фільмів Трюффо. Плюс Белліні, Бах, Гендель і Моцарт. Їхні твори звучатимуть у концерті квінтету «Київ-Брасс».

12 листопада

Національний будинок органної та камерної музики (Київ, вул. В. Васильківська, 77)

СВОБОДА РУХІВ

ДІАЛОГ Фестиваль «Вільний танець» відкриває нові можливості для спілкування вітчизняних та іноземних хореографів. Цього року він об'єднає учасників із Литви, Нідерландів, Німеччини та України. Лідерами майстер-класів із техніки хореографії заявлені талановита литовка Лорета Юодкайте та німкеня Генрієтта Горн — учениця легендарної німецької танцівниці Піни Бауш. Також Горн представить вистави Solo та Auftaucher («Ті, що виринають»). Останній проект особливо цікавий: 10 танцівників театру Folkwang Tanzstudio за допомогою 10 стільців і 20 торохкалок творитимуть дійство на цілковито порожній сцені. Очікується також презентація міжнародного театрального проекту «Процесія символів» за участі педагогів Moving Academy for Performing Arts (Нідерланди) і Центру театрального мистецтва імені Леся Курбаса (Україна).

13—16 листопада

Центр сучасного мистецтва «Другі танці»
(Дніпропетровськ, вул. Іпполітовська, 24)

17—20 листопада

Центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса
(Київ, вул. Володимирська, 23в)

ТВОРЧА РІЧНИЦЯ

Хореографічному дітищу Алли Духової виповнюється 20 років. На честь ювілею балет ТОДЕС привозить прем'єру програми «Дітям до... дорослим після». Феномен надзвичайної популярності цього колективу полягає не лише у вдалій промоції, але й в оригінальному мистецтві виконання танцювальних мінівистав, що вражають експресією та технічною майстерністю.

11 листопада

Національний палац «Україна»
(Київ, вул. В. Васильківська, 103)

СЬОМЕ ПРИШЕСТЯ

ДЖАЗ-РОК 72-річний саксофоніст, композитор, електронщик, публіцист і засновник першого в Радянському Союзі джаз-рок ансамблю «Арсенал», здається, вирішив підбити деякі підсумки свого творчого шляху. В українській столиці Алексій Козлов і компанія представлять дуже веселу синтетичну програму «Від класики до джазу через дворові пісні». Вже назва свідчить, що не обійдеться без славнозвісних фантазій на теми Рахманінова і Форе з гарантованим виходом на композиції останнього альбому «Сьоме втілення» — такі собі медитації в душі східної філософії. У проміжках між «високим» Козлов збирається співати «На Невском проспекте у бара», «В кепке набок і зуб золотої» і «По тундрі» (композиції із записаного 1996 року з Андреем Макаревичем альбому «Піонерські блатні пісні»). Читанням уривків із власної книги «Джаз, рок і медні труби» музикант пояснить, як він «докотився» до такого життя.

18 листопада

Будинок офіцерів
(Київ, вул. М. Грушевського, 30/1)

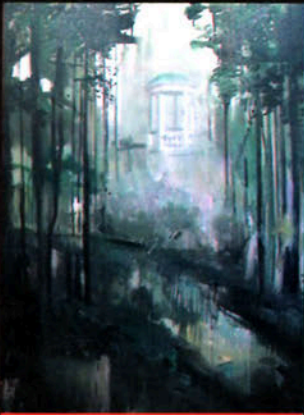
СВЯТИЙ ДЖАЗУ

Щоб привезти в Україну легендарного бас-гітариста Маркуса Міллера, у фестивалю «Do#Dж» було кілька причин. Втримати планку після тогорічних київських концертів Manhattan Transfer й Take 6. Показати, як вгідно відрізняється живе шоу музиканта від його «законсервованих» записів. І продемонструвати інструмент, виготовлений на замовлення джазмена українським майстром Вадимом Медведом.

15 листопада

МЦКМ «Жовтень» (Київ, вул. Інститутська, 1)

ВИСТАВКА

ЛІТЕРАТУРА

ТЕАТР

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

«ХВОРИЙ»

Американська система охорони здоров'я під прицілом документаліста Майкла Мура. У кінотеатрах України з **8 листопада**

KVITNUIFEST

Новий фестиваль експериментальної музики та медіа-мистецтва представляє творчість KOTRA, Zavoloka, Kati Chili, Infra Red Army. **9 листопада**. Клуб СІNEMA (Київ, вул. Ентузіастів, 1)

ЮБІЛЕЙ ОЛЕКСІЯ КОГАНА

На одній сцені — Андрій Кондаков, Аркадій Шилклопер, Сергій Манукян, В'ячеслав Гайворонський, Володимир Волков, Arkhangelsk Jazz Friends, Igor Закус, «Камерата», Apple Tea та Дмитро Александров.

10 листопада. МЦКІМ «Жовтневий» (Київ, вул. Інститутська, 1)

ВІРТУОЗ ДЖАЗУ

Сольний концерт джаз-гітариста Олександра Любченка.

10 листопада. Блюз-бар «Дикий Зет» (Одеса, вул. Преображенська, 66)

ПОДІЛЬСЬКИЙ РОК

Концерт гуртів «Контрабас», «Іду на Ви» та «Мескалін».

10 листопада. Тур-клуб «Меркурій» (Вінниця, вул. А. Пушкіна, 42)

ВИСТАВКА ВОЛОДИМИРА СОРОКОВОГО

Ігри світла й кольору в романтичних пейзажах, портретах і натюрмортах. **До 11 листопада**. Галерея «Грифон» (Київ, вул. Костельна, 6)

«КВІТИ НА АСФАЛТІ»

Рок-фестиваль, який, за словами організаторів, має на меті вирости з часом «у щось дуже важливе для української культурної сцени».

11 листопада. Клуб «Паспарту» (Київ, бульв. Лесі Українки, 34а)

«ПОКИ МІЙ ЧОЛОВІК ЛОВИВ ТРИСКУ»

Антрепризна комедія за мотивами однієї з найкращих п'єс французького драматурга Жоржа Фейдо «Всі мої чоловіки».

12 листопада. МЦКІМ «Жовтневий» (Київ, вул. Інститутська, 1)

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ

Реальна можливість виграти запрошення на закриту вечірку з французьким письменником Фредеріком Бегбеде.

13 листопада. Будинок книги та медіа (Київ, просп. Московський, 6)

БЛУКАТИ Й МИЛУВАТИСЯ

ЖИВОПИС Володимир Кожухар стилістично належить до так званої південноруської хвилі — мистецтва з півдня України, яке подарувало вітчизняному contemporary art не одне відоме ім'я (Олег Голосій, Арсен Савадов, Олег Тістол). В останні роки його роботи частіше бачили москвичі, ніж кияни, хоча у біографії митця й зазначено, що він живе і працює в рідній Одесі. Після тривалої перерви Кожухар скучив за столицею. Нині його твори експонуються одразу в двох арт-центрах — Kiev FineArt та галереї Мистецького арсеналу. На виставці «Ліс», що триває в Арсеналі, представлено досить незвичний для художника живопис. Мабуть, Кожухар вже втомився від зображень німфеток, завдяки яким він і став популярним, та вирішив помилуватися природою. За словами митця, через прості зображення дерев можна передати нескінченну кількість речей — від особистих переживань до рефлексій щодо стану сучасного мистецтва.

До 15 листопада

Мистецький арсенал (Київ, вул. Січневого повстання, 28)

ЗАБАРИКАДУЙМОСЯ

МІКС «OstaNnЯ Барикада» підтримує традицію проведення регіональних літературно-музичних фестивалів. Чергове культурне «збіговисько» в Луцьку об'єднає «вершки» української богеми. У перший день фесту плануються поетичні вечори Юрка Покальчука, Олександра Ірванця та Сергія Жадана під назвою «Літературні ПІЖони». Музична підтримка — вінницький гурт «Очеретяний кіт», що грає інструментальну музику в стилі фолк-рок. До денної програми другого дня включено виступ гурту «Вій» та літературні читання Світлани Поваляевої, Сергія Пантюка, Івана Андрусика, Романа Скиби і Назара Федорака. На вечір організатори обіцяють беніфіс найвідомішого казкаря України — Лірника Сашка, перформанс від харківського театру Homo ludens та поезію «двотисячників» (Павла Коробчука, Вікторії Черняхівської, Влада Волочака).

9—10 листопада

Волинський національний університет ім. Лесі Українки (Луцьк, вул. В. Винниченка, 30а)
Клуб «Майдан» (Луцьк, вул. Бойка, 2)
Народний дім «Просвіта» (Луцьк, вул. Б. Хмельницького, 1)

РЕКЛАМА ГРАФІКИ

Спільна виставка двох художників «Діалог» покликана популяризувати техніку графіки серед одеситів. Задля цієї просвітницької мети живописець та ілюстратор Геннадій Гармидер виконав серію офортів з пейзажами міста. А його колега Дмитро Жижин створив 7 літографій-ілюстрацій до роману Булгакова «Майстер і Маргарита».

До 16 листопада

Арт-галерея «Сальєрі» (Одеса, вул. Ланжеронівська, 11)

SEX, DRUGS & FOOTBALL

Дієго Марадонна примудрився поділати речі, про які любить писати Сергій Жадан: футбол і наркотики. В «Марадонні» зібрано вірші, створені поетом протягом останніх двох років, а також переклади з Марціна Светліцького, Чарльза Буківські та Пауля Цегляна. За словами автора цю книгу присвячено «проблемам розвитку фізкультурного руху та іншим аспектам проходження допінг-контролю».

10 листопада

Клуб «Черчіль» (Харків, вул. Дарвіна, 9)

СЦЕНІЧНИЙ ПРАЙД

РЕІНКАРНАЦІЯ Якщо в середовищі київської театральної публіки існують якісь незгоди між прихильниками «франківців» та «молодотеатрівців», то наразі в них з'явилася нагода для порозуміння. Завдяки п'єсі Ірени Коваль «Лев і Левиця» ці два театри співпрацюють. На початку нинішнього століття цю постановку Станіслава Мойсеєва можна було подивитися у Молодому театрі. На бажання драматурга головні ролі вже тоді виконували запрошені артисти — Богдан Ступка та Поліна Лазова. Після тривалої перерви виставу поновили у тій само режисурі, але в новому контексті, на рідній сцені акторів. Склад виконавців залишився незмінним. Вистава нагороджена премією «Київська Пектораль» за кращу чоловічу роль та за кращу режисуру. Йдеться у виставі про непросте подружнє життя Льва Толстого. Фактаж для п'єси авторка запозичила зі щоденникових записів Льва Николаєвича та Софії Андрєєвни.

11 листопада

Драматичний театр ім. Івана Франка (Київ, пл. І. Франка, 3)

ВОЙЦЕК-ТЕРАПІЯ

Незавершена п'єса Георга Бюхнера «Войцек», що лягла в основу опери Алана Берга та фільму Вернера Герцога і надихала музикантів Тома Вейтса і Ніка Кейва, дала насагу для написання роману українцеві Юрку Іздрику. А цього року посприяла ще й дебюту харківського режисера Олександра Ковшуна з його однойменною експериментальною виставою.

10—11 листопада

Театр української драми ім. Тараса Шевченка (Харків, вул. Сумська, 9)

«БЛЕСК І НИЩЕТА» ДАМБЛДОРІВ

Днями Джоан Ролінг, авторка чудової (це справді так) дитячої книжкової серії про Гаррі Поттера, заявила: один із головних позитивних героїв книги, професор Дамблдор, — гей.

Нажаханим батькам раджу не хвилюватися. Нічого «такого» в добрій і світлій книжці про хлопчика-чарівника діти не знайдуть. Вони не сприймають світ через дорослу призму хворобливої «статевої політкоректності» і не турбуються, чи був Дамблдор геєм, чому холостяки Холмс і Ватсон мешкали разом, що робив вовк у ліжку бабусі Червоної Шапочки і яку орієнтацію мав Колобок. І дорослим варто було б брати з них приклад. Зрештою, в Чайковського чи Уайльда теж було не все гаразд з орієнтацією, але ми цінуємо їх зовсім не за це. ■

**СЕРГІЙ
ЛУК'ЯНЧУК**

**АНАТОЛІЙ
БОНДАРЕНКО**

КАПІТАН ЧІДПОНГ, секретний агент ООН в Іраку, кожен день ризикує своїм життям. Він уже пережив 6 атак терористів, а тому дуже знервований і багато п'є. Він звертається до вас за допомогою. План простий — потрібно вивезти з Іраку 9,5 мільйонів доларів, які зберігалися на секретних складах саддамівського режиму. Спецназ США проводить військову операцію, захоплює гроші — і вирішує як винагороду за важку службу залишити частину собі. Чідпонг отримує свою частку, і передає пакунок із грошима знайомому німцю з місії ООН, який не здогадується, що знаходиться всередині, і вважає, що пакунок належить загиблому під час авіанальоту американцю.

Ось такий спам я отримав, і був вражений цим витвором літературного мистецтва. Але все ж таки інвестувати в Чідпонга, щоб він вже починав грузити бакси бочками, не поспішаю. ■

ОДЕСЬКА ІСТОРІЯ Колись у дитинстві я жив у Одесі, певна річ, у комуналці, старій типовій комуналці. Мешкали в ній ще дві єврейки: Циля і Соф'я. Якось Соф'я надумалася борщику зварити. М'яса наварила, капусти із буряком накидала, цибулю посмажила, а моркви немає! Поруч Циля супчик варить, Соф'я, не довго думаючи, запитує, чи немає в сусідки моркви? «Ой, як жаль, — забідкалася Циля, — я ж свою останню моркву в суп вже вкинула». Потім, подумавши хвилинку, ткнула виделкою у каструльку, дістала варену морквиночку і дає сусідці: «В мене поварилась якраз, Софо, до вашого борщику». ■

**ЄВГЕН
КОТЕНКО**

**АНТОН
ЗІКОРА**

ЩАСТЯ, МОРЕ ТА ЖИТЛО ЗА 250 ДОЛ. НА РІК Мій друг орендував три кімнати з кухнею, верандою, садочком та, звичайно, з туалетом. І заплатив за все... 250 дол. за рік. Більше того, це житло знаходиться на морському узбережжі — взагалі-то, це дача біля Феодосії. У тому будинку мій друг планує провести всю зиму, займаючись йогою, дихаючи свіжим повітрям, розглядаючи зірки й таке інше. І це все наштовхує на думку: чи не зробити те саме і мені? Звичайно ж, ви подумали, наскільки адекватний мій приятель? Скажу: у рваному взутті він не ходить, на їжу заробляє самотужки, займаючись дрібним бізнесом, має солідний джип. А щодо того, що він не знає, хто такий Янукович, так це не робить його якимось неповноцінним... Феодосія — 250 дол. за рік. Треба подумати. ■

АНТИГРАВІТАЦІЙНІ СВЯТІ Якось голландські фізики за допомогою надпровідної котушки примусили зависнути в повітрі жабу. Не вдовольнившись досягнутим, учені тут же підвісили бутерброд.

Тепер левітрони (летючі рамки для фотографій, м'ячики, фігурки ангеліків і таке інше) зайняли своє місце на столах і полицях наших осель. Я особисто споглядала картину, як батько за допомогою антигравітаційної дзиги пояснював 12-річному сину той шматок із підручника історії, де йшлося про дива середньовічних святих, зокрема, й про вознесіння над грішною землею. Татусь провів ідеальну домашню презентацію, оперуючи іграшкою як моделлю. Чим, до речі, виправдав непотрібну витрату перед дружиною. ■

**ВІКТОРІЯ
ПОЛІНЕНКО**

**АНДРІЙ
ЛАВРИК**

ПОБУТОВІ НОТАТКИ: НАЗУСТРІЧ ЗІРКАМ На вихідних зателефонувала господарка квартири. «Є серйозна розмова», — попередила вона. Здогадатися про предмет бесіди було неважко. Я ввімкнув комп'ютер і відвідав сайти агенцій нерухомості. Передчуття підтвердилося: вартість місячної оренди однокімнатної квартири впритул наблизилася до 500 дол. Двокімнатної — сягнула 600. Тож коли хазяйка назвала цифру 550 дол., я погодився не вагаючись. Ще рік тому за «двушку» на Березняках я платив 350 дол. Якщо тенденція збережеться, за рік або два я платитиму за помешкання майже стільки ж, скільки мої колеги з New York Times або Washington Post, які працюють у головних редакціях. А рочків за п'ять дах над моєю головою у грошовому еквіваленті можна буде порівнювати з апартаментами американської телезірки. ■

Передплатити журнал з першого номеру ви можете через редакцію заповнивши квитанцію та передплативши її у будь-якому найближчому відділенні банку. Розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон.

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 99319

Оформити передплату ви можете:

- у будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта»;
- через передплатні агенції:

АТЗТ «САММІТ» (м. Київ)
(044) 254-50-50 (багатоканальний)

ДП «САММІТ-Крим»
(м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56

Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35

«САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61

«САММІТ-Кременчук»
(0536(6) 3-21-88, 79-61-89

ДП «САММІТ-Дніпропетровськ»
(056) 370-44-23, 370-45-12

ТОВ «ПресЦентр»:
(м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39

ТОВ «Фірма Періодика»
(м. Київ) (044) 278-00-24

ТОВ Агенція передплати
«Меркурій»:
(м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84

ТОВ фірма «Меркурій»:
(м. Дніпропетровськ)
(056) 721-93-93, 721-93-94

(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбасс-Інформ»

(м. Донецьк) (062) 345-15-92,
345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13,
45-25-10

ПП «Медиа-Новости»
(м. Полтава) (0532) 50-90-75

Вартість редакційної передплати на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»:

1 місяць – 14 грн;

3 місяці – 42 грн;

6 місяців – 84 грн;

12 місяців – 168 грн

Відправте заповнений бланк замовлення та квитанцію про оплату:
• факсом : (044) 503-37-41,
(044) 258-88-48;
• поштою : ТОВ «Український ТИЖДЕНЬ»
вул. Васильківська 2а, м. Київ, 03040

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача		код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»			322012
		МФО банку			
	Прізвище, ім'я та по батькові платника				
	Адреса платника, телефон				
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»				
	період:				
	касир				сума, грн
	платник (підпис)				

квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача		код отримувача	
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»			322012
		МФО банку			
	Прізвище, ім'я та по батькові платника				
	Адреса платника, телефон				
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»				
	період:				
	касир				сума, грн
	платник (підпис)				

18.11: Київ

БУДИНОК ОФІЦЕРІВ

Грушевського 30/1

20.11: Донецьк

музично-драматичний

театр вул.Артема, 74-А

21.11: Харків

КЗК (центр культури
київського району)

Скрипника 7

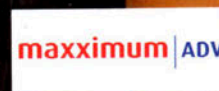
початок концертів о 19:00

Генеральні інформаційні спонсори

Стратегічні медіа партнери

Олексій КОЗЛОВ

“Від класики до джазу через дворові пісні”

Пригощає Поселяє Організатор

Партнери

квитки та довідки за тел. (098) 933.5796 ; (044) 493.5715